

CUPRINS

INTRODUCERE

A scrie despre Preasfânta şi de Dumnezeu Născătoarea Fecioară Maria, nu este deloc uşor, pentru că viaţa ei a fost o taină, intim legată de taina mântuirii neamului omenesc. Din puţinele versete pe care Evanghelia ni le-a transmis despre Ea, nu putem deduce decât faptul că Fecioara Maria a rămas smerită, înţelegând importanţa Celui pe care L-a purtat în pântece şi trimiţând spre El. Pentru Ea, doar Dumnezeu a contat: "Iată roaba Domnului!" (Luca 1, 29). Atitudinea aceasta a Maicii lui Dumnezeu a transmis-o şi iconografia bizantină în care Fecioara este reprezentată arătând spre Fiul Ei.

Puţinele cuvinte ale celor patru Evanghelii care ne vorbesc despre Sfânta Fecioară Maria, de la Buna Vestire şi până la Cincizecime, arată că voinţa Ei a fost ca Ea să trăiască toată viaţa în umbra Fiului Ei iubit.

După înălţarea Fiului Ei la cer, Fecioara Maria a rămas alături de Sfinţii Apostoli, încurajându-i şi mângâindu-i. În spatele curajului care îi însufleţea pe Apostoli era Ea, Mama, pe care Ioan, ucenicul iubit, o luase la sine. Urmaşii Lui Hristos au cinstit-o foarte mult pe Maica învăţătorului lor şi această iubire şi venerare a trecut şi la cei de după ei încât la Sinodul II Ecumenic de la Constantinopol (381), Sfinţii Părinţi au înţeles că în adevărata credinţă şi mărturisire a Lui Iisus Hristos ca Fiu întrupat al Tatălui Ceresc, nu o pot exclude pe Maica Sa după trup, în care au văzut împlinirea tuturor aşteptărilor mesianice şi au mărturisit în unanimitate că Ea trebuie să fie numită pe drept cuvânt Născătoare de Dumnezeu.

Privind istoria lumii cu tot ceea ce ştim astăzi despre rostul Maicii Domnului în iconomia duhovnicească, putem constata importantul rol pe care Dumnezeu i l-a hărăzit Acesteia, în cea mai mare taină.

Maica Domnului apare ca Aurora care vesteşte Dimineaţa, ca Luceafărul care anunţă Soarele, ca Steaua Polară care arată Nordul, pe Hristos. Ea este începutul în care stă ascuns tot viitorul, toată lumea nouă a Lui Hristos ce avea să vină…

Cu înțelesul acesta ne îndeamnă Biserica astăzi să cinstim naşterea Maicii Domnului: *„Naşterea Ta de Dumnezeu Născătoare Fecioară, bucurie a vestit la toată lumea că din Tine a răsărit Soarele dreptății, Hristos Dumnezeul nostru, că dezlegând blestemul a dat binecuvântare şi stricând moartea ne-a dăruit nouă viață veşnică"* (Troparul Naşterii Maicii Domnului).

Importanța Fecioarei Maria ca şi semn al omenirii îndumnezeite, este dată de conlucrarea voinței sale cu harul Duhului, a cărui Mireasă este şi prin care a devenit „asemenea Lui Dumnezeu după har". Prin aceasta, Sfânta Fecioară Maria este simbol şi Arhetip al îndumnezeirii, semn al înnoirii noastre în Hristos.

Rolul de pedagog şi pregătitor în sfințenie al Vechiului Testament a atins cea mai înaltă culme posibilă în persoana Fecioarei Maria. Fiind închinată la Templu, în care petrecea în post şi rugăciune, ascultare şi muncă, tânăra Fecioară se pregătea pentru primirea Fiului Lui Dumnezeu în trupul Său cel prea curat.

Buna Vestire constituie momentul „plinirii veacurilor, săvârşit după sfatul cel mai înainte de veci"[1] al Treimii, momentul în care Sfânta Fecioară a intrat în istoria mântuirii.

La Buna Vestire, conform dumnezeiescului mesaj trimis de Arhanghelul Gavriil (Lc. 1, 35), Sfânta Treime aştepta momentul „plinirii veacurilor" pentru punerea în aplicare a „sfatului celui mai înainte de veci", iar acest moment va fi declarat prin rostirea de către Sfânta Fecioară Maria a cuvintelor: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!” (Lc. 1,38).

Din clipa rostirii memorabilelor cuvinte, tânăra şi neprihănita Fecioară devine locaş preacurat al Fiului Lui Dumnezeu, Biserică cu totul neprihănită, chivot preasfânt, loc fecioresc de sfințenie, devine altarul sfânt care cuprinde pe Cel necuprins, pe Însuşi Dumnezeu zămislit prin puterea lucrătoare a Duhului Sfânt. Cel necuprins se întrupează în pântecele Ei fecioresc iar întreg trupul ei devine începutul Bisericii pământeşti, Temelia ei umană, căci este cel dintâi trup sfințit de Dumnezeu, „chivot al legii întru care se păstrează sfințenia a tot neamul omenesc" şi „vas cu totul de aur, întru care s-a gătit pentru noi Trupul şi Sângele Mielului Celui Dumnezeiesc"[2].

---

[1] **Stihira, gl. 6, după Doamne strigat-am, la Vecernia mare din 25 martie**
[2] **Acatistul Acoperământului Maicii Domnului, Icosul al Vll-lca**

Prezența Lui Iahve în sânul lui Israel dobândeşte un sens nou, acela al unei divine şi neprihănite maternități. În lumina vestirii pe care îngerul i-o adresează, Fecioara Maria înțelege că Ea este Israelul cel nou în care Dumnezeu vine să locuiască: „Mi-a făcut mie mărire Cel Puternic şi Sfânt este numele Lui" (Lc. 1, 49), mărturiseşte Sfânta Fecioară.

Evocarea acestei măriri o arată ca pe un nou chivot al legii. Ea este fiica Noului Sion, în sensul că prin feciorie este partea cea mai sfântă a Bisericii în formare, locul consacrat unde Dumnezeu vine să locuiască.

Taina Preacuratei Fecioare Maria despre care aflăm atâtea lucruri în capitolul I al Evangheliei după Luca are un ecou prelungit în taina Bisericii încă din ceasul vestirii îngerului. „Fiica Sionului" din profeția lui Sofonie (3, 14-17), personalizare simbolică a lui Israel, încetează de a mai fi un simbol pentru a deveni o realitate personală şi o ipostază, în speță, a Bisericii[3].

În lucrarea de față, ne propunem să facem o prezentare succintă a vieții şi activității pământeşti a Maicii Domnului, pornind de la prefigurările vechi-testamentare care fac referire la Ea, după care sunt analizate pericopele evanghelice ale Noului Testament care o amintesc. Vom analiza apoi considerentele care o evidențiază pe Maica Domnului ca imagine a Bisericii şi chip desăvârşit al femeii creştine şi vom prezenta importanța rolului Ei în istoria mântuirii neamului omenesc.

Lucrarea este structurată pe trei mari părți, împărțite pe mai multe capitole, după cum urmează:

I. Maica Domnului în Noul Testament: în care sunt prezentate versetele biblice care vorbesc despre Maica Domnului şi sunt analizate momentele mai importante din viața Acesteia;

II. Maica Domnului în Biserica Ortodoxă: prezintă modul în care Biserica a perceput-o pe Sfânta Fecioară şi este descris cultul de supra-venerare pe care i-1 aduce;

III. Maica Domnului - Arhetip al femeii creştine: în care sunt analizate elementele determinante care stau la baza considerării Maicii Domnului drept chip desăvârşit al femeii creştine.

În ultimul capitol sunt prezentate concluziile, care vin să întregească tema analizată de lucrare, aceea că Maica Domnului este prototip al femeii creştine din toate timpurile.

---

[3] **Pr. Conf. Ilic Moldovan, *Învățătura Sfintei Scripturi despre Preacurata Fecioară Maria şi implicațiile ei religios-morale,* în „Ortodoxia", nr. 3, 1980, p. 477**

CAPITOLUL I. MAICA DOMNULUI ÎN NOUL TESTAMENT

I.1. EVA CEA VECHE ŞI EVA CEA NOUĂ

Referatul biblic despre crearea lumii văzute în şase zile, şi în special, a protopărinților neamului omenesc, Adam şi Eva, constituie un prolog firesc la concepția despre unitatea neamului omenesc, universalitatea păcatului strămoşesc şi împlinirea în timp, a actului de mântuire din partea Lui Dumnezeu. În lumina aceasta putem înțelege legătura firească dintre cele două testamente, primul având rolul de pedagog spre Hristos (Gal. 3, 24), iar cel de al doilea de plinire a tuturor celor prezise de proorocii Vechiului Testament şi cu privire la împăcarea omului cu Dumnezeu.

Această relație organică dintre cele două testamente se poate observa şi cu privire la învățătura despre Maica Domnului sau Eva cea nouă, prin care Dumnezeu a adus mântuirea pentru toți care descind din Eva cea veche, ispitită de şarpe şi prin care a pătruns moartea în lume.

Dacă prima femeie a avut menirea de a da naştere la urmaşi care să asigure perpetuarea în timp a ființei umane (Eva = viață), prin mijlocirea Fecioarei Maria, Eva cea nouă, se naşte omul cel nou care se îndumnezeieşte şi devine moştenitor al împărăției veşnice.

Ținând cont de acest lucru, putem afirma că omul cel vechi are ca mamă pe Eva cea din care descinde din Fecioara Maria, iar omul cel nou pe Maica Domnului, din care s-a născut Iisus Hristos, Cel ce din iubire nemăsurată s-a jertfit pentru păcatele noastre şi ne-a făcut să fim vii înaintea Lui Dumnezeu. Eva cea veche se naşte din Adam fără de bărbat, din coasta acestuia, iar Hristos se naşte din Fecioara Maria, Eva cea nouă, fără de bărbat, Maica Domnului rămânând Fecioară şi după naştere.

Naşterea Evei din coasta lui Adam este, de fapt, chipul naşterii Lui Hristos din Fecioara Maria.

Între cele două persoane, Eva cea veche şi Eva cea nouă, există multe deosebiri rezultate din comparația pe care o fac aghiografîi Noului Testament între Adam cel vechi şi Adam cel nou, Iisus Hristos.

Însă ambele au menirea de a fi dătătoare de viaţă. Urmaşii celei dintâi duc o viaţă dominată de nedreptate, şi păcatul împărăţeşte prin moarte, iar fiii celei de a doua, reabilitaţi prin dreptatea divină, dobândesc prin Hristos, harul dumnezeiesc necesar mântuirii (Rom. 6, 17-21).

Prima Evă a fost creată din coasta lui Adam pentru a-i fi de ajutor şi, ca prin ea şi urmaşele sale să se perpetueze firea omenească. În Rai, ea a fost ispitită de diavol, atenţia acestuia fiind îndreptată mai întâi spre ea, pentru că a socotit că odată cu strecurarea seminţei păcatului în sufletul ei, va reuşi să-şi întindă stăpânirea peste toţi oamenii pentru a-i chinui.

Aceste planuri ale ispititorului au fost dejucate însă de Dumnezeu şi, cum prin femeie a pătruns păcatul în firea omenească, şi moartea ca plată a acestuia, tot aşa prin femeie, Dumnezeu, în iconomia mântuirii neamului omenesc, va contracara fapta Evei celei dintâi trimiţând pe însuşi Fiul Său, care avea să se nască din Fecioara Maria, Eva cea nouă: *„Căci atât a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat pe Fiul Său Cel Unul-Născut, ca oricine crede în El să nu piară ci să aibă viaţă veşnică"* (In. 3, 16), şi care Fiu, prin Jertfa Sa de pe Golgota, a zdrobit boldul morţii.

Întruparea Fiului Lui Dumnezeu a fost pregătită pe căi diferite, iar toate converg spre un anumit moment al istoriei când întâlnirea dintre cer şi pământ a putut avea loc.

Spre a-1 mântui pe om din robia păcatului adamic şi a-1 readuce la comuniunea cu Dumnezeirea, Dumnezeu însuşi trebuie să vină în maximă apropiere de om, să devină un semen de-al lui capabil să-i vorbească în graiul său, să-i descopere tainele divine şi să-l îmbrăţişeze cu iubirea Sa desăvârşită. În vederea acestui scop, Fiul Lui Dumnezeu care în cuprinsul Sfintei Treimi are menirea de a-L revela pe Tatăl, fiind Chipul Său, a fost chemat să-Şi asume printre oameni rolul de descoperitor al Tatălui. Pentru ca Fiul să poată coborî printre oameni şi să-şi asume firea urmaşilor lui Adam, pentru a o înnoi şi desăvârşi dinăuntru, el trebuia să găsească un vas ales, în cuprinsul lumii create, un vas apt de a deveni receptacul divinităţii şi de a zămisli un Fiu Preacurat al cărui ipostas avea să fie însuşi Logosul divin[4].

[4] **(crom. Dr. Irincu Pop, *Maica Domnului în viaţa Bisericii şi in evlavia credincioşilor ortodocşi,* în „Ortodoxia", nr. 3, 1984, p. 339;**

Neamul omenesc care purta în ființa sa o întinare cauzată de păcatul strămoşesc, precum şi căderile succesive, adăugate în decursul veacurilor, trebuia să sufere o purificare progresivă pentru ca un vlăstar al său să poată deveni acoperământ al Dumnezeului înomenit.

La capătul mai multor generații de drept, avea sa apară Fecioara Maria, culmea cea mai înaltă la care s-a ridicat omenirea în întâmpinarea Lui Dumnezeu şi fără de care întruparea Lui în lumea creată nu ar fi putut avea loc. Firea omenească a Lui Hristos trebuia să-şi ia începutul, în vederea mântuirii noastre, dintr-o ființă neprihănită şi pe o cale străină de urmările păcatului strămoşesc, fapt realizat prin Sfânta şi Preacurata Fecioară Maria.

Trimisul ceresc, Arhanghelul Gavriil, descoperindu-i misterul întrupării Cuvântului divin (Lc. 1, 35), arată că Maria va fi vasul ales al întrupării asupra căruia se va concentra lucrarea întregii Sfintei Treimi spre a face cu putință unirea Fiului cu natura umană, adică a supranaturalului cu naturalul. Sfântul loan Damaschinul arată că Logosul divin nu şi-a coborât trupul din cer, ci şi-a alcătuit, prin mijlocirea Duhului Sfânt, din Preacurata Sa Maică, un trup de o ființă cu noi, înzestrat cu suflet rațional şi cugetător. Cuvântul a devenit ipostasul acestui trup şi în felul acesta natura umană şi cea divină au căpătat un centru unic, comun ambelor firi[5].

Viața Sa naturală, funcționarea biologică a trupului Său, toate s-au identificat cu viața pusă în lucrare în persoana Lui Dumnezeu, Cuvântul Cel întrupat. Pântecele ei feciorelnic a devenit locaş sfânt în care a trăit Fiul Lui Dumnezeu. Energia sa naturală creată s-a identificat cu energia de viață a necreatului. Astfel, naturalul s-a unit, s-a identificat cu supranaturalul[6].

În Biserica Ortodoxă icoana Maicii Domnului având în brațele sale pe Pruncul Iisus este, de fapt, icoana unirii cerului cu pământul. Cel ce este mai presus de ceruri, Cel ce a zidit cerul şi pământul, se lasă ținut în brațe de Preacurata Sa Maică, Cea care reprezintă întreaga umanitate, toate neamurile pământului.

În Acatistul Bunei Vestiri, la Icosul al IV-lea, se spune: „Bucură-te, că cele cereşti se bucură cu cele pământeşti! Bucură-te, că cele pământeşti dănțuiesc împreună cu cele cereşti!", adică cu alte cuvinte prin minunata veste ce i se bine vesteşte şi prin acceptul ei (Fie), Preasfânta Fecioară Maria, în chip tainic şi minunat şi mai presus de fire, ia parte la desfăşurarea „sfatului celui mai înainte de veci" al Sfintei Treimi, devenind locaşul cel mai sfânt de unire a naturalului cu supranaturalul.

---

[5] **Sf. loan Damaschin, *Dogmatica,* irad. Pr. D. Fccioru, Bucureşti, 1943, p. 125;**

[6] **Christos Yannaras, *Abecedar al credinței,* Ed. Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 126.**

I.2. PROFEȚII DIN VECHIUL TESTAMENT REFERITOARE LA FECIOARA MARIA

Cărțile Vechiului Testament cuprinzând istoria mântuirii neamului omenesc, ce se va împlini în zilele Lui Mesia, nu trec sub tăcere persoana prin care Fiul Lui Dumnezeu va deveni om şi va întemeia împărăția Cerurilor. De aceea, în acest context, al aghiografiii Vechiului Testament fac referiri directe la pururi-fecioria Maicii Domnului (Isaia 7, 14; Iez. 44, 2-3) sau indirecte, cu ajutorul simbolurilor sau aluziilor profetice, mărturii biblice care stau la baza învățăturii despre preacinstirea Fecioarei Maria.

Cu alte cuvinte, în cărțile biblice vechi-testamentare se prefigurează în chip profetic personalitatea Fecioarei Maria, *muntele lui Dumnezeu în care a binevoit să locuiască Domnul* (Ps. 67, 16-17), chivot sfințit pentru odihna Domnului (Ps. 131, 8) şi Sionul care a plăcut Lui Dumnezeu şi pe care L-a ales (Ps. 131, 13), cea peste care S-a pogorât Duhul Sfânt şi în care S-a întrupat Logsul Divin, care va ridica pe om din robia păcatului şi-i va da posibilitatea ca prin har să devină fiu al Părintelui Ceresc[7].

Cercetând cărțile canonice ale Vechiului Testament, vom întâlni pe lângă textele mesianice imagini şi expresii tipice care prefigurau pe „Cea mai cinstită decât heruvimii" şi care vor fi folosite de teologi în scrierile lor sau de către imnografi pentru a aduce cele mai alese cuvinte de laudă Maicii Domnului. Încă din prima profeție mesianică rostită de Dumnezeu după căderea primilor oameni în păcatul neascultării, se fac referiri directe la Fecioara Maria: *„Duşmănie voi pune între tine şi între femeie, între sământa ta şi sământa ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul"* (Fac. 3, 15). Rostirea acestei profeții pune în evidență adevărul că Dumnezeu nu a schimbat menirea femeii de a fi dătătoare de viață şi prin urmaşa Evei omenirea va îmbrăca haina nemuririi sufletului.

După opinia anumitor teologi, femeia, prin această profeție, care va fi în duşmănie cu şarpele, diavolul, este însăşi Fecioara Maria, că din Ea se va naşte Mântuitorul care va zdrobi stăpânirea satanei.

Alții sunt de părere că substantivul femeie desemnează în sens literar pe Eva şi în sensul spiritual pe Fecioara Maria.

Privit prin prisma Noului Testament această profeție sau „proto-evanghelie" ne preveste şte taina naşterii Lui Iisus Hristos din Fecioara Maria. Hotărârea Lui Dumnezeu-Tatăl

[7] **Sf. Maxim Mărturisilorul, *Viața Maicii Domnului,* Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 14**

ca Fiul Său Cel iubit să se întrupeze din Fecioara Maria a fost veşnică, deoarece Cel Atotțiitor a cunoscut de mai înainte gândul diavolului şi după căderea în păcat a primilor oameni le-a promis un Izbăvitor. Neascultarea lor de porunca divină le-a adus pierderea harului divin şi, apoi, moartea fizică, stare pe care o vor depăşi prin naşterea Mântuitorului din Fecioara Maria, preînchipuită şi propovăduită prin Duhul Sfânt în Vechiul Testament.

Poporului ales, Dumnezeu i-a descoperit neamul din care se va naşte Mesia, prin binecuvântarea patriarhului Iacov asupra seminției lui Iuda: *„Nu va lipsi sceptru din Iuda nici toiag de cârmuitor din copasele sale până ce va veni Împăciuitorul Căruia se vor supune popoarele"* (Fac. 49, 10), profeția a fost împlinită întrucât Fecioara Maria aşa cum aflăm din istoria neamului după trup a Mântuitorului Hristos, consemnată în Sfintele Evanghelii (Mt. 1, 1-17; Lc. 3, 23-38), s-a născut din seminția lui Iuda. Din acelaşi neam era şi Dreptul Iosif, întrucât prin încheierea logodnei a fost respectată o veche prescripție a legii mozaice care prevedea păstrarea moştenirii în cadrul fiecărei seminții (Num. 36, 6-9).

În cartea profetului Isaia găsim o altă profeție referitoare la Fecioara Maria în capitolul 7: *„Pentru aceasta Domnul meu vă va da un semn: Iată Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi numele Lui se va chema Emanuel"* (Is. 7, 14). Descoperirea divină făcută profetului cu aproape şapte secole înainte de Hristos, ne arată că Dumnezeu a hotărât întruparea Fiului Său într-o fecioară, care, în lumina Noului Testament, nu este alta decât Maria din Nazaret (Mt. 1, 20-25; Lc. 1,26). Înțelesul profeției lui Isaia despre Fecioara Maria este în acord deplin atât cu textele din Noul Testament cât şi cu viziunea proorocului Iezechiel: *„Şi mi-a zis Domnul: Poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide şi nici un om nu va intra pe ea, căci domnul Dumnezeul lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă"* (Iez. 44, 2).

Această viziune ne dovedeşte adevărul despre pururea-fecioria Maicii Domnului, învățătură pe care Biserica creştină a mărturisit-o permanent şi a manifestat-o în cult prin cântări de preamărire a Ei. Adevărul înalt despre Fecioara Maria este foarte bine sesizat de imnografi în textele biblice vechi-testamentare, în care Ceea ce este mai presus de gândirea omenească apare sub diferite imagini ca de exemplu:

a. Rugul ce ardea şi nu se mistuia în fața lui Moise: *„Şi a văzut că rugul ardea şi nu se mistuia; atunci Moise şi-a zis: Mă duc să văd această arătare minunată că rugul nu se mistuieşte"* (Ieş. 3, 2-4). Acest rug care se mistuia însemna pentru Moise chemarea lui, din

partea Lui Dumnezeu, pentru izbăvirea lui Israel de sub asuprirea egipteană, iar pentru creştini prevestirea pogorârii Duhului Sfânt peste Fecioara Maria şi zămislirea Fiului Lui Dumnezeu, care va salva omenirea din robia păcatului;

b. Scara pe care se urcau şi se coborau îngerii, descoperită în vis Patriarhului Iacov: *„Şi a visat că era o scară sprijinită pe pământ, iar cu vârful atingea cerul; iar îngerii Lui Dumnezeu se suiau şi se coborau pe ea"* (Fac. 28, 12). Scara lui Iacob preînchipuie pe Fecioara Maria în sensul că prin mijlocirea Ei S-a născut Mântuitorul Hristos. Ea este scara pe care s-a coborât Dumnezeu la noi, Ea a legat cerul cu pământul, ea este unirea noastră cu Hristos Dumnezeul nostru;

c. Locul unde Patriarhul Iacov a avut această revelaţie şi unde Dumnezeu i s-a adresat, va fi numit de acesta „casa Lui Dumnezeu" şi „poarta cerului": *„Şi spăimântându-se Iacov a zis: Cât de înfricoşător este locul acesta! Aceasta nu e alta decât numai casa Lui Dumnezeu, aceasta este poarta cerului!"* (Fac. 28, 17). Oare n-a „locuit" Hristos în Fecioara Maria ca într-o casă timp de nouă luni? Desigur, Ea s-a făcut locaş al Lui Dumnezeu, iar prin minunata naştere a Domnului nostru Iisus Hristos, Maica Domnului s-a făcut „poarta de intrare" în ceruri. Ea a deschis uşa cerului, prin naşterea Ei minunată, Ea ne deschide porţile Raiului;

d. Vasul cu mană, aşezat alături de cele două table de piatră, şi toiagul lui Aaron, care odrăslise, ca să amintească de zilele în care Israel s-a hrănit în pustie (Ieş. 16, 33), în lumina Noului Testament a devenit „năstrapa de aur", apelativ dat Maicii Domnului întrucât din trupul său S-a născut Hristos, care prin Sfânta Euharistie este împărţit tuturor creştinilor;

e. De asemenea stâlpul de foc după care israeliţii se orientau în pustiul Sinaiului (Num. 9, 15-23), are o însemnătate simbolică pentru creştini prefigurând pe Maica Domnului, care povăţuieşte pe credincioşi către limanul vieţii veşnice şi nu-i lasă să rătăcească în negura păcatului;

f. O altă mențiune biblică vechi-testamentară este „cântecul dulce al Cântării Cântărilor"[8]: *„Cât de frumoasă eşti tu draga mea, cât de frumoasă eşti! Ochi de porumbiță ai, umbriți de negrele-ți sprâncene, părul tău turmă de capre pare, ce din munți din Galaad coboară"* (Cânt. Cânt. 4, 1). Mirele reprezentat aici de Hristos vorbeşte despre Biserica Sa şi simbolic despre Maica Sa, cea mai frumoasă dintre femei, cea care va fi vasul ales de Dumnezeu pentru a purta în pântecele Ei pe Hristos Dumnezeu;

g. În cartea Psalmilor, Sfânta Fecioară Maria este denumită împărăteasă: *„Stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită şi prea înfrumusețată"* (Ps. 44, 11). Inspirat de Duhul Sfânt, David o preamăreşte pe Aceea din care se va naşte Fiul Lui Dumnezeu Cel ce se va arăta „împodobit cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor" şi peste care s-a revărsat harul Duhului Sfânt (Ps. 44, 3).

Încheind şirul mărturiilor vechi-testamentare, referitoare la Sfânta Fecioară, nu înseamnă că am epuizat temeiurile biblice. Dimpotrivă, ele pot fi sporite cu alte exemple privind asemănarea Maicii Domnului cu chivotul legii (leş. 25, 10; 37, 1), cu lâna lui Ghedeon peste care a căzut roua (Jud. 6, 30-38) sau unele personaje biblice: Sara, Debora şi Estera.

Aşadar naşterea Mântuitorului din Fecioara Maria, pururea-fecioria Maicii Domnului, viața plină de sfințenie şi vrednicia Ei de a sta de-a dreapta Fiului Lui Dumnezeu, sunt prefigurate încă din Vechiul Testament, iar Biserica Ortodoxă le-a avut în vedere, alături de alte considerente, fundament pentru prea-cinstirea Maicii Domnului, aşa cum vom vedea în capitolele următoare.

[8] **Diacon Gh. Băbuț, *Maica Domnului, Ocrotitoarea României,* Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1994, p. 13**

I.3. NAŞTEREA MAICII DOMNULUI ŞI ADUCEREA EI LA TEMPLU

Prefigurată, aşa cum am menționat, încă din prima profeție făcută de Dumnezeu, după căderea în păcat a proto-părinților neamului omenesc (Fac. 3, 5), şi totodată, menționată şi în profețiile proorocilor Vechiului Testament, Fecioara Maria vine în lume ca un dar de mare preț dăruit de Dumnezeu nu numai părinților săi, sfinții şi dumnezeieştii Ioachim şi Ana, dar mai ales neamului ca Maica Vieții noastre, căci prin Ea ne-am rostit opțiunea pentru mântuire şi viața veşnică întru Iisus Hristos.

Datele biografice referitoare la Maica Domnului sunt reduse şi prea restrânse pentru cota ridicată a evlaviei credincioşilor față de Sfânta Fecioară Maria. De aceea, încă de la început credința a căutat să suplinească ceea ce i se părea că lipseşte în descrierea sobră a cărților canonice. Evangheliile, cum era firesc, sunt preocupate nu de biografia Sfintei Fecioare Maria ci de aceea a Mântuitorului.

Aşa cum era împământenit în mentalitatea antică, Sfinții Evanghelişti atunci când fac referire la părinții Mântuitorului se ocupă mai mult de cel ce era numit tată, adică de Iosif şi mai puțin de mamă. Cu toate acestea, mama era Aceea căreia viitorul îi rezervă o cinstire dusă pe cele mai înalte culmi, pe care însă, la vremea respectivă, Sfinții Evanghelişti n-au bănuit-o. Dacă aşa cum am arătat, literatura canonică păstra, pentru motivele menționate, o sobrietate bine delimitată față de familia şi întâmplările mai amănunțite din viața Sfintei Fecioare, literatura apocrifă va suplini această sobrietate dând satisfacție cerințelor evlaviei populare.

Părintele Profesor Ioan G. Coman în lucrarea sa „Şi Cuvântul trup S-a făcut" arată că proveniența elementelor materialului apocrif este foarte diferită, având diverse origini. Elementele sunt luate din Vechiul şi Noul Testament, Talmud, religii de misterii, evlavia populară, speculații gnostice şi purtând amprenta inventivității celui ce a coordonat aceste elemente. Au existat mai multe „vieți" sau istorii ale Sfintei Fecioare Maria. Cea mai importantă şi devenită ulterior clasică este cea relatată de Protoevanghelia lui Iacov, păstrată în mai mult de 30 de manuscrise greceşti şi în versiuni sau prelucrări egiptene, siriene şi latine.

Această Protoevanghelie a lui Iacov vrea să se prezinte ca fiind opera unui frate vitreg al Lui Iisus, din Ierusalim, şi care este compusă în timpul copilăriei Lui Iisus, după moartea lui Irod[9].

Deşi unii Părinţi scriitori bisericeşti ai primelor veacuri au adus critici anumitor afirmaţii ale Protoevangheliei lui Iacov, *„ca Fer. Ieronim, Inocenţiu şi Fer. Augustin, totuşi alţii ca Sfântul Andrei Criteanul şi Sfântul Gherman al Constantinopolului, au reţinut lucruri substanţiale din ea pe care le-au folosit în predici sau în poeme de o rară frumuseţe "*[10].

Pentru Biserică, această lucrare trece drept o piesă apocrifă, dar elementele din ea sunt folosite la predicile ocazionale de sărbătorile închinate Maicii Domnului şi la praznicul Sfinţilor Ioachim şi Ana.

Din această Protoevanghelie a lui Iacov, aflăm că în Nazaretul Galileii trăiau drepţii şi cucernicii Ioachim şi Ana, doi bătrâni, a căror viaţă se pierde în negura trecutului, ajunşi la o vârstă înaintată şi fără să se învrednicească a avea copii. Deşi Ioachim descindea din neamul împărătesc al lui David iar Ana din seminţia preoţească a lui Levi, asupra lor stăruia o mare durere căci erau socotiţi ca un fel de paria; lipsa copiilor era considerată în societatea vremii de atunci ca o pedeapsă a Lui Dumnezeu pentru păcate ascunse.

Toate stăruinţele lor, râvna, rugăciunile, lacrimile, postul îndelungat alături de faptele de milostenie nu au trecut neobservate înaintea Lui Dumnezeu, care prin arhanghelul Gavriil le face cunoscut faptul că jertfa lacrimilor şi a faptelor lor a fost bine primită înaintea Domnului pentru care sunt răsplătiţi cu darul de a avea o fiică *„din care va răsări Lumina lumii"*[11] şi Cel ce îşi va da *„sufletul răscumpărare pentru mulţi"* (Mt. 20, 26).

Apoi, la vremea cuvenită, Ana a născut o copilă. Numele pe care îl aleg şi-l pun părinţii copilei lor este unul dintre cele mai frumoase care se obişnuiau la vechii evrei şi anume Miriam sau Maria, adică „Doamnă" şi „Stăpână", „cea plăcută", „cea frumoasă", iar Arhanghelul Gavriil o va numi „Cea plină de har". După cum fagăduiseră Lui Dumnezeu, înaintea naşterii copilei Maria, sfinţii şi dumnezeieştii părinţi Ioachim şi Ana, la vârsta de trei ani o duc pe aceasta la Templu pentru a fi afierosită Domnului, încredinţând-o arhiereului Zaharia. Acesta porunci, ca din voia Lui Dumnezeu, să fie dusă în Sfânta Sfintelor, unde numai arhiereul intra şi aceasta se întâmpla numai o dată pe an.

---

9 **Pr. Prof. I. G. Coman, *Şi Cuvântul Trup S-a Jacul,* Ed. Mitropolia Banatului, Timişoara, 1993, p. 313;**
10 **Ibidem;**
11 **Diacon Gh. Băbuţ, idem, p. 13.**

Sfânta Sfintelor din Templu era socotită locaşul Lui Dumnezeu iar Sfânta Fecioară a fost crescută în acest locaş, pentru ca întreaga putere dumnezeiască să o întrepătrundă, s-o purifice, s-o transforme în *„Preacurat Templu al Mântuitorului"* (Condacul Intrării Maicii Domnului în Biserică). Aducerea Sfintei Fecioare la Templu coincidea şi cu necesitatea umanităţii de a fi regenerată din degenerescenţa pe care o efectuase păcatul asupra ei[12].

Atunci s-a împlinit profeţia Psalmistului care zice: *„Aduce-se-vor împăratului fecioare în urma ei, prietenele ei se vor aduce Ţie"* (Ps. 44, 16). Aici la Templu, Sfânta Fecioară, timp de mai mulţi ani s-a îndeletnicit cu rugăciunea, cu munca şi cu deprinderea Sfintelor Scripturi. Viaţa ei a fost una exemplară. Smerită şi ascultătoare, ea s-a devotat cu totul slujirii Lui Dumnezeu, împodobindu-se cu cele mai alese virtuţi.

La vârsta de 12 ani, vârsta căsătoriei după rânduiala legii, este dată în grija dreptului Iosif în vederea logodirii cu acesta, însă Sfânta Fecioară Maria hotărâse încă de pe când era la Templu să nu se căsătorească, ci să-şi închine întreaga viaţă slujirii Lui Dumnezeu.

Trebuia însă, după datina neamului său, care punea mare preţ pe căsătorie şi familie, să se logodească. Logodna la evrei dura un an. Gândul Sfintei Fecioare, cunoscut desigur şi de losif, era ca după acest an să se întoarcă din nou la Templu spre a-şi petrece tot restul vieţii în sfinţenie.

Acest an ea l-a petrecut în Nazaret, oraşul părintesc. în acest timp şi în acest loc se petrece evenimentul Bunavestirii, a întrupării şi a naşterii Mântuitorului Iisus Hristos, împlinindu-se proorocirea lui Isaia care zice: *„Iată Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu"* (Is. 7, 14).

I.4. BUCURĂ-TE, CEEA CE EŞTI PLINĂ DE HAR, MARIE, DOMNUL ESTE CU TINE

Neamul omenesc, prăbuşit sub povara păcatului strămoşesc şi a păcatelor proprii, aflat în întuneric şi în umbra morţii, aştepta cu ardoare venirea Răscumpărătorului, care, după cele proorocite, avea să se nască dintr-o fecioară (Is. 7,4).

Buna Vestire a venirii în lume a Fiului Lui Dumnezeu este o Evanghelie în sensul propriu al cuvântului, substantivul grecesc „evanghelion" însemnând veste bună. Relatarea lucanică a acestui covârşitor eveniment pentru istoria mântuirii neamului omenesc, a venirii în

[12] **Pr. Prof. Dr. N. C. Buzcscu, *Panaghia Theotokos,* în imnografia Mincielor în „Ortodoxia", nr. 3. 1980, p. 534**

lume a Fiului Lui Dumnezeu este pe drept cuvânt o „Evanghelie", căci ce altceva poate fi vestea pe care Arhanghelul Gavriil o aduce Sfintei Fecioare Maria că Îl va naşte pe Mântuitorul lumii. Buna Vestire este o „Evanghelie" către Maica Domnului şi totodată o „Evanghelie" despre Maica Domnului căci, deşi textul de la Luca 1, 26 şi următoarele ne spun foarte multe despre Fiul Lui Dumnezeu întrupat, realizând o adevărată sinteză a hristologiei, de fapt el ne relatează şi cel mai mult din întreg Noul Testament despre Maica Domnului[13].

Din relatarea evanghelică aflăm nu numai că Maica Domnului era fecioară atunci când L-a zămislit pe Iisus Hristos: *„o fecioară logodită cu un bărbat care se numea Iosif din casa lui David, iar numele fecioarei era Maria"* (Lc. 1, 27; Mt. 1,18, 23) ci şi că era hotărâtă să rămână fecioară, căci numai aşa se explică nedumerirea ei: *„Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?"* (Lc. 1, 34). Pentru o fecioară aflată în preajma nunţii, care ar fi avut de gând să trăiască viaţa obişnuită, în căsătorie, o astfel de întrebare nu şi-ar fi aflat rostul. *„Nu ştiu de bărbat"* echivalează de fapt cu „nu doresc, nu intenţionez să ştiu de bărbat".

Apoi aflăm din acest text evanghelic (Lc. 1), cât de deplină era ascultarea şi credinţa Sfintei Fecioare faţă de Dumnezeu. Pe de altă parte nu putem să nu menţionăm că această „veste bună", această veste uimitoare, copleşitoare pentru fiinţa omenească, se constituie, de fapt, într-un moment de răscruce, atât pentru propria rânduială a vieţii Fecioarei Maria, cât şi pentru istoria mântuirii neamului omenesc.

Spre deosebire de Zaharia, care cere semn (Lc. 1, 18), Fecioara Maria nu intenţionează să pună la îndoială cuvântul Arhanghelului, cu toate că obiecţia pe care mintea omenească o ridică, în cazul vestirii făcute Ei, era de o mult mai mare greutate decât cazul celei făcute lui Zaharia.

Cu toate că existau precedente pentru naşterea unui copil prin intervenţie dumnezeiască (naşterea lui Isaac, a lui Samson şi a lui Samuel), niciodată nu se mai întâmplase să nască o fecioară.

Zămislirea Fiului Lui Dumnezeu ca Om în pântecele Fecioarei prin umbrirea Duhului Sfânt (Lc. 1, 35), este un lucru uluitor pentru fiinţa omenească. Puterea oricărei înţelegeri e copleşită de mister. Ba chiar, mai mult, asemenea momente sunt pândite, în mod obişnuit, de îndoială. E îndoiala vecină cu necredinţa.

[13] **Pr. Prof. Dr. Vasilc Mihoc, *Şapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului,* Ed. Tcofania, Sibiu, 2001, p. 6.**

Îndoiala este *„punctul neutru al cumpenei, e acea muchie de cuțit care te poate salva sau te poate prăbuşi"*[14]. De bună seamă, pe o asemenea muchie de cuțit era în acele momente sufletul Sfintei Fecioare.

Îngerul, însă, nu-i dă răgaz, şi-i oferă un exemplu de putere a Lui Dumnezeu: *„Şi iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit şi ea un fiu la bătrânețe şi aceasta este a şasea lună pentru ea, cea numită stearpă; că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință"* (Lc. 1, 36-37).

Exemplul Elisabetei, rudenia ei, se proiectează ca o imagine năpraznică asupra tinerei fecioare, căci Elisabeta este o femeie căsătorită cu legământ înaintea Lui Dumnezeu şi a oamenilor, iar faptul că va naşte la o vârstă înaintată e de natură să stârnească cel mult uimire. Dar ea, tânăra fecioară, dacă va trebui să poarte semnele sarcinii, cine o va scuti de bănuiala logodnicului, de osânda rudelor, de tot ceea ce însemna oprobiul public? Cine o va apăra de condamnarea dură a legii care o poate târâ la poarta cetății şi ucide cu pietre? Iar dacă va avea destulă putere să îndure toate umilințele şi va ajunge mamă, cine-L va scuti pe Fiul ei de stigmatul unui copil de pripas căruia societatea îi refuză un statut normal?

Buna Vestire anunțată de îngerul Domnului poartă în acelaşi timp un mesaj dar şi o invitație. Este un apel la libertatea Fecioarei de a decide, de a se pronunța între două alternative, două perspective: pe de o parte harul de a deveni Născătoare de Dumnezeu, pe de altă parte, jertfa de a purta o sarcină aparent reprobabilă.

Îngerul Domnului ar fi putut să o asigure că logodnicul ei, Iosif, prin revelație, va lua totul asupra lui şi că va trece în fața societății şi a legii drept tată Celui care se va naşte dintr-însa. Dar Maria este lăsată să cumpănească singură în deplină libertate a cugetului. Este momentul de mare răscruce, de care aminteam anterior atât în viața Maicii Domnului cât şi pentru istoria mântuirii neamului omenesc.

Un „nu" ar fi însemnat o amânare a planului dumnezeiesc, un „da", împlinirea lui imediată.

Îngerul Gavriil aştepta din gura Sfintei Fecioare un singur cuvânt. îl aştepta Dumnezeu, dar în acelaşi timp îl aştepta toată suflarea căci fără îndoială, întrebând-o pe ea, Dumnezeu ne întreabă pe noi, răspunsul Ei fiind de fapt răspunsul întregii omeniri, căci: *„Iată, stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine"* (Ap. 3, 20).

[14] **Arhim. Bartolomcu Anania, *Fie,* în „Ortodoxia" nr. 3, 1980, p. 437.**

Este punctul culminant al pericopei şi unul dintre momentele de referință din istoria mântuirii neamului omenesc. E clipa când Sfânta Fecioară însumează într-însa setea universală de mântuire. Răspunsul ei este exemplar*: „lată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!"* (Lc. 1, 38). În clipa aceea s-a petrecut Întruparea. Fără acest „Fie" ceea ce Dumnezeu intenționa în Buna Vestire ar fi fost un eşec divin. Prin acest răspuns se dovedeşte biruitoare conlucrarea dintre Dumnezeu şi om: *„iar consecințele acestei conlucrări răzbat până la sfârşitul veacurilor"*[15]. Ne întâlnim astfel cu prima implicație teologic majoră a Maicii Domnului în viața creştină.

Exegeții socotesc, pe bună dreptate, că Sfântul Luca nu putea avea informațiile pe care le transmite în această pericopă (Lc. 1, 26-38, ca de altfel şi în cele din întreg capitolul 2) decât din gura Maicii Domnului însăşi. Despre întâmplările minunate legate de Naşterea Lui Iisus Hristos, Sfântul Luca ține să remarce că Fecioara Maria le păstra pe toate în „inima ei" (Lc. 2,19).

Din acest sfânt tezaur, evanghelistul a luat cele pe care ni le transmite despre Buna Vestire şi Naşterea Domnului, despre cântarea îngerească de la Betleem şi închinarea păstorilor, despre întâmpinarea la 40 de zile şi despre episodul de Ia Templu când Iisus avea 12 ani.

În prologul Evangheliei sale, Sfântul Luca ne spune că, pregătind redactarea acestei scrieri despre Iisus Hristos şi lucrarea Sa mântuitoare, a cercetat „toate cu de-amănuntul de la început" (Lc. 1, 3). Cel dintâi şi cel mai important izvor al unei astfel de cercetări îl constituie mărturia Maicii Domnului.

Din Sfânta Tradiție cunoaştem că Sfântul Luca s-a învrednicit a fi primul care a pictat prima icoană a Maicii Domnului, ceea ce denotă a fi avut o relație deosebită cu Sfânta Fecioară şi că s-a învrednicit chiar a fi un timp oarecare în preajma ei.

Referindu-se la acest aspect, în lucrarea sa „Şapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului", Părintele Vasile Mihoc, conchide spunând: „Iată de unde a luat Sfântul Luca amănuntele pe care ni le transmite în *Evanghelia Copilăriei!*"[16].

---

[15] **Ibidem;**
[16] **Pr. Prof Vasilc Mihoc, op. cit., p. 11.**

I.5. „IATĂ, DE ACUM MĂ VOR FERICI TOATE NEAMURILE!" (Lc. 1, 48)

Mergând mai departe pe firul Sfintei Evanghelii după Luca, aflăm că după vestirea *„tainei celei din veci ascunse"* (Col. 1, 26) şi primirea ei, mintea şi inima Preacuratei Fecioare Maria sunt covârşite de aceasta uluitoare şi neaşteptată întâmplare. Imediat se hotărăşte să plece *„în grabă la munte, într-o cetate a seminției lui Iuda"* (Lc. 1, 39) la ruda sa Elisabeta.

Face acest lucru şi pentru că bucuria infinită care o copleşea în acele momente se cerea împărtăşită. Când Sfânta Fecioară o salută pe Elisabeta, pruncul acesteia, Sfântul Ioan Botezătorul, saltă în pântecele mamei sale. Înainte Mergătorul şi Botezătorul Ioan, tresaltă în fața Lui Hristos, în timp ce Elisabeta, plină de Duhul Sfânt, rosteşte revelator: *„Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău!"* (Lc. 1, 42).

De remarcat faptul că binecuvântarea Fecioarei este în legătură negrăită cu binecuvântarea *„rodului pântecelui"* Ei. Asemenea Arhanghelului Gavriil care o salută pe *„cea plină de har"* care este cu Domnul şi Elisabeta ne spune la fel, că nu putem despărți vreodată pe Fiul de Mamă, de Născătoarea de Dumnezeu. Şi continuă Elisabeta: *„Şi de unde cinstea aceasta pentru mine ca să vină la mine Maica Domnului meu?"* (Lc. 1, 43).

Această expresie, Maica Domnului, este folosită în Biserica Ortodoxă până azi, referindu-se la Sfânta Fecioară Maria. Însă expresia aceasta a Elisabetei arată cât de mult a cinstit-o aceasta pe tânără Maică a Lui Hristos. *„Şi fericită este aceea care a crezut că se vor împlini cele spuse ei de la Domnul!"* (Lc. 1, 45). Fericită este pentru încrederea ei că se va întâmpla cu ea o taină mai mare decât toate tainele, înainte de a fi avut o dovadă despre împlinirea ei. Va fi fericită pentru că a făcut plăcere Lui Dumnezeu cu această încredere mai mare decât a oricărui alt om în cuvântul Lui Dumnezeu. Fericită pentru că prin aceasta s-a învrednicit de a avea în cea mai intimă legătură cu sine pe Fiul Lui Dumnezeu.

Maica Domnului răspunde acestor cuvinte ale Elisabetei cu vestita Ei cântare care a intrat în cultul Bisericii noastre (Cântarea a noua a catavasiilor Utreniei), care este un imn al bucuriei şi o mărturisire în care smerenia se împleteşte cu mulțumirea adusă Lui Dumnezeu pentru negrăita cinste cu care a încununat-o.

Ea începe prin a preamări pe Dumnezeu pentru bucuria ce i-a facut-o, alegând-o pe ea, roabă smerită, pentru a sluji tainei minunate a întrupării Lui Hristos, Fiul Lui Dumnezeu: *„Măreşte suflete al meu pe Domnul, şi s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu, că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile"* (Lc. 1, 46-48).

Cea fără prihană şi plină de har, Maica Domnului, descoperă în această cântare că este conştientă că întrupează credința, speranța, aşteptarea neamurilor, şi că vrednică este de fericirea lor. Referitor la această proorocire făcută de Maica Domnului, Sfântul Nicodim Aghioritul spune că Fecioara Maria: „a luat din darul proorocesc al Fiului ei, Iisus, al Stăpânului tuturor proorocilor şi a devenit proorociță, mai presus decât toate celelalte femei proorocițe ale Vechiului şi Noului Testament, care s-au învrednicit a primi de la Dumnezeu acest dar"[17].

„În fiecare zi se împlineşte această profeție a Fecioarei, de către toate neamurile creştine, cele care se găsesc în cele patru părți ale lumii în toate Sfintele Biserici ale Lui Hristos"[18] , cântându-se imnuri care preacinstesc pe Cea care s-a învrednicit a fi Născătoare de Dumnezeu.

[17] **Sfântul Nicodim Aghioritul, *Grădina Darurilor la Cântarea Maicii Domnului,* traduc, de Pr. David Popescu, Ed. Sophia, Bucureşti, 1998, p. 29;**
[18] **Idem, op.cit., p. 31.**

CAPITOLUL II. CINSTIREA MAICII DOMNULUI ÎN BISERICA ORTODOXĂ

II.1. CULTUL ORTODOX ÎNCHINAT MAICII DOMNULUI

Sfânta Fecioară Maria, ca cea mai sfântă dintre femei şi ca una care s-a învrednicit de cinstea excepțională de a naşte cu trup pe Fiul Lui Dumnezeu şi Mântuitorul lumii, în cultul ortodox se bucură de supracinstire, supravenerare sau hiperdulie, ca cea dintâi şi cea mai mare decât toți sfinții, fiind *„mai cinstită decât Heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât Serafimii"*.

A cinstit-o în primul rând însuşi Dumnezeu în momentul când a ales-o să fie *„locaşul Lui Dumnezeu-Cuvântul”*[19], umbrind-o cu Duhul Sfânt: *„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Prea Înalt te va umbri"* (Lc. 1, 35); apoi Arhanghelul Gavriil, care trimis fiind de Dumnezeu să vestească Fecioarei din Nazaret că ea va naşte pe Mesia, a salutat-o cu cuvintele: *„Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine! Binecuvântată eşti tu între femei"* (Lc. 1,42).

Sfânta Fecioară însăşi prooroceşte situația ei excepțională între celelalte femei şi venerația universală de care urma să se bucure, datorită rolului ei de primordială importanță în istoria mântuirii: *„Măreşte suflete al meu pe Domnul... Că a căutat spre smerenia roabei Sale, că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile"* (Lc. 1,46-48).

Mai târziu au cinstit-o oamenii simpli din mulțimea care s-a adresat Mântuitorului cu cuvintele: *„Fericit este pântecele care Te-a purtat şi sânii la care ai supt"* (Lc. 11, 27), cuvinte rostite de o femeie din această mulțime. Iar Mântuitorul o cinsteşte la rândul Său pe Maica Sa, spunând: *„Aşa este..."* (Lc. 11,28).

De asemenea o cinsteşte Fiul ei, Domnul nostru Iisus Hristos îndeplinindu-i rugămintea la nunta din Cana Galileii (In. 2, 3) iar când era pe cruce a încredințat-o ucenicului Său iubit: *„Iată mama ta!"* (In. 19, 27).

---

[19] **Acatistul Bunei Vestiri, Icosul IV, în *Ceaslov,* Ed. IBMBOR, ediția a ll-a, Bucureşti, p, 311.**

Cinstirea Maicii Domnului în cultul public al Bisericii noastre s-a manifestat încă de la început prin mai multe forme sau modalități de expresie, dintre care cea dintâi importantă este instituirea de sărbători sau zile anumite din cursul anului bisericesc consacrate pomenirii şi cinstirii ei deosebite.

Gradul superior de cinstire acordat Maicii Domnului în cultul ortodox se vede şi din numărul mare de sărbători închinate amintirii şi supravenerării ei. Că este aşa o dovedeşte şi faptul că anul bisericesc începe (8 septembrie - Naşterea Maicii Domnului) şi se sfârşeşte (31 august - Punerea în raclă a brâului Maicii Domnului) cu sărbători închinate Maicii Domnului.

Pe când sfinții ceilalți, de regulă pomeniți sau sărbătoriți o singură dată pe an şi anume în ziua morții lor, Sfânta Fecioară este sărbătorită în chip special de mai multe ori pe an, prin praznice care comemorează nu numai Adormirea sau trecerea Sa la cele veşnice ci şi în alte momente importante din cursul vieții Sale, precum şi unele minuni săvârşite prin rugăciunea ei după mutarea din viața aceasta.

Din punct de vedere al importanței lor, sărbătorile Maicii Domnului au fost împărțite în două categorii:

1. Sărbători mari (cu ținere), socotite de regulă între praznicele împărăteşti;
2. Sărbători mai mici (fără ținere sau serbare).

Sărbătorile mari ale Maicii Domnului sunt în număr de patru:

a. Naşterea maicii Domnului, numită în popor Sfânta Maria Mică, la 8 septembrie;
b. Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, numită în popor „Vovidenia", la 21 noiembrie;
c. Buna Vestire sau „Blagoveştenia", pe 25 martie;
d. Adormirea Maicii Domnului, sau popular Sfânta Marie Mare sau Uspenia, la 15 august.

Toate aceste sărbători sunt socotite de obicei în rândul sărbătorilor mari ale Ortodoxiei (praznice împărăteşti) şi zugrăvite ca atare pe catapeteasma bisericilor ortodoxe, deoarece Sfânta Fecioară este supranumită şi „Doamna sau împărăteasa cerului" iar cultul ei este strâns legat de al Celui care s-a născut dintr-însa.

De altfel unele dintre sărbătorile ei, cum ar fi Buna Vestire, deşi socotită între sărbătorile Maicii Domnului, se referă, de fapt, şi la persoana Mântuitorului, fiind vorba de comemorarea zilei întrupării sau zămislirii Lui cu trup omenesc.

Sărbătorile mici ale Maicii Domnului:

În afără de cele patru sărbători principale ale Sfintei Fecioare pe care le-am menționat, mai există în calendarul nostru ortodox şi alte câteva sărbători, mai puțin importante ale Sfintei Fecioare şi anume:

a. Cea mai veche dintre ele este Soborul sau Adunarea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, care are loc a doua zi de Crăciun, pe 26 decembrie, conform regulii de a pomeni a doua zi după marile praznice pe persoanele sfinte care au fost subiectul sărbătorii[20]. În afără de aceste sărbători comemorative ale unor evenimente din însăşi viața Maicii Domnului, pietatea ortodoxă a ținut să marcheze în calendar şi câteva zile (fără serbare) în amintirea unor minuni săvârşite prin Preacurata Maică după Adormirea Ei;
b. Astfel, avem Acoperământul Maicii Domnului (Pocrovul), la 1 octombrie, în amintirea unei minuni întâmplate în biserica Maicii Domnului din cartierul Vlaherne din Constantinopol pe timpul împăratului Leon înțeleptul (886-911);
c. În vinerea din „Săptămâna luminată", numită „Vinerea Izvorului Tămăduirii", pomenim de asemenea una dintre minunile Maicii Domnului, zi în care se face sfințirea apei mici, iar în unele părți şi binecuvântarea generală a caselor credincioşilor cu apă sfințită;
d. Cu nouă luni înainte de naşterea Sfintei Fecioare, pe 9 decembrie, prăznuim Zămislirea Sfintei Fecioare Maria de către Sfânta Ana;
e. La 2 iulie prăznuim Aducerea veşmântului Născătoarei de Dumnezeu în Vlaherne;
f. La 31 august, prăznuim Punerea în raclă a brâului Maicii Domnului;
g. La 1 septembrie, se face pomenirea unei minuni a Maicii Domnului, despre care se scrie în Sinaxarul zilei din Mineiul pe septembrie, ziua 1.

[20] **Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *Cinstirea Maicii Domnului în cultul ortodox şi formele ei de exprimare,* în Ortodoxia, 1980, nr. 3, p. 528**

În afără de sărbătorile constituite în amintirea şi cinstea Maicii Domnului, cultul ortodox se exprimă şi prin multe alte forme de manifestare:

- În rânduiala tuturor slujbelor bisericeşti, Maica Domnului este pomenită, invocată, lăudată şi mărită printr-o bogată imnologie (tropare, stihiri, canoane);

- Slujbe speciale alcătuite în cinstea şi lauda Sfintei Fecioare: Acatiste, Paraclise, Prohodul Maicii Domnului;

- Tot referitor la slujbe trebuie menționat faptul că în cadrul Sfintei Liturghii, la rugăciunea dipticilor (a pomeniților) de la Sfânta Jertfă Euharistică de o pomenire nominală sub formă de ecfonis, adică în auzul tuturor nu se bucură decât Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, în fruntea cetelor Bisericii cereşti, iar dintre cei vii numai chiriarhul locului, pomenire concretizată prin formula: *„Mai ales pentru Preasfânta, curata"*. La această formulă de exprimare a hiperduliei poporul său corul răspunde cu cântarea imnului Axion. Trebuie să menționăm şi legătura strânsă pe care o facem între Maica Domnului şi toți Sfinții, căci spunem: *„Pe Născătoarea de Dumnezeu cu toți Sfinții pomenind-o"*.

Sfinții nu pot fi decât lângă ea, cu ea, pentru că ea s-a învrednicit a fi plină de Hristos în mod deosebit şi cu totul special. Pentru acest motiv se poate afirma că sobornicitatea tuturor sfinților dar şi a Bisericii întregi nu se poate realiza fără sau alături de Maica Domnului, căci ea se află într-o unire cu Iisus Hristos cu totul deosebită[21]. Pe acest considerent nu este necesar să-i numim întotdeauna pe „toți Sfinții" căci acest lucru nici nu ar fi posibil. Este de ajuns să o numim pe Maica Domnului, deoarece cu ea sunt toți şi nici unul nu se află în afara legăturii cu ea[22];

- O altă formă de cinstire a Maicii Domnului a fost de la început zidirea de biserici în cinstea şi spre pomenirea ei, puse sub ocrotirea ei deosebită şi purtând numele Ei sau având ca hramuri diferitele sărbători ale Maicii Domnului;

- Zugrăvirea pe icoane şi pe pereții bisericilor a chipului Maicii Domnului şi cinstirea acestor icoane constituie o altă formă de cinstire a Maicii Domnului în cult. Sfintele icoane formează un mare tezaur spiritual al Bisericii Ortodoxe;

---

[21] **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate şi comuniune în Liturghia Ortodoxă,* Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 107;**

[22] **Ibidem;**

- Pietatea vie pentru Preacurata Fecioară îşi găseşte ca formă de exprimare procesiunile şi tradițiile legate de supravenerarea ei. La anumite sărbători preotul merge cu icoana în casele oamenilor pentru a le binecuvânta. Pe timp de secetă, inundații, epidemii, icoana Fecioarei este purtată în procesiune;
- Poeziile şi imnurile de o rară sensibilitate religioasă alcătuite în cinstea Maicii Domnului sunt o dovadă elocventă a evlaviei deosebite pentru Născătoarea de Dumnezeu;
- Tot o formă a cultului ortodox de supravenerare a Maicii Domnului poate fi considerată şi frecvența numelor de Marin şi Maria la toate popoarele ortodoxe şi în special la români, precum şi larga circulație în popor a cărților de pietate în legătură cu viața şi minunile Maicii Domnului, cele mai multe apocrife, care nu au girul oficial al Bisericii: *Visul şi Epistolia Maicii Domnului, Călătoria Maicii Domnului la iad, Minunile Maicii Domnului*, ele constituind o dovadă indirectă despre marea dragoste, încredere şi venerație cu care credincioşii au înconjurat totdeauna persoana sfântă a Maicii Domnului.

II.1.1. **Pururea fecioria Maicii Domnului**

Unul din elementele care alcătuiesc învățătura mariologică ortodoxă şi care depăşeşte legile firii şi posibilitățile de înțelegere pe cale rațională, deşi cum o spune cântarea sfântă: „Unde vrea Dumnezeu se biruieşte rânduiala firii" este Pururea fecioria, aeiparthenia Maicii Domnului. Credincioşii văd în această dogmă minunea minunilor, că Fecioara este Maica lui Dumnezeu şi născând, rămâne de-a pururi Fecioară. Acest miracol de dumnezeiască taină este redat de o cântare: *„Minunea dumnezeieştii naşterii tale Preacurată, covârşeşte toată rânduiala firii, că mai presus de fire în pântece ai zămislit pe Dumnezeu şi născându-L ai rămas pururea Fecioară"*[23].

„Frații Domnului" - reprezintă o problemă mult discutată în sânul Bisericii creştine. Aceasta este o problemă de pură exegeză biblică şi este demult elucidată şi lichidată de ştiința teologică. Totodată ea prezintă largi şi adânci implicații şi repercursiuni dogmatice. Ea vizează îndeaproape persoana divino-umană a Mântuitorului şi mai ales, învățătura Bisericii

[23] **„Şi acum" a Născătoarei, Cântarea a III-o, la Utrenia din 26 august.**

despre „Pururea fecioria Maicii Domnului", problemă de o capitală importanță pentru dogmatica creştină şi cu adânci repercursiuni pentru sensibilitatea marii mase a credincioşilor.

Această problemă este diferită din punctul de vedere al ortodocşilor, catolicilor şi protestanților. Dacă Biserica Ortodoxă şi cea Romano-Catolică, au o atitudine oarecum comună referitor la „frații Domnului", văzând în ei rudenii apropiate şi nu frați drepți (deci fii direcți ai Fecioarei Maria), protestanții, atât luteranii (cei care îşi zic „ortodocşi"), cât şi evangheliştii (care îşi spun „liberali") au cu totul o altă atitudine. Ei neagă „pururea fecioria" pe temeiul existenței acestor „frați", citați în toate cele patru Evanghelii canonice. Ei văd în aceştia frați drepți ai Mântuitorului, deci fii direcți ai Sfintei Fecioare, proveniți din consumarea căsătoriei cu soțul ei legal, dreptul Iosif.

Prima constatare este aceea a unei impreciziuni de formulare ca şi a unei diversități de atitudine, între organele conducătoare şi învățătoare şi între Biserica liturghisitoare. Dacă aceşti aşa-zişi „frați ai Domnului" nu sunt frații Lui drepți, atunci, ne punem întrebarea ce rude sunt cu Mântuitorul. Ar putea fi frații Lui vitregi, aşa cum spun cărțile noastre liturgice: Mineele şi Penticostarul. Dacă nu, am putea spune că sunt rude apropiate în speță, cum ar fi veri primari sau secundari, aceste informații reieşind de la unii exegeți apropiați zilelor noastre.

Maica Domnului este *„cea mai înaltă făptură desăvârşită, pârga Bisericii, inima şi esența ei"*[24]. Ea este doamna şi stăpâna credincioşilor şi a noastră pentru că ea *„stă de acum de la naştere în centrul preocupărilor noastre ca mama noastră, ca doamnă alături de Domnul nostru Iisus Hristos"*[25]. Şi ea fiind dăruită de Dumnezeu cu toate darurile, şi trupeşti şi sufleteşti, este fără pată şi fără păcate personale, pentru că păcatul *„tulburător şi vătămător nu i-a atins trupul nici sufletul ei"*[26]. Ea este, cum se exprimă un mare predicator ortodox: *„grădină închisă în care nu a intrat şarpele satanic, principiul răului"*[27].

Se cădea ca sfântul locaş al Fiului lui Dumnezeu să fie curat şi fără prihană. Şi acest locaş a fost sfințit de Duhul Sfânt, înainte de a se naşte Fiul Celui Preaînalt, iar păcatul strămoşesc a fost şters. Maica Domnului a fost curățită de acest păcat şi i s-a dat putere de la Dumnezeu de a nu mai putea păcătui. Dar şi ea a avut merite personale, de tot felul: rugăciuni,

[24] **Pr. Prof. D. Stăniloae, *Învățătura despre Maica Domnului ia ortodocşi şi catolici,* în „Ortodoxia", 1 (1950), nr. 4, p. 560;**
[25] **V. Gheorghiu, *Evanghelia după Matei cu comentar,* vol. 1, 1925, p. 98, după Pr. Prof. p. Rezuş, Mariologia ortodoxă, în „Ortodoxia" II (1950), nr. 4, p. 519;**
[26] **Ibidem;**
[27] **Ilie Miniat, *Didahii şi predici,* trad. de Pr. D. Fecioru, Bucureşti, 1945, p. 589.**

postiri, fapte bune şi acte de jertfelnicie, în slujba oamenilor. Putem spune că *„viața Preacuratei este în întregime rodul prezentei Duhului, după cum e în întregime şi rodul ostenelilor proprii”*[28].

Pururea Fecioria Maicii Domnului a fost mărturisită de Biserică de la început, în Simboluri de credință, în hotărârea Sinoadelor Ecumenice şi locale, ca şi în cărțile de slujbă. Pururea Fecioria înseamnă că Maica Domnului a fost fecioară înainte de naşterea lui Iisus, în timpul naşterii, dar şi după naştere iar prin aceasta Hristos nu a stricat pecețile fecioriei Maicii Sale, căci aşa cum zămislirea a fost făcută în mod supranatural, aşa şi naşterea nu s-a conformat legii fireşti, ci a păstrat curăția feciorelnică a Măriei.

Fecioria înainte de naştere a profețit-o însuşi profetul Isaia, zicând: *“Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte Fiu si vor chema numele lui Emanuel."* (Is. 7, 14)

Şi profetul Iezechiel vesteşte despre minunea pururei feciorii a Maicii Domnului: *„Apoi ne-a dus bărbatul acela înapoi la poarta cea din afără a templului, spre răsărit, şi aceasta era închisă. Şi mi-a zis Domnul: Poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide şi nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă. Cât priveşte pe rege, el se va aşeza acolo ca să mănânce pâinea înaintea Domnului; pe calea porții va intra şi pe aceeaşi cale va ieşi."* (Iez. 44, 1-3). Aceasta poartă este însăşi Maica Domnului.

Că Maria era fecioară înainte de naştere o mărturiseşte şi Sfântul Evanghelist Luca atunci când relatează evenimentul Bunei Vestiri a îngerului Gavriil: *„iar numele fecioarei era Maria"* (Lc. 1, 27).

De asemenea, fecioria ei a fost preînchipuită în Vechiul Testament prin diferite simboluri: rugul care nu se mistuia, de pe Muntele Sinai, văzut de Moise, scara lui Iacob, toiagul lui Aaron care a odrăslit, mana din pustie, trecerea prin Marea roşie, stânca din pustie din care Moise a scos apa lovind-o cu toiagul, precum şi poarta încuiată văzută de Iezechiel. Nimeni nu a contestat până acum fecioria Maicii Domnului înainte de naştere.

---

[28] **Pr. Ilie Moldovan, *învățătura despre Duhul Sfânt în Ortodoxie si preocupările ecumeniste contemporane,* teză de doctorat în „Mitropolia Ardealului", XIX (1974), nr. 7-8, p. 757;**

Fecioria ei se vădeşte prin însăşi zămislirea supranaturală, căci cum putea Logosul să Se întrupeze în necurăție, în ceea ce ar fi fost atinsa de pofta păcătoasă? *„Dacă Maria n-ar fi fost Fecioara când a conceput pe Fiul lui Dumnezeu, n-ar fi putut să nu amestece, prin memorie, în starea ei pofta omenească, trezită mai înainte."*[29]. Întruparea a fost posibilă ca inițiativă a lui Dumnezeu, dar mai ales prin fecioria deplină a Mariei, prin lipsa ei de poftă păcătoasă.

Ea a fost păstrată în puritate încă de mică, încredințată Domnului, dusă la Templu şi crescută în curăție trupească şi sufletească *„pentru că duşmanul mântuirii noastre pândea fecioarele din cauza profeției lui Isaia"*[30]. Faptul că ea a fost încredințată lui Iosif aceasta nu înseamnă că Maria şi-a stricat fecioria. Dumnezeu a voit ca Fiul Său să Se nască în căsătorie, dar nu din căsătorie. Şi aceasta *„din pricina iconomiei şi a adumbririi naşterii dumnezeieşti şi a nu se arăta ucigaşilor iudei că Sfânta Fecioară avea să se logodească şi să zămislească de la Duhul Sfânt. De aceea s-a scris că Iosif a fost bărbatul ei şi tată al lui Iisus, în acelaşi fel ca şi tată al lui Iosi şi Iacob, care erau copiii mici ai lui Iosif dulgherul (Mt. 27, 56) dintr-o căsătorie anterioară"*[31].

Logodnicul Mariei, Iosif, era de altfel în vârstă şi ales de către arhierei ca să aibă grijă de Fecioara. Nici nu poate fi vorba de împreunare trupească între ei. Acest lucru se vădeşte clar din răspunsul pe care-1 dă Maria îngerului: *„Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?"* (Luca 1, 34). A nu admite că Maria L-a născut pe Hristos ca Fecioară, înseamnă a nu recunoaşte că subiectul Lui n-a fost produsul imanenței. Iar aceasta ar însemna negarea Revelației. Însă Maria a rămas fecioară şi în timpul naşterii şi după aceea.

Sfântul Ioan Damaschin spune în acest sens: *„După cum atunci când s-a zămislit Cuvântul a păzit-o fecioară pe aceea care a zămislit, tot aşa şi atunci când S-a născut a păzit nevătămată fecioria ei, trecând numai prin ea şi păstrând-o nevătămată"*[32]. Tot el continua: *„Aşa cum Eva a fost plăsmuită din Adam fără împreunare, tot aşa şi aceasta a născut pe Noul Adam, care s-a născut potrivit legii naturii, dar mai presus de firea naşterii, căci Cel din Tatăl fără mamă se naşte din mamă fără tată, căci aceluia căruia nu i-a precedat plăcerea nu*

---

[29] **Protoevanghelia lui Iacob, cap. XIX-XX, în „Trei vieți bizantine", p. 226;**
[30] **Pr. Ilic D. Ncgoiță, *Numirile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu,* studiu patristic şi liturgic, art. în rcv. G.B., an XXXI (1972), nr. 7-8, p. 767;**
[31] **Ipolit al Tebei, în *„Trei vieți bizantine",* p. 253-255;**
[32] **Sf. Ioan Damaschin, în *„Trei vieți bizantine",* p. 259.**

i-a urmat nici durerea."[33], după cuvântul proorocului „înainte de a simți dureri a născut." (Isaia 66, 7).

Cum poate strica pecețile fecioriei Cel care a păstrat-o fecioară, Cel care a adumbrit-o şi a umplut-o de slavă mai întâi în Templu apoi prin propria sălăşluire în ea ?

Contrar poveştilor spuse de unii oameni, încercând să apere Pururea Fecioria Maicii Domnului cum că Hristos S-ar fi născut prin coasta ei, Maica Domnului naşte pe Fiul ei într-un mod normal firii omeneşti, dar fără să se supună şi urmărilor acestuia, anume fără să piardă pecetea fecioriei. Ea a născut fără dureri, căci cum poate fi durere acolo unde nu a fost plăcere? Durerea este urmare a păcatului după cuvintele pe care i le-a spus Dumnezeu Evei: *„în dureri vei naşte copiii; atrasă vei fi de bărbatul tău iar el te va stăpâni."* (Fac. 3, 16)

Faptul că zămislirea mai presus de fire este pricină a fecioriei Maicii Domnului şi după naştere o spune clar şi Sfântul Maxim Mărturisitorul: *„Zămislirea şi naşterea au fost cu totul curate şi neatinse de sămânță şi de stricăciune şi de aceea Maica Celui născut din ea este Fecioară şi după naştere, rămânând prin naştere şi mai nepătimitoare, ceea ce e cu totul străin firii si mai presus de rațiune"*[34]. Iar Sf. Grigore Taumaturgul argumentează în acelaşi fel: *„Sfânta Fecioară nu a suferit stricăciune pentru că a născut printr-o minune. Ea naşte şi rămâne fecioară, căci e firesc ca cel ce este Stăpânul Curăției să Se nască cu mărire strălucitoare dintr-un sân curat şi imaculat."*[35]

La rămânerea ei în stare de curăție şi har a ajutat atât lucrarea dumnezeiască, dar şi stăruința ei personală; în naştere şi după naştere, raportul ei cu Pruncul născut în puritate feciorească a trebuit să rămână curat de orice poftă. El era însuşi Dumnezeu, Maria trebuia să rămână pentru totdeauna Maică lui Dumnezeu şi Fecioară. Pe de alta parte, Iisus fiind Dumnezeu îi transmite puterea sfințitoare care o păzeşte continuu în feciorie.

Protoevanghelia lui Iacob relatează un fapt mai mult sau mai puțin adevărat, dar care vine în sprijinul mărturiilor concrete ale fecioriei Maicii Domnului după naştere. Astfel, moaşa care a ajutat la naşterea Domnului a vestit unei femei, Salomee, că o fecioară a născut un prunc. Aceasta nu a vrut să creadă, zicând: *„Viu este Dumnezeu. Daca nu voi pune degetul meu si nu voi cerceta firea ei, nu voi crede că a născut o fecioară!"* Atunci a intrat moaşa şi a

---

[33] Ibidem;

[34] Sf. Maxim Mărturisitorul, Amignorum liber, P.G. XCI, 1276, apud. Drd. Ierom Chcsarie Gheorghescu, învățătura despre Maica Domnului, p. 387;

[35] Sf Grigorie Taumaturgul, Predici la Bunavestire, apud. Drd Ierom. C. Gheorghescu, învățătura despre Maica Domnului, p. 387.

zis Mariei: *„Maria, întinde-te! Că nu mică lupta e pentru tine!"* Şi ascultând Maria, s-a întins şi Salomee a vârât degetul în firea ei. În momentul acela a urmat Salomee şi a zis: *„Vai nelegiuirii mele şi necredinței mele ca am ispitit pe Dumnezeul Cel Viu, şi iată, mâna mea cade de la mine în foc!"*[36]. Probabil această istorisire a fost inspirată după exemplul de necredință al lui Toma.

Lungul şir al Sfinților Părinți şi al scriitorilor bisericeşti vorbesc despre Fecioara Maria, afirmând Pururea Fecioria ei, cu toate că Sfânta Scriptura nu vorbeşte direct despre fecioria ei „postmortem". În acest sens, Sf. Epifanie († 403) spune că numele de Fecioară a devenit ca un nume propriu al Mariei.[37] Tot el se întreabă retoric: *„Cine ar rosti numele de Maria fără a-l rosti şi pe cel de Fecioară?"*[38]

Sf. Ignatie Teoforul vorbeşte despre Fecioara Maria ca de o mare taină: *„Stăpânul acestei lumi (diavolul) nu a cunoscut fecioria Mariei, naşterea şi moartea Domnului, aceste trei mari taine care s-au împlinit în tăcerea lui Dumnezeu."*[39]

Dintre părinții apuseni, Fericitul Augustin mărturiseşte şi el acelaşi lucru: *„Virgo concepit, virgo peperit et post partum virgo permansit.*[40]

Aşadar, Maica Domnului după naştere *„este fecioară în veacuri nesfârşite."*[41]. Naşterea Domnului Iisus Hristos dintr-o Fecioară este mărturisită în mod direct şi deliberat de doi evanghelişti, Matei şi Luca. Această învățătură a fost introdusă în Simbolul Credinței la Primul Conciliu Ecumenic, care afirmă: *„Care, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, s-a pogorât din ceruri şi s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om."*

Pururea fecioria Maicii lui Dumnezeu este mărturisită de propriile ei cuvinte exprimate în Evanghelie, acolo unde ea exprimă înțelegerea caracterului cu totul deosebit al alegerii ei: *„Sufletul meu preamăreşte pe Domnul...căci iată, de acum toate neamurile mă vor numi fericită...Căci Cel care este puternic a făcut lucruri mari pentru mine şi sfânt este Numele Său"* (Luca 1,46-49). Preasfânta Fecioară a păstrat în memoria şi în inima ei atât vestirea

---

[36] **Protoevanghelia lui Iacob, cap. X1X-XX, în „Trei vieți bizantine", p. 226;**
[37] **Sf. Epifanie, Panarion, 78, 6, PG. XLII, apud. Drd. Ierom C. Gheorghescu, învățătura despre Maica Domnului, p. 387;**
[38] **Ibidem;**
[39] **Sf. Ignatie Teoforul, Epistola către Efeseni, cap. XIX, apud. Drd. Ierom Chcsarie Gheorghescu, învățătura despre Maica Domnului, p. 387;**
[40] **Fer. Augustin, Sermo B.V. Mariae, CXCVI, I, P.L. XXXVIII, 1019, apud. Drd. Ierom. C. Gheorghescu, învățătura despre Maica Domnului, p. 387;**
[41] **„Mărturisirea Ortodoxă", P.I., Răspuns la întrebarea 39, apud. Drd. Ierom. C. Gheorghescu, învățătura despre Maica Domnului, p. 386.**

adusă de Arhanghelul Gavriil, cât şi cuvintele inspirate ale Elisabetei, atunci când a fost vizitată de Maria: *„Cum se face mie că Maica Domnului meu vine la mine?"* (Luca 1, 43); atât profeția dreptului Simeon la întâlnirea cu Pruncul Iisus la Templu, cât şi profeția dreptei Ana din aceeaşi zi (Luca 2, 25-38).

Legat de relatarea despre păstorii din Betleem şi despre cuvintele îngerilor către ei, împreună cu cântarea îngerilor, Evanghelistul adaugă: *„însă Maria păstra toate aceste lucruri si cugeta la ele în inima ei"* (Luca 2, 19). Acelaşi Evanghelist, vorbind despre discuția Mariei cu Iisus la vârsta de 12 ani după vizita lor la Ierusalim cu ocazia Paştilor, îşi încheie relatarea cu cuvintele: *“însă maica Lui păstra toate aceste cuvinte în inima ei"* (Luca 2, 51). Evanghelistul vorbeşte şi despre înțelegerea importanței rolului ei în lume de către dreptul Iosif, logodnicul ei, ale cărui acțiuni erau de multe ori sub călăuzirea unui înger.

II.l.2. **„Frații Domnului”**

Biserica Romano-Catolică şi-a fixat, în chip unilateral, o atitudine proprie, excluzând cu totul posibilitatea unei căsătorii anterioare a Iui Iosif, şi deci, şi posibilitatea „fraților vitregi", rămânând în cauză numai înrudirea colaterală, consanguină sau nu, prin Sfânta Fecioară sau prin dreptul Iosif, în speță „veri primari" sau „nepoți" ai Mântuitorului. În acest scop, teologia catolică a elaborat, alături de o mariologie exagerată şi o iosifologie deplasată şi aberantă, care tinde să facă din presupusa castitate a lui Iosif o dogmă, iar din persoana lui, nu numai căpetenia supremă a îngerilor şi sfinților dar şi copărtaş la actul răscumpărării noastre.

Din scrierile Sfinților părinți şi din textul Sfintelor Evanghelii, aflăm că Mântuitorul a avut patru frați şi trei surori. Aceşti copii sunt prezentați de către protestanți dar şi de cărțile noastre liturgice (Minee) ca fii ai lui Iosif, fie dintr-o căsătorie anterioară (învățătura ortodoxă) fie din consumarea actului căsătoriei cu Fecioara Maria.

Pentru mulți dintre creştinii proveniți dintre iudei şi care acordau Iui Iosif, soțul legal al Sfintei Fecioare, un rol preponderent în iconomia întrupării, deoarece conform tradiției iudaice, numai prin el se putea stabili filiația davidică a Mesiei, aceşti „frați" erau fiii lui Iosif, proveniți dintr-o căsătorie anterioară, sau chiar din cea cu Sfânta Fecioară, după naşterea Mântuitorului. Cea dintâi era admisă şi împărtăşită de mulți dintre creştinii epocii primare a Bisericii. Printre cei ce adoptă această idee se găsesc nume ilustre dintre scriitorii şi Părinții

Bisericii, ca: Justin Martirul, Clement Alexandrinul, Origen, Irineu, Epifaniu, Eusebiu al Cezareei, Fericitul Augustin, Sf. loan Hrisostomul şi mulți alții[42]. Unii dintre ei sunt rezervați în ceea ce priveşte numărul copiilor şi mai ales asupra faptului dacă cei patru „frați" sunt fiii lui Iosif, sau doar doi dintre ei. Ideea cum că doi dintre ei ar fi fiii lui Iosif este întâlnită la primii creştini, deoarece ea nu contrazice evanghelia nici predica apostolică.

Ea a fost consemnată de cel mai vechi scriitor bisericesc, Hegesipp, un iudeu convertit la creştinism, de la care avem scrierea „Memoriale", în care vorbeşte despre „predicația apostolică"[43]. Acesta vorbeşte în special despre rudeniile lui Iisus, precizând că doar doi dintre „frați" şi anume Iuda şi Simon erau fii ai lui Iosif, ceilalți doi şi anume Iacob şi Iosif fiind fiii Mariei lui Cleopa, care Cleopa era fratele lui Iosif, soțul Sfintei Fecioare. El împarte aceşti frați în două grupe: una davidică, prin fiii lui Iosif şi alta levitică prin fiii Mariei lui Cleopa.

Problema cea mai importantă a apărut odată cu atacul adus „pururei feciorii" de un monah ce aparținea Bisericii Romei pe nume Helvidius. Acestuia i s-a adăugat monahul Iovinian şi chiar un episcop pe nume Bonose al Sardicei. Aceştia atribuiau stării de virginitate masculină sau feminină, o stare de virtute superioară celei familiale, deşi căsătoria în creştinism era o Taină, care nu umbrea şi nici nu diminua cu nimic puritatea evanghelică a vieții creştine. Helvidius afirma că aceşti *„frați ai Domnului"* erau fiii Iui Iosif din căsătoria sa cu Sfânta Fecioară, din care Iisus fusese doar „primul născut"[44], urmat de ceilalți frați ai Săi.

Acest eretic Helvidius a fost combătut de Fericitul Ieronim care spune în cartea sa *„Adversus Helvidium, de Mariae virginitate perpetua"*[45], apărută în 383, spunând: *„Tu zici că Maria n-a rămas virgină (după naştere Iui Iisus). Eu însă pretind mai mult, că însuşi Iosif a fost virgin, din pricina Mariei".* Însă de la această afirmație, catolicii au căzut în cealaltă extremă, punând accent pe virginitatea absolută a lui Iosif, făcând deci o gravă alunecare dogmatică. Referitor la doctrinele catolicilor privind problema „fraților Domnului", există câteva enigme nedezlegate şi nedezlegabile, cu toată truda exegeților şi interpreților apuseni.

Prima dintre ele e privitoare la Iosif însuşi. El era un zelos împlinitor al Legii şi de aceea, trebuia să respecte toate obligațiile Vechiului Testament. Una dintre ele era căsătorirea

42 Prof. loan Gh. Savin „Precizări şi reconsiderări în jurul problemei: Frații Domnului", în „Studii Teologice", Editura Institutului Biblic şi dc Misiune Ortodoxă, Seria II, Anul XIII, Nr. 5-6 Mai-Iunie, 1961, pag. 285;
43 Ibidcm, pag. 286;
44 Ibidem, pag. 287;
45 Ibidem, pag. 289.

pentru agonisirea de fii şi înmulţirea neamului omenesc, iar necăsătoria era o stare de neascultare şi aducea după ea blestem. Căsătoria lui Iosif era necesară şi în vederea rolului ce urma să îl îndeplinească faţă de Fecioară, fiindu-i acesteia doar îngrijitor, adăpost şi protector, în calitate de rudenie apropiată şi soţ de circumstanţă.

Când Sfânta Fecioară avea trei ani, acesta rămăsese văduv de 10 sau 11 ani şi se ocupa de creşterea copiilor săi Iuda şi Simon şi poate una sau două fiice, împreună cu soţia fratelui său Cleopa, rămasă şi ea văduvă, împreună cu copiii săi Iacob şi Iosif si fiicele Tamara şi Estera (după datele Tradiţiei). Crescând împreună ei s-au simţit ca fraţii.

În sânul Bisericii şi teologie române ortodoxe se desprind trei poziţii bine distincte pentru soluţionarea acestor probleme, pe care le-am putea numi:

A. Atitudinea liturghică;
B. Atitudinea academică;
C. Atitudinea ierarhică (este cea officială a Bisericii).

Aceste atitudini, se contrazic însă între ele, lucru pe care îl vom arăta prin analizarea fiecăruia în parte.

A. Prima, este poziţia liturgică, reprezentată de cărţile uzuale ale ritualului liturgic, şi anume Penticostarul şi Mineele. Din conţinutul acestora, rezultă că „fraţii Domnului", sunt toţi fii ai lui Iosif, proveniţi dintr-o căsătorie anterioară celei cu Sfânta Fecioară. Spre întărirea celor spuse, vă voi relata câteva citate din aceste cărţi. Mai întâi, în Penticostar aflăm următoarele: *„Pentru că patru feciori, parte bărbătească, a născut Iosif: pre lacov, care se cheamă cel mic, pre Iosie, pre Simeon şi pre Iuda; şi trei fete: pre Estera, pre Tamara şi pre Salomi a lui Zevedei. Deci, când auzi în Evanghelie de Maria (lui Iacov cel Mic şi mama lui Iosie), să ştii că este Născătoarea de Dumnezeu, că mamă se socotea a fi feciorilor lui Iosif"*[46].

În continuare vom reda şi trei citate din Minee pentru a evidenţia cât mai bine această poziţie liturgică. Primul se găseşte în Mineiul din luna aprilie la sărbătoarea Sfântului Mucenic Simeon (27 aprilie), numită „ruda Domnului": *„Sf Simeon, episcop al Ierusalimului şi rudenia Domnului; fecior al Logodnicului şi frate cu Iacov"*[47].

[46] **„Penticostalul", Ediţia a III a, de Neamţu, retipărit în 1912, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, pag. 102;**
[47] **Mineiul lunii Aprilie, Ediţia a III a, de Neamţu, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Bucureşti 1929, pag. 299;**

Următorul citat îl avem la sărbătoarea din 23 octombrie, în care se vorbeşte despre Iacob, cel dintâi episcop al Ierusalimului şi „fratele Domnului": *„Căci Iosif Logodnicul, a avut în grija sa patru feciori, avuți dintr-o căsătorie avută mai înainte de a fi Logodnicul Sfintei Fecioare"*[48]. La fel glăsuieşte Mineiul din 19 iunie, la sărbătorirea Apostolului Iuda, spunând că este rudă a Domnului, *„ca fiu a lui Iosif-Logodnicul şi frate cu Iacov şi Simeon"*[49]. Din aceste citate, rezultă că „frații Domnului", sunt toți fii ai Iui Iosif, dintr-o altă căsătorie, anterioară celei cu Fecioara Maria.

B. Poziția academică este însă de părere că aceşti „frați ai Domnului" sunt rude apropiate ale Domnului, cum ar fi verii lui primari sau secundari, proveniți din căsătoria unor rude apropiate, fie a Sfintei Fecioare, fie a lui Iosif. Unii profesori spun că mama „fraților Domnului" este Maria, sora Maicii Domnului, temeiuri având şi în Sfânta Scriptură prin citatele: *„Intre care era Maria Magdalena şi Maria mama lui Iacov şi a lui Iosie, şi mama fiilor lui Zevedeu"* (Mat. 27, 56) şi altul: *„Şi erau şi femei care priveau de departe; între ele Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel Mic şi a lui Iosie, şi Salomea"* (Marcu 15, 40).

Cel mai autorizat reprezentant al teologiei noastre, profesorul Vasile Gheorghiu, susține că „frații" despre care se vorbeşte în Evanghelii sunt verii secundari ai Domnului Iisus Hristos[50]. El spune aşa: „ *Cât priveşte pe aşa zişii „frați ai Domnului", notăm că la iudei se numeau întru laolaltă frați, nu numai verii, care se trăgeau din aceiaşi părinți, ci şi toți care erau de o vârstă şi aparțineau aceleiaşi familii, aşadar şi cumnații; şi tot aşa şi verii primari sau secundari...". „Maica fraților Domnului ni se spune că este Maria, sora Maicii Domnului (Matei XXVII, 56; Marcu XV, 40; Luca XXIV, 10); şi în baza locului de la Ioan XIX, 25, se crede că ea trebuie să fi fost soția unuia Cleopa. Mulți exegeți se întreabă dacă ea a fost sora adevărată a Maicii Domnului sau numai vara acesteia".* Profesorul Gheorghiu ajunge la concluzia că „frații" nu sunt frați buni ai Domnului ci veri secundari ai Lui, ca fiii Mariei, vară primară a Mariei - Maica Domnului[51].

---

[48] **Mineiul lunii Octombrie, Ediția a III a, de Neamțu, Tipografia Cărților Bisericeşti, Bucureşti, 1929, pag.291;**
[49] **Mineiul lunii Iunie, Ediția a III a, de Neamțu, Tipografia Cărților Bisericeşti, Bucureşti, 1929, pag. 192;**
[50] **Prof. Vasile Gheorghiu, Comentar la evanghelia după Matei, în Candela, voi. II, pag. 432;**
[51] **Prof. Vasile Gheorghiu, op. cit., pag. 49, voi II.**

Altă lămurire în această problemă a rudeniei dintre Maica Domnului şi Maria o aduce Sfânta Tradiție, care ne spune că bătrânii Ioachim şi Ana, neavând copii, prin rugăciune au dobândit-o pe Fecioara Maria. După ce a fost închinată Templului, la vârsta de 7 ani, Ioachim a murit, iar Ana s-a numărat printre bătrânele Templului *„să fie aproape de mult iubita ei Fiică"*[52]. Apoi aflăm că după patru ani a murit şi mama sa Ana, iar Maica a rămas la Templu, neavând nici o informație despre vreo soră a Maicii Domnului. Dacă însă aceasta ar fi avut vreo soră, ar fi trebuit să rămână cu ea la Templu. O altă întrebare a exegeților este aceea, dacă nu cumva, aceşti „frați ai Domnului", sunt frați vitregi ai Mântuitorului, dintr-o căsătorie anterioară a dreptului Iosif cu Maria, sora Maicii Domnului. Însă această întrebare îşi găseşte răspunsul foarte repede, deoarece, Iosif fiind un om foarte bun şi drept, nu putea divorța de Maria, cu care avea cel puțin şase copii pentru a lua în căsătorie pe sora ei, Fecioara Maria.

Totuşi, vom rămâne la adevărul că aceşti „frați" sunt verii primari ai Mântuitorului. De această părere sunt aproape toți teologii noştri, clerici şi laici. Ea se predă de pe catedrele de învățământ teologic, se predică de pe amvoane în biserici, se rosteşte din fața altarelor.

C. Mai conformă cu adevărul evanghelic este cea de-a treia poziție, numită ierarhică. Ea tinde să împace cele două poziții contrare: liturgică şi academică. *„Aceşti aşa zişi frați ai Domnului erau nişte veri sau alte rude ale Lui, căci în Sfânta Scriptură se numesc frați şi alte rude mai apropiate. Aşa, Avraam numeşte pe Lot frate, deşi îi era nepot de frate"*[53]. Aceasta formulare, lasă să se înțeleagă, alături de „veri", sau şi concomitent cu ei şi o altă posibilitate de înrudire şi nu numai cea de „nepot" citată aici. Expresia „frații Domnului" poate avea un sens mai larg, mai ales în mediul iudaic. In Vechiul Testament, termenul „frate", se folosea în mai multe rânduri în loc de „rudenie" (nepot, văr, cumnat, cumnată, etc). Câteva exemple în acest sens sunt: Laban, unchiul lui Iacov (Fac. 27, 43): Acum dar, fiul meu, ascultă povața mea şi fugi la Haran, în Mesopotamia, la fratele meu Laban; ... Iacov s-a dus la Laban, fiul lui Batuel Arameul şi fratele Rebecăi, mama lui Iacov şi a lui Isav.

În Levitic 10, 4 sunt numiți „frați" verii fiilor lui Aaron: *„Atunci a chemat Moise pe Misail și pe Elțafan, fiii lui Uziel, unchiul lui Aaron şi le-a zis: duceți-vă de scoateți pe frații voştri din locaşul cel sfânt".*

[52] **Monahia Tcodosia, Viața Maicii Domnului, Editura „Credința strămoşească", Iaşi, 2002, pag. 13;**
[53] **Învățătura dc credință. Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 1952, pag. 98;**

Folosirea termenului „frate" cu înțelesul din urmă este perfect inteligibilă dacă ținem seama de faptul că nici ebraica, nici aramaica (limbă vorbită în Țara Sfântă în vremea Mântuitorului) nu posedă un termen corespunzător pentru „văr", astfel că în loc de o locuțiune complicată ca „fiul unchiului său", a fost preferată exprimarea mai simplă, folosindu-se termenul „frate", cu un sens mai larg de „rudenie".

Să vedem acum ce spun Sfintele Evanghelii referitor la aceşti „frați ai Domnului". Ele citează patru persoane cărora li se conferă acest titlu: Iacob, Iosi (Iosif), Simon (Simeon) şi Iuda. Însă Marcu şi Matei mai adaugă şi „surorile Lui", pe care le numesc şi le enumeră, dar care par să fi fost cel puțin trei, după forma pluralului textului grec al Evangheliilor[54]. O foarte veche tradiție, dă şi numele acestor trei surori , care ar fi: Estera, Tamara şi Salomi (aceasta fiind mama fiilor lui Zevedei, Apostoli ai Domnului).

În continuare vom reda câteva din textele care ne dau informații despre „frații şi surorile Domnului":

- *„Şi încă vorbind El mulțimilor, iată mama şi frații Lui stăteau afără, căutând să vorbească cu El. Cineva I-a zis: Iată mama Ta şi frații Tăi stau afără căutând să-Ți vorbească "* (Mat. 12, 46-47);

- *„Au nu este Acesta fiul teslarului? Au nu se numeşte mama Lui Maria şi frații Lui: lacov şi Iosif şi Simon şi Iuda? Şi surorile Lui au nu sunt toate la noi?"* (Mat. 13, 55-56);

- *„Şi au venit mama Lui şi frații Lui şi, stând afără au trimis la El ca să-L cheme. Iar mulțimea şedea împrejurul Lui. Şi l-au zis unii: Iată mama Ta şi frații Tăi şi surorile Tale sunt afără. Te caută."* (Marcu 3, 31,32);

- *„Au nu este Acesta teslarul, fiul Mariei şi fratele lui lacov şi al lui Iosi şi al lui Iuda şi al lui Simon? Şi nu sunt, oare, surorile Lui aici la noi?"* (Marcu 6,3).

[54] **Dualul este „τά αδελφά", dar aici e folosit pluralul „αι αδελφαι";**

Textelor citate trebuie să li se adauge însă şi textele evanghelice, care, în chip indirect vorbesc de doi dintre „fraţi". E vorba de Iacob şi de Iosi (Iosif), care, apar ca fii ai Mariei lui Cleopa, una dintre femeile din Galileia, care însoţeau adesea pe Mântuitorul şi se găsesc în preajma Crucii Lui. Aceste texte le găsim la Matei, Marcu şi Ioan şi sunt:

- *„Între care erau Maria Magdalena, şi Maria mama lui Iacob şi a lui Iosi, şi mama fiilor lui Zevedei"* (Mat. 27,56);

- *„Şi erau de faţă şi femei, care priveau de departe, între ele: Maria Magdalena şi Maria, mama lui Iacob cel mic şi al lui losie şi Salomia"* (Marcu 15,40);

- *„Şi stătea lângă Crucea lui Iisus, mama Lui şi sora mamei Lui, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena"* (Ioan 19,25).

Aceşti „fraţi ai Domnului" se găsesc în diferite împrejurări împreună cu Maica Domnului în preajma Mântuitorului, dar ei niciodată nu sunt numiţi fii ai Fecioarei Maria.

Din textele prezentate mai sus, rezultă că doi dintre „fraţi" şi anume Iacob şi Iosi, nu sunt „fraţii" Lui, ci fiii Mariei lui Cleopa. Deocamdată un lucru e cert şi anume că aceşti doi nu sunt fraţi ai Mântuitorului, ca fii ai Fecioarei Maria. Dar totuşi trebuie să aflăm cine este acest Cleopa şi de ce fiii Iui ajung „fraţi ai Domnului". După o veche tradiţie, sau frate cu Iosif sau cumnat cu dânsul, ţinând în căsătorie pe această Marie. Deci şi într-un caz şi în altul, fiii lui erau veri primari cu Mântuitorul, iar soţia lui, cumnată cu Maica Domnului. Deoarece în limba ebraică acelaşi cuvânt desemnează şi pe soră şi pe cumnată, nu este de mirare, că Evanghelistul loan, 1-a întrebuinţat, fără a se fi gândit că aduce vreun prejudiciu situaţiei singulare pe care o are Maica Domnului. De altfel, la toate popoarele, cumnatele îşi zic adesea „surori", deşi există termeni diferiţi pentru aceste două grade de rudenie.

Rămân însă ceilalţi doi „fraţi ai Domnului" şi anume luda şi Simeon, a cărora provenienţă genetică nu este indicată în Sfintele Evanghelii. Totuşi, un lucru ştim sigur şi anume că mama lor, nu poate fi mama lui Iisus, deoarece pentru ceilalţi doi, s-a stabilit pe baza textelor evanghelice o filiaţie maternă, alta decât se presupune, iar pe baza Sfintei Tradiţii şi filiaţia lor paternă. Totuşi, va trebui să demonstrăm de ce aceşti doi fii ai Mariei lui Cleopa se găsesc în anturajul Mântuitorului şi al Fecioarei Maria şi să nu uităm şi al celorlalţi „fraţi ai Domnului". Numindu-se „casnici" ai Domnului (primind această denumire) şi locuind cu Dânsul, vedem că între Iacob, Iosi şi Mântuitorul, era un raport de permanentă legătură, mult mai strânsă decât cea a unei înrudiri familiale. Ei se află pe o altă poziţie, cu o altă îndreptăţire în viaţa Mântuitorului şi a mamei Sale, faţă de ceilalţi doi „fraţi".

E drept că Sfintele Evanghelii canonice nu ne dau nici un fel de informație despre filiația lor, fie maternă, fie paternă. Simpla lor prezență în anturajul Sfintei Fecioare şi a Mântuitorului, le aduce denumirea de „casnici". Locuind sub acelaşi acoperiş şi făcând parte din aceeaşi familie cu Domnul, ei nu pot fi decât fii ai lui Iosif, singurul titlu, care le conferă dreptul de coabitare cu Iisus şi mama Sa şi dreptul de a se numi „frați ai Domnului". Având denumirea de frați vitregi, ei sunt mult mai îndreptățiți decât ceilalți doi (care am stabilit că sunt veri primari ai Mântuitorului), de a se numi la propriu frați ai Domnului. După convingerea Sfinților Evanghelişti, formată din ştiința lor proprie, sau din cea primită prin predanie de la Sfinții Apostoli sau de la Maica Domnului, doi dintre aceşti „frați" erau fiii Mariei lui Cleopa, iar doi, fiii lui Iosif soțul legal al Sfintei Fecioare. Reținerea sau mai corect spus omiterea Evangheliştilor de a menționa apartenența paternă a acestor doi fii ai lui Iosif - Logodnicul, cum îl numesc Mineele noastre, Iuda şi Simon, se poate explica în două feluri, ambele la fel de plauzibile: sau că n-au avut ocazia să o facă, sau că n-au simțit nevoia să o facă. Pentru Evanghelişti „frații" nu constituiau o problemă, ci o realitate de fapt[55].

Totuşi nu am explicat cum devin ei „casnici ai Domnului". La doi dintre ei şi anume Iacob cel Mic şi Iosie, simpla situație de veri ai Domnului, nu explică şi situația lor de „casnici". Numai necesara prezență a mamei lor, în casa lui Iosif, pentru a îngriji de proprii lui fii, implică şi explică această coabitare cu Mântuitorul, ca şi prezența lor, în diferite împrejurări, alături de Fecioara Maria şi Domnul nostru Iisus. La ceilalți doi, numai calitatea de „frați vitregi" şi frați mai mari, le putea conferi pretenția, dreptul unei crezute autorități asupra „fratelui mai mic", pe care voiau să-L cenzureze, ba şi să-L molesteze, nu rezultă din citatele găsite la Sfinții Evanghelişti Marcu şi Matei. Pentru a întări cele spuse, aduc argument un citat, găsit la Sfântul Marcu: *„Şi auzind ai Săi, au ieşit ca să-L prindă, că ziceau : Şi-a ieşit din fire."* (Marcu 3, 21)

După scrierile istoricilor mai noi, majoritatea apusenilor sunt de acord cu fericitul Ieronim, că Iacob cel mic şi Iacob supranumit fratele Domnului, sunt una şi aceeaşi persoană; anume pentru că Alfeu tatăl Apostolului Iacob cel Mic, ar fi identic cu Cleopa. Şi acesta ar fi tatăl „fraților Domnului", iar mama ar fi o „Marie", care trebuie să fie totodată sora Mamei lui Iisus, sau cunoscută cu ea[56].

---

[55] **Prof. Ioan Gh. Savin, Precizări şi reconsiderări în jurul problemei „Frații Domnului", în „Studii Teologice", seria II, anul XIII, nr. 5-6, 1961;**
[56] **Protos Nicodim Măndiță, Viața Maicii Domnului, Editura „Agapis", Bucureşti, pag. 164.**

Întrucât toți sectanții de la noi se servesc de aceeaşi Biblie, falsificată de Luther, după care a fost tradusă şi în româneşte, în 1924, de Dumitru Cornilescu - care - atrăgând la ideile protestante, cu care venise din Germania, pe Preotul Tudor Popescu, de la Biserica "Cuibu cu Barză", din Capitală, a dat naştere atunci primei secte născută în Bucureşti zisă "Tudorista", sau " Creştini după Scriptură" - nu este de mirare că ei (sectanții) sunt împotriva fecioriei si sfințeniei Maicii Domnului. Fiindcă ei aşa văd scris, în acea Biblie sectară, protestantă, aşa citesc şi numai aşa înțeleg.

Toate obiecțiunile sectare pornesc de la şi se bazează pe traducerea falsificată a Bibliei de care se folosesc. Căci dacă ei citesc din prima pagină a Noului Testament, că „Maria mama Lui (Iisus) era logodită cu Iosif" (Matei 1, 18) iar mai departe că „Maria" era „nevasta" lui (1, 20, 25); şi că Iosif „n-a cunoscut-o până ce ea a născut un fiu" (1, 25), de aici zic, aceşti blasfemiatori ai celor sfinte, că după aceea Iosif a cunoscut-o ca pe nevastă şi a mai avut si alți copii cu ea. Fiindcă, dacă s-ar fi tradus termenul grec, chiar literal = ghini = femeie, se putea înțelege şi femeie necăsătorită şi fecioară logodită, cum arată precis versetul 18 şi cum se înțelege şi mai clar din convorbirea îngerului Gavriil cu Sfânta Fecioară Maria, redată de Sfântul Luca. Aici citim că îngerul a fost trimis de la Dumnezeu în cetatea Nazaret „către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David: iar numele fecioarei era Maria" (Luca 1, 27). Iată deci că „femeia" logodită de care vorbeşte Evanghelistul Matei era „fecioară", şi nicidecum „nevastă" cum spune traducerea sectară, falsificată. Iar din convorbirea acestei Fecioare cu îngerul, ea îşi mărturiseşte curățenia şi fecioria neştiind cum va putea „lua în pântece şi naşte fiu", când ea „nu ştie de bărbat"; numai orbii şi viclenia sectară nu pot şi nu vor să vadă adevărul biblic, fiindcă nu-i avantajează dacă ar recunoaşte.

În ce priveşte expresia: *„şi n-a cunoscut-o până ce ea a născut un fiu"*, „până ce", „până când" în acest context nu arată un termen, ci exprimă o continuitate a situației de fapt, o stare continuă, de permanență, de veşnicie. Iată câteva exemple, deosebit de cele amintite în capitolul 4: Dumnezeu Tatăl zice Fiului, arată proorocul David: „Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale" (Ps. 109, 1). Sau cum zice Domnul ucenicilor: „Iată Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârşitul veacului" (Matei 28, 20). Sau: „Căci El (Fiul) trebuie să împărtăşească până ce va pune pe toți vrăjmaşii Săi sub picioarele Sale" (I Cor. 15, 25). Adică Fiul va fi pururea, veşnic, de-a dreapta Tatălui şi va împărăți veşnic şi după supunerea vrăjmaşilor. Citind în Biblie că Mical, fiica lui Saul şi soția împăratului David, n-a avut copii până în ziua în care a murit, se înțelege şi de cei mai simpli

că după moarte n-a mai avut copii, fiindcă morții putrezesc, deci nu mai pot zămisli şi naşte fii şi fiice. A crede cineva că după moarte a mai avut copii, e lucru absurd[57].

O altă blasfemie o săvârşesc sectarii cu expresia „frații Domnului„ - cum s-a mai spus - despre care ei spun ca sunt fiii Sfintei Fecioare Maria. Pentru că ei, fiind raționalişti, nu pot să admită supranaturalul; cum adică Fecioara a luat în pântece, prin „pogorârea Duhului Sfânt asupra ei, şi prin puterea Celui Preaînalt care a umbrit-o" (Luca 1, 35), deşi: „la Dumnezeu nimic nu este cu neputință" (1, 37). Lipsiți cum sunt, însă, de bunăcredință şi vicleni, sectarii nesocotesc toate textele, care nu le convin, sau le *„răstălmăcesc, ca şi pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare"* (II Petru 3, 16). Căci deşi textele spun clar că cei aşa-zişi „frați ai lui Iisus", sau „frați ai Domnului" sunt fiii altei Marii, soția lui Cleopa, (Matei 27, 56; Marcu 15, 40) iar ea vară a Maicii Domnului, deşi numită „ sora" ei (Ioan 19, 25), totuşi, în ciuda textelor clare sectarii susțin ca acei „frați" ar fi copiii Maicii Domnului si nu ai Mariei lui Cleopa. Cum s-ar mai numi Sfânta Fecioara Maria, „Maica Domnului", iar Iisus, „Fiul ei", dacă ea ar mai fi avut alți copii? Ce rațiune sănătoasă poate susține că se împacă aceste expresii „ Mama Lui" şi El, „Fiul ei" cu „acei frați"?

S-a constatat, într-adevăr, că sectarii folosesc Biblia nu pentru zidire sufletească şi spre mântuire, nici măcar pentru a lor, ci pentru trufie, ca să dovedească anume că ştiu pe de rost unele versete cu care amăgesc pe cei neştiutori, şi pentru „cearta de cuvinte" (I Tim. 6, 4) cu cei care cunosc Scriptura şi le stau împotrivă, ca fariseii de odinioară aşa cum făceau ereticii şi „învățătorii mincinoşi" în vremea apostolilor.

O altă mărturie biblică ne-o dau chiar doi din aşa-zişii „frații Domnului" care au scris câte o mică epistolă, în care ei nu spun nicăieri ca sunt frații Lui, ci „slujitorii" sau „ robii" Lui. Astfel, Iacob scrie: *„Iacob, robul lui Dumnezeu şi al Domnului Iisus Hristos"* (1, 1). Iar celălalt scrie: *„Iuda, rob al lui Iisus Hristos şi frate al lui Iacob"* (Iuda 1, 1). Deci, nici unul nu spune că este „fratele lui Iisus". Pentru că ei se ştiau sigur că sunt fiii Mariei, soția lui Cleopa, aşa cum se arată clar în Matei 27, 56 şi Marcu 15, 40, care Maria era vara Maicii Domnului.

O altă părere în rezolvarea problemei „fraților" este cea a Protosuiui Nicodim Măndiță, care susține că ei erau socotiți aşa de lume, de Iudei, fiindcă trăiseră timp îndelungat în casa

[57] **Ibidem pag. 155;**

lui Iosif, logodnicul păzitor al Preacuratei şi erau fiii legitimi ai bătrânului Iosif cu Salomia, soția lui legitimă. Aceşti „frați şi surori" erau făcuți cu Salomea, în tinerețe, înainte de a lua în paza sa, sub forma logodnei, pe Preasfânta Fecioară, care în mod supranatural a conceput, întrupat şi născut pe Mesia. În realitate nu erau nici frați vitregi, cum nici Iosif nu era tatăl Mântuitorului, fiind conceput de la Duhul Sfânt. Salomea era fiica lui Agheu, fiul lui Varahie şi fratele Iui Zaharia.

Din viața Sfântului Apostol Iacob aflăm următoarele: *„Iosif, logodnicul Fecioarei Maria Născătoarea de Dumnezeu, avea patru feciori - din femeia lui cea dintâi, care se numea Salomi, fiica lui Agheu, fratele lui Zaharia Preotul, tatăl lui Ioan Botezătorul - pe Iacob, Simion, Iuda şi Iosi, şi trei fiice: pe Ester, Maria şi Salomi care era femeia lui Zevedeu şi mama Apostolului Ioan cuvântătorul de Dumnezeu. Şi murind Salomi, femeia lui cea dintâi, Iosif trăia cu multă înțelepciune, crescându-şi copiii în frica Domnului şi întru învățătura poruncilor legii"*[58].

Sinaxarul Duminicii a III -a după Paşti (a Mironosițelor) spune: *„Salomi este fiica lui Iosif păzitorul Născătoarei de Dumnezeu, că aşa se numea, care fată a lui a avut bărbat pe Zevedeu, din care Evanghelistul Ioan şi Iacob s-au născut. Pentru că patru feciori parte bărbătească a născut Iosif (cu femeia sa Salomia): pe Iacob, ce se cheamă cel mic, pe Iosi, pe Simion, pe Iuda şi trei fete: pe Ester, pe Tamar (Maria) şi pe Salomi (soția lui Zevedeu)"*[59].

Sfântul Epifanie, Episcopul Ciprului (sec. IV), vorbind despre erezia antidicomarianiților, care atacau fecioria Maicii Domnului pe chestia „fraților şi surorilor Domnului", spune că: *„Maria a fost încredințată lui Iosif sub forma logodnei, numai spre paza şi îngrijirea ei. Iosif care fusese căsătorit cu Salomia, atunci când Biserica i-a dat pe Fecioara Maria în pază, era bătrân. Din căsătoria cu Salomia, Iosif avusese şase copii: patru frați, Iacob, Iosi, Simion şi Iuda şi două surori: Maria şi Salomia"*[60].

---

[58] **Ibidem, pag. 161;**

[59] **Penticostar, Ediția a III a. Tipografia Cărților Bisericeşti, Bucureşti, 1929, pag. 479;**

[60] **Protos. Nicodim Măndiță, op. cit. după Sfântul Epifanie, *..Despre erezii",* cap.3, 78.**

Tot în cartea lui Nicodim Măndiță aflăm câteva lucruri ce ne pot ajuta să combatem problema „fraților" şi anume:

- Copiii dintr-un tată şi dintr-o mamă sunt frați buni;
- Copiii din mai multe mame şi un tată sau din mai mulți tați şi o mamă sunt numiți frați;
- În vechime unchii şi nepoții erau numiți frați;
- Tot în Vechiul Testament frații şi verii părinților cu fiii acestora se numeau frați;
- Pe vremea Mântuitorului rudele apropiate se numeau frați şi surori;
- Oamenii aceluiaşi neam sunt frați;
- Oamenii aceluiaşi trib se numesc frați;
- Oamenii care locuiesc într-o localitate se mai numesc frați;
- Toți oamenii de aceeaşi profesiune se mai numesc frați;
- Toți coreligionarii se numesc frați: gemeni, de lapte, de cruce, de arme, falşi;
- Toți de acelaşi neam se numesc frați;
- Creştinii apostolici, adunați din toate neamurile pământului, se numeau între dânşii frați[61].

II.2. SFÂNTA FECIOARĂ MARIA - NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU

Această învățătură începe să se contureze încă de la începutul istoriei mântuirii şi va străbate prin numeroasele făgăduințe făcute de Dumnezeu prin profeți, despre venirea lui Mesia, statornicindu-se în deplinătatea şi realizarea ei în clipa în care Sfânta Fecioară, zămislind în pântece de la Duhul Sfânt, va naşte, după trup, pe Dumnezeu Fiul, Mântuitorul tuturor.

Adevărul că Mântuitorul Se va naşte dintr-o fecioară a fost vestit în lume încă de la prima făgăduință, acea „Protoevanghelie" sau prima veste bună. După căderea în păcat a primilor oameni, Dumnezeu le anunța şi făgăduința de mântuire, care va veni printr-un urmaş al femeii, „acela", care va zdrobi capul şarpelui seducător al omului (Fac., 3, 15).

---

[61] **Protos Nicodim Măndiță, Viața Maicii Domnului, Editura „Agapis", Bucureşti, pag. 164-171;**

Mai târziu, se va preciza că acest urmaş al femeii va fi din neamul lui Iuda (Fac, 49, 10) şi din familia lui David (III Regi, 9, 5). Prin proorocul Isaia, Dumnezeu vesteşte că Mântuitorul Se va naşte dintr-o fecioară, primind numele de „Emanuel" (Isaia, 7, 14), ceea ce înseamnă „cu noi este Dumnezeu" (Matei, 1, 23). Că Mântuitorul Se va naşte, după trup, dintr-o femeie, o afirmă şi proorocul Ieremia, care vorbeşte despre o întoarcere a „fecioarei lui Israel", când Sionul va deveni loc al dreptății şi al binecuvântării divine (Ier., 31, 21-23). Drept Născătoare de Dumnezeu, Sfânta Fecioară este recunoscută şi de Elisabeta (Luca, 1, 42-43), după cum singură va depune mărturie despre alegerea şi lucrarea divină ce s-a săvârşit prin ea (Luca, 1, 46-49). De altfel, în Sfânta Evanghelie, Sfânta Fecioară Maria este denumită „Mama Lui", adică „Mama lui Iisus Hristos" (Matei, 1,18; Marcu, 3, 31 ; Luca, 2, 33, 48; Ioan, 19, 26), „Maica Domnului" (Luca, 1, 43), „Mama lui Iisus" (Ioan, 2, 1) ; iar Cel ce S-a întrupat din ea poartă numele de „Iisus", „Fiul lui Dumnezeu" (Luca, 1, 31, 35) sau „Fiul Mariei" (Marcu, 6, 3).

Sfântul Apostol Pavel va mărturisi theotokia Sfintei Fecioare, când va spune că Iisus Hristos este născut, după trup, din sămânța lui David (Rom., 1, 3), că Fiul lui Dumnezeu este „născut din femeie" (Gal., 4, 4) . Biserica creştină primară a exprimat clar, a mărturisit şi a apărat cu toată tăria învățătura că Sfânta Fecioară Maria este Născătoare de Dumnezeu. Sinodul III ecumenic (Efes., 431) condamna pe cei ce nu recunosc că Emanuel este Dumnezeu adevărat, iar Sfânta Fecioară, Născătoare de Dumnezeu; aceeaşi hotărâre este luată şi de Sinodul V ecumenic (Constantinopol, 553). În epoca patristică cel care a sintetizat şi a exprimat cât mai clar theotokia Sfintei Fecioare este Sfântul Ioan Damaschin, care spune : *„Cel născut din Fecioara este Fiul lui Dumnezeu...Pentru aceea, pe bună dreptate şi cu adevărat numim Născătoare de Dumnezeu pe Sfânta Maria"*[62].

Biserica Ortodoxă ne învață că Maria este Născătoare de Dumnezeu (θεοῒόκος), numire generalizată la Sinodul III Ecumenic, atunci când a fost atacată divinitatea Mântuitorului de către Nestorie, Patriarhul Constantinopolului şi implicit maternitatea divină a Sfintei Fecioare. *„Dumnezeu nu Se poate naşte, spunea Nestorie, fiindcă o femeie imperfectă nu poate naşte ceva desăvârşit. Dumnezeu nu poate pătimi sau muri. Aşa încât Sfânta Fecioară nu e Născătoare de Dumnezeu (θεοῒόκος) ci născătoare a unui om numit Hristos (ανθρωποῒόκος).*

[62] **Sf. Ioan Damaschin, Expunerea exactă a dreptei credințe, în *„Trei vieți bizantine"*, pag. 259.**

De aceea, pentru a o venera cum se cuvine, ar trebui numită născătoare de Hristos (χρισ̑το̑όκος)"[63].

Această erezie, numită nestorianism sau dioprosopism, a apărut din neînțelegerea lui Nestorie a unirii ipostatice, a întrepătrunderii firii dumnezeieşti cu cea umană într-o singură persoană sau ipostas - Hristos. El nu putea accepta că în El „locuieşte trupeşte toată plinătatea Dumnezeirii." (Col. 2,9)

Din această cauză, această învățătura despre Maica Domnului ca Născătoare de Dumnezeu este mai întâi o problemă de hristologie. Nu numim deloc pe Sfânta Fecioară Născătoare de Hristos. Hristos (uns) este şi David regele şi Aaron arhiereul, căci demnitatea de împărat şi preoția se ungeau. Poate să se numească de asemenea Hristos orice om purtător de Dumnezeu; acesta, însă, nu este Dumnezeu prin Fire. Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu căci Dumnezeu Cuvântul s-a făcut trup, a fost conceput din fecioară. S-a născut Dumnezeu împreună cu natura pe care a luat-o şi care a fost îndumnezeită de El în acelaşi timp în care a fost adusă la existență, în aşa fel încât cele trei: luarea naturii noastre, existența şi îndumnezeirea ei Cuvânt s-au întâmplat simultan.

Unirea ipostatică (επωσις υποσ̑τα̑ική) s-a făcut prin perihoreză, prin întrepătrunderea reciprocă a celor două firi într-o singură persoană, cea a Logosului, fără ca prin aceasta să se ştirbească vreo calitate a uneia din firi sau firea dumnezeiască s-o copleşească pe cea omenească. Firea omenească este întreagă, cu toate însuşirile ei, în Hristos. Firea dumnezeiască de asemenea. Fiul lui Dumnezeu, Logosul Divin, S-a sălăşluit propriu-zis în pântecele Mariei. în aceasta constă minunea şi începutul mântuirii noastre. Aceasta e marea taină din veci pe care nici îngerii nu o cunosc.

Mântuirea nu putea veni prin om, pentru că „toți au păcătuit şi sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu" (Rom. 3, 23). Iar în altă parte spune tot dumnezeiescul Pavel: *„Precum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, aşa moartea a trecut la toți oamenii, prin acela în care toți au păcătuit"* (Rom. 5, 12). Este nevoie deci pentru aceasta de ajutorul divin ca să se înfrângă robia morții, însă nici numai Dumnezeu singur nu ne putea scoate de sub acest jug pentru că astfel omul nu ar mai fi adus nici o contribuție. Trebuia deci ca Dumnezeu să se coboare la oameni, să ia firea noastră, curățind-o şi vindecând-o de neputințele ei, pentru ca omul, astfel vindecat, să se ridice la Dumnezeu. Însă prin moartea şi învierea Sa - acte prin

[63] **Ibidem, pag. 261.**

care Hristos a biruit moartea - El a realizat mântuirea firii umane în potenţă în El, pentru toţi oamenii, dar nu în toţi oamenii, în sensul că fiecare, având exemplul Lui şi nădejdea în înviere, trebuie să ne însuşim această stare, starea naturii îndumnezeite, prin participare la dumnezeirea Trupului lui Hristos.

Referitor la dumnezeirea lui Hristos, însăşi naşterea supranaturală dovedeşte acest lucru: *„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va mări. De aceea şi Sfântul Care Se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema."* (Lc. 1, 35), îi spune îngerul Fecioarei. *„Un om născut pe cale naturală nu poate fi Mântuitor. Pentru mântuire trebuia un om în care firea omenească să-şi aibă din nou un început curat, aşa cum şi l-a avut prima dată. Începutul curat, departe de a fi contrar, este cel cu adevărat normal firii umane"*[64]. Aşadar, *„Iisus îşi are începutul într-o naştere fără voluptate păcătoasă, deci şi viaţa Lui e curată. Dar a luat asupra Sa, totuşi, durerea şi moartea. Numai astfel moartea Lui, nefiind sfârşitul unei vieţi pătimaşe, cu originea într-o plăcere păcătoasă, este mântuitoare"*[65].

Naşterea lui Hristos, nefiind urmarea împreunării trupeşti, trebuia sa fie un act de iniţiativă divină. Deci, *„întruparea Logosului, realizând o iniţiativă a lui Dumnezeu şi nu a omului, exclude starea de poftă omenească prin care se iniţiază orice ipostas uman nou."*[66] *„Fiul lui Dumnezeu a venit pe lume de bunăvoie, deci ca subiect divin, nu forţat de o putere din lume "*[67]. Cuvântul a luat din Fecioara Maria omenitatea, însa aceasta, deşi individuală, nu s-a constituit într-un ipostas propriu, ci s-a format sub oblăduirea ipostasului divin. De aceea nu s-a desprins din natura omenească generală printr-un act din cuprinsul ei, ci prin impulsul ipostasului divin. Omenitatea lui a fost una concretă, dar nu individuală.[68]

---

[64] **Dumitru Slăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului,* ediţia a II a, Ed. Omiscop, Craiova, 1993, p. 161;**

[65] **Ibidem, p. 160;**

[66] **Ibidem. Continuă apoi Pr. Slăniloae: *„Conceperea unui om se face în păcat, în poftă. Din primul moment, noul ipostas uman se împovărează cu păcatul ereditar";***

[67] **Ibidem, p. 158;**

[68] **Ibidem, p. 163; Hristos este Noul Adam. El recapitulează în Sine toata omenitatea, aşa cum prin păcatul lui Adam ne-am făcut păcătoşi toţi (cf. Rom 5, 18-19), aceasta pentru că „Adam nu are un profil individual, fiind întâi creat şi fără de păcat. Individualitatea, ca entitate determinată, se înscrie în anumiţi parametri; noţiunea de individ conduce şi la ideea unei opoziţii în raport cu generalul, cu omul la modul general. Astfel, Adam nu a fost individ, fiindcă omul fără de păcat e omul la modul general, pan-antroposul liber de alţi oameni... Individualitatea e rodul căderii în păcat. Ea înseamnă altceva decât ipostasul, care e un centru din care iradiază iubirea, raza cugetătoare a Sofiei." (Pr. Serghie Bulgakov, *Rugul care nu se mistuie,* în rom. De Boris Buzila, Ed. Anastasia, 2001, pag. 33 si 39).**

„Dacă intervenția Lui Dumnezeu nu efectuează o noua creațiune din nimic a naturii umane a lui Iisus (cu toate că ar fi putut), ci îi dă originea într-o Fecioară, este pentru ca omenitatea lui Iisus Hristos să fie o parte din omenitatea de obşte, pe care avea misiunea să o mântuiască. Dumnezeu nu a urmărit distrugerea naturii umane întemeiată în Adam, ci refacerea ei."[69] Prin întrupare, divinitatea Logosului s-a aşezat însăşi prin ipostas într-un raport de primitoare față de Sfânta Fecioară, fără ca divinitatea să se schimbe în vreun fel. Cuvântul nu şi-a coborât din cer corpul, care să fi trecut prin Fecioara ca printr-un tub, ci a luat din ea un trup de o ființă cu noi pe care 1-a ipostasiat în El însuşi. Căci dacă şi-ar fi adus corpul din cer şi n-ar fi luat firea noastră, la ce mai foloseşte înomenirea? Înomenirea lui Dumnezeu Cuvântul pentru acesta s-a făcut ca însăşi firea, care a păcătuit care a căzut şi care s-a corupt, să învingă pe tiranul, care a înşelat-o şi astfel să se elibereze de stricăciune după cum spune apostolul: „Pentru că prin om moartea, tot prin om înviere morților" (1 Corinteni, 15, 21).

Spune Apostolul Pavel: *„A trimis Dumnezeu pe Fiul Său Unul născut, care s-a făcut din Femeie."* (Galateni 4, 4) N-a spus „prin femeie" ci „din femeie". A arătat aşadar dumnezeiescul apostol că însuşi Fiul Unul născut al lui Dumnezeu şi Dumnezeu este cel făcut om din Fecioară şi că însuşi cel născut din Fecioară este Fiul Iui Dumnezeu şi Dumnezeu.

Prin urmare, *„ naşterea supranaturală al lui Hristos nu e decât expresia faptului că Cel ce a inițiat conceperea în Sfânta Fecioară este însuşi Logosul, Care S-a şi conceput ca om. El e factoractiv şi pasiv totodată al conceperii şi naşterii Sale. Transpunerea Lui în stare de suportare pasivă a zămislirii şi naşterii e tutelată de altă Persoană Dumnezeiască, de Duhul Sfânt "*[70]. *„Această lucrare a Harului Divin revărsată asupra Fecioarei a influențat întreaga ei ființă, devenind Născătoare de Dumnezeu"*[71], Maica Domnului (Μητερα κυρίου).

Sfinții Părinți mărturisesc unanim maternitatea divină a Fecioarei Maria. Se pare ca termenul de *θεοΐόκος*, a fost folosit inițial de Origen *(„Deja pe la 250 a început să fie cunoscut numele de Născătoare de Dumnezeu; Origen îl foloseşte întâia dată")*[72], dacă ar fi să dăm crezare istoricului Socrate, dar şi de alți scriitori din epoca primară. Ea este numită de literatura patristică *θεοΐόκος*, Ραρθέηος, Μητερα κυρίου, εκ Ραρθέηου Lόγος.

[69] **Pr. Stăniloae, op.cit., p. 161;**
[70] **Ibidem, pag. 159;**
[71] **Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu, învățătura despre Maica Domnului, pag. 384;**
[72] **Socrate, Istoria Bisericii, VII, 32, la Migne, P.G. LXVII, COL. 811, citat de V. Loichiță, Doctrina Sf. Damaschin despre Daica Prea Curata, art. în rev. „Candela", 1937, pag.221;**

Şi Sfântul Ignatie Teoforul afirma că: „Dumnezeul nostru Iisus Hristos a fost zămislit de Maria, după iconomia lui Dumnezeu". Combătând învățăturile lui Nestorie referitor la divinitatea Iui Hristos, Sf. Ioan Damaschin spune că din Fecioara Maria *„S-a născut Fiul întrupat al lui Dumnezeu, nu om purtător de Dumnezeu, ci Dumnezeu întrupat."*[73] Tot el confirmă că „Maica Domnului este în sens propriu Maica lui Dumnezeu."

Sfântul Grigorie Teologul o spune de-a dreptul: *„Dacă cineva nu crede că Maria este Maica lui Dumnezeu, este în afără de Dumnezeu."*[74]

Atributul de Născătoare de Dumnezeu (*θεοῒόκος*) dat Sfintei Marii, circulă de mult în evlavia hristologică şi mariologică populară. Termenul e întrebuințat mai ales de alexandrini, de Apolinarie chiar, iar dintre capadocieni, îndeosebi de Sfântul Grigorie de Nazianz. Aceasta din urmă, arată o deosebită afecțiune termenului de Născătoare de Dumnezeu, aşa cum va arăta Sfântul Ciril în secolul următor: *„Dacă cineva, zice Sfântul Grigorie de Nazianz, nu acceptă pe Sfânta Maria ca Născătoare de Dumnezeu, acela e despărțit de Dumnezeu. De asemenea este fără Dumnezeu acela care susține că Hristos a trecut prin Fecioara ca printr-un canal şi că El nu s-a format în ea în acelaşi timp dumnezeieşte şi omeneşte; dumnezeieşte fiindcă a fost fără bărbat; omeneşte, fiindcă a fost prin legea zămislirii. Dacă cineva susține că Hristos a fost format ca om şi apoi a îmbrăcat pe Dumnezeu, e vrednic de osândă. Căci aceasta nu e naşterea lui Dumnezeu, ci fuga de naştere"*[75].

Prin urmare, atributul de Născătoare de Dumnezeu şi Maică a lui Dumnezeu afirmat atât de Sfânta Scriptură (Elisabeta o numeşte „Maica Domnului Meu" - Luca 1, 43) cât şi de Sfinții Părinți ai Bisericii *„exprimă raportul de profunda intimitate ce s-a stabilit între Fecioara Maria şi Fiul lui Dumnezeu cel întrupat"*[76].

Evenimentul naşterii supranaturale a Mântuitorului, are loc în Palestina, în zilele cele din urma ale lui Irod. „Minunea naşterii întrece toată rânduiala firii", fiindcă, *„pe Dumnezeu l-a zămislit în pântece, mai presus de fire şi născăndu-L, a rămas pururi Fecioară"*[77].

---

[73] **Sf. Ioan Damaschin, Expunerea exactă a dreptei credințe, în „Trei vieți bizantine", pag. 259;**
[74] **Sf. Grigorie de Nazianz, Epistola 101 către Cledoniu, Migne, P.G. XXXVII, col. 178, citat de Magistrand C. Pârvu, Temeiurile ortodoxe ale cultului Maicii Domnului, în Studii Teologice, scria a Il-a, 1954, p. 192;**
[75] **Ibidem;**
[76] **Dumitru Stăniloae, op. cit., pag. 165;**
[77] **Stihira la Cântarea a III-a, gl. 6, Duminică dimineața;**

Naşterea lui Iisus din Sfânta Fecioară Maria depăşeşte orice altă minune: *„Minune prea mare! Cum Cel neîncăput s-a ținut în pântecele tău şi s-a întrupat şi s-a arătat ca om, nesuferind amestecare sau despărțire de dumnezeiasca şi neschimbata Dumnezeire, Fecioară preacurată"*[78].

Unul dintre ierarhii care au apărat cu vehemență termenul de „*θεοΪόκος*", nesocotind orice risc, a fost Ciril al Alexandriei. Sfânta Fecioară ocupă un loc de seamă în opera şi hristologia sa. El i-a consacrat două lucrări: *„Dialog cu Nestorie că Sfânta Fecioară e Născătoare de Dumnezeu şi nu născătoare de Hristos"* şi *„Contra celor care nu vor să mărturisească că Sfânta Fecioară e Născătoare de Dumnezeu"*[79]. El apare ca un avocat al Născătoarei, înfruntând duşmănia şi lupta acerbă a adversarilor săi care voiau să dea Fecioarei apelativul de Născătoare de om sau de Hristos.

După încheierea epocii patristice, simbolul niceo-constantinopolitan a pus pentru totdeauna bazele învățăturii că Fecioara este Născătoare de Dumnezeu. Această dogmă a fost respectată în perioada postpatristică, bizantină şi postbizantină, până în zilele noastre, fără a suferi vreo modificare. Linia tradițională a aceste dogme este: *„Odată ce omul Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Maria, concepând şi născând pe Iisus, este adevărata Născătoare de Dumnezeu. Afirmarea că Maria este Maica omului Iisus şi nu a Fiului lui Dumnezeu contrazice Sfânta Scriptură, pentru că Luca 1, 35; Romani 1, 3; 9, 5; Galateni 4, 4 consfințesc teotochia. De asemenea afirmarea că Maria este Maica omului Iisus şi nu a Fiului lui Dumnezeu, contrazice Sfânta Tradiție, pentru că Sfinții Părinți Numesc pe Fecioara, categoric, Născătoare de Dumnezeu şi dovedesc din Tradiție şi pe baza uniunii ipostatice, corectitudinea acestei numiri, aşa cum face Sfântul Ciril al Alexandriei şi Sfântul Ioan Damaschin."*[80]

---

[78] **Slavă şi acum a Născătoarei de Dumnezeu, Cântarea a V-a, gl. 3 Duminică la Mezonoptică;**

[79] **Magistrand C. Pârvu, Temeiurile ortodoxe ale cultului Maicii Domnului, în „Studii Teologice", anul VI, 1954, pag. 193;**

[80] **Hristu Andrutsos, Dogmatica Bisericii Ortodoxe Răsăritene, trad. autorizată de Pr. Dr. Stăniloae, Sibiu, 1930, p.198.**

Prin titlul de Născătoare de Dumnezeu dat Sfintei Fecioare pentru care au luptat atâția sfinți părinți şi sinoadele se continuă opera inițiată de Sfânta Scriptură de a ridica pe femeie la vrednicie înaltă, mai mult: de a face din smerita Marie, Maica celui Atotputernic căreia noi ne adresăm cu atâta încredere şi căldură în momentele de cumpănă şi de bucurie ale vieții noastre. În mod organic de atributul θεοῖόκος, se înlănțuieşte imediat atributul de pururea fecioară, de care ne vom ocupa mai jos.

II.2.1. Fecioria Maicii Domnului în lumina Sfinților Părinți

Femeia, castitatea şi căsătoria în perioada de început a Bisericii. În această parte trebuie notate două perspective teologice care se leagă de subiectul menționat: femeia ca fecioară apoi femeia ca soție şi mamă. Această abordare explică de ce tema privitoare la femeia creştină a fost şi rămâne de actualitate şi deosebit de folositor de studiat sub aspect critic-teologic. În demersul acesta nu putem pleca de la simple adnotări cu caracter general, pentru că nu este de ajuns a afirma faptul că femeia are rolul şi locul ei în Biserică, că are propria identitate şi că ea trebuie să fie situată într-o anumită perspectivă.

Dacă ar fi să oferim două exemple privitoare la tema femeii în societate şi în Biserică - problema hirotoniei lor apoi angajarea şi participarea acestora în viața ecleziastică - se poate observa că, cel puțin sub aspect bisericesc şi social, subiectul trebuie tratat cât se poate de atent. În vremurile noastre se observă uşor o încercare de deturnare continuă a sensurilor învățăturii creştin-ortodoxe, apoi întâlnirea creştinismului cu păgânismul (ca doctrine şi practici mai ales!) realitate care a dus şi duce de multe ori la tensiuni şi nu în ultimul rând datorită unor practici rituale privind femeia şi mama, practici învăluite într-o terminologie antropologică şi culturală deficitară. Toate acestea necesită un răspuns clar, *„ca o abilitare a valorilor biblice unice, care se referă la femeie"*[81], răspuns care ia în calcul atât exemplul şi învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos cât şi rolul şi persoana Maicii Domnului în viziunea Sfinților Părinți şi a Sf. Ioan Gură de Aur în special.

[81] Preot Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei,* carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, EIBMBOR, Bucureşti, 1989, p. 271. „Femeia" ca subiect de meditație creştină nu reprezintă o prioritate din punct de vedere ortodox, dar problematica feminină actuală ridică anumite aspecte pe care nici o Biserică şi cu atât mai puțin cea Ortodoxă nu le poate neglija (vezi: Anca Manolache, *Din problematica feminină actuală,* în „Mitropolia Banatului", anul XXXV (1985), nr. 7-8,430-441).

Oamenii, ca „imago Dei", sunt aşezaţi de Dumnezeu în comunitatea creaţiei şi *„reprezintă slava şi voinţa Sa. Ei intervin pentru Dumnezeu în faţa comunităţii creaţiei şi, în acest sens, sunt reprezentanţii lui Dumnezeu pe pământ”*[82]. Cu atât mai mult femeia reprezintă din punct de vedere creştin nu doar una din „coordonatele" esenţiale ale umanităţii, reflectarea chipului lui Dumnezeu în lume, alături de bărbat, ci mai ales icoana iubirii lui Dumnezeu faţă de om, purtarea Lui de grijă faţă de creaţie şi viaţa însăşi a umanităţii acoperită de Pronia divină"[83]. Din cartea Facerii se ştie că Dumnezeu a creat atât pe Adam şi pe Eva, adică bărbatul şi femeia, pe temeiul iubirii, al egalităţii şi al dăruirii reciproce. În legătură cu aceasta se observă deseori o incriminare *de facto* a strămoaşei noastre pentru păcatul săvârşit, coroborat cu o absolvire a bărbatului, nu reprezintă o gândire sănătoasă, înscrisă pe linia învăţăturii apostolice.

Chiar dacă unii aduc argumente luate din Evanghelii sau de la Sf. Pavel de exemplu, trebuie afirmat că Scriptura şi Tradiţia ortodoxă subliniază unicitatea chipului lui Dumnezeu în om, deci şi unul şi celălalt, bărbatul şi femeia, sunt văzuţi ca purtători ai aceloraşi daruri din partea lui Dumnezeu şi cu aceeaşi responsabilitate. De aceea chiar Sf. Pavel spunea: *„Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin... nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască..."* (Galateni 3, 27-28). Se poate spune că pe plan harismatic, al chemării şi sensului unirii reciproce cu Dumnezeu, atât bărbatul cât şi femeia sunt egali şi coresponsabili. Atât în Scriptură cât şi în tradiţie femeia este înălţată „la rangul de organ al receptivităţii spirituale a naturii umane. În fapt promisiunea de mântuire a fost făcută femeii, ea a primit Vestirea cea bună, Hristos cel înviat i s-a înfăţişat mai întâi ei, femeia înveşmântată în lumina soarelui reprezintă Biserica şi Cetatea cerească în *Apocalipsă*"[84].

Desigur nu este posibil a se realiza în acest studiu o reliefare exhaustivă a persoanei şi a rolului femeii din punct de vedere biblic şi patristic. Trăsăturile spiritualităţii creştine privitoare la „fiinţa" femeii şi la feminitate în general, sunt „descifrate" prin dialectica despre femeia mamă, soţie, logodnică sau *sponsa Christi* (mireasa lui Hristos)[85].

---

[82] **Jűrgen Moltmann, *Dumnezeu în creaţie. O perspectivă ecologică asupra creaţiei,* editori Pr. Emil Jurcan şi Pr. Jan Nicolae, tipărită cu binecuvântarea înalt Prea Sfinţitului Andrei, Arhiepiscop al Albei-lulia, Centrul de Cercetare în Pedagogie pastorală şi psihoterapie ortodoxă, Reîntregirea, Alba lulia, 2007, p. 231;**

[83] **Pr. Dr. Constantin Mihoc, *Taina Căsătoriei şi familia creştină în învăţăturile marilor Părinţi ai Bisericii din secolul IV,* Teofania, Sibiu, 2002, p, 11;**

[84] **Paul Evdokimov, *Taina Iubirii. Sfinţenia iubirii conjugale in lumina tradiţiei ortodoxe,* Traducerea Gabriela Moldovcanu, verificarea şi îmbunătăţirea traducerii Pr. Lect. Univ. Dr. Vasile Răducă, Asociaţia medicală creştină CHRISTIANA, Bucureşti, 1994, p. 44;**

[85] ***Ibidem,* p. 41.**

În Teologie se vorbeşte mult despre rolul femeii la începutul istoriei umanității, despre harismele ei, despre vocația ei de mamă dar şi despre „preoția" ei împărătească[86]. Aparentul conflict dintre bărbat şi femeie este reluat începând cu cartea Facerii (Adam şi Eva) şi mergând până la Apocalipsă[87] (14,4) , dar acesta este desființat prin evidențierea părților bune ale femeii (ascultarea, iubirea, dăruirea, curajul şi celelalte)[88]. Femeia, în viziune biblică şi patristică, nu are doar un mod propriu de existență[89], ci o harismă, o comuniune cu Dumnezeu (*theophotistos*), o iluminare dată de El care o face vrednică de împărăție. Aceasta însă nu a venit la întâmplare, ci ca rezultat al lucrării şi binecuvântării Maicii Domnului. Prin Sfânta Fecioară se ilustrează cel mai bine „partea femeiască" în ansamblul ei, în sensul că a devenit paradigmă pentru toate tipurile de existență feminină: mamă, soție, castă, personificare a Bisericii (Apocalipsa 12, 1), adică Femeia prin excelență are a intra în veşnicia Tatălui Ceresc.

Astfel, în Maica Domnului ca Fecioară şi Maică totodată, ca Theotokos şi Preasfântă, ca Pururea fericită şi Preanevinovată, ca Ocrotitoare şi Mijlocitoare etc, s-a regăsit în timp nu doar esența învățăturii creştine despre mântuire (Bunavestire: purtarea lui Dumnezeu în ființa proprie, Luca 2), despre înduhovnicire (*„Femeie, iată fiul tău!... Iată, mama ta!”,* Ioan 19, 26-27), despre ascultare (Nunta din Cana Galileii, Ioan 2), curaj (Ioan 19, 25), fidelitate (Ioan 20, 11) şi atâtea altele, ci s-a regăsit chipul Mamei, al Miresei şi al Logodnicei, pe care Dumnezeu o alege pentru a-şi exprima iubirea Sa față de oameni. Faptul hotărâtor al întrupării Fiului lui Dumnezeu în/din ființa feminină a Maicii Domnului, adică dăruirea sângelui şi a trupului ei, Cuvântului, este răspunsul maternității umane feminine la chemarea făcută de Dumnezeu, este capacitatea receptivă a umanului față de divin[90]. De aceea, studiind câteva momente din viața Sfintei Fecioare se poate observa uşor trăsăturile caracteristice ale teologiei feminine ortodoxe.

---

[86] **Philippe Lefebvre, *La Vierge au Livre. Marie et l'Ancien Testament,* Ėpiphanie, Les Ėditions du Cerf, Paris, 2004; Laroche, Pr. Michel-Philippe, *THEOTOKOS Maica Domnului în trăirea duhovnicească a Bisericii Ortodoxe,* traducere din limba franceză de Dora Mezdrea, Editura Sofia, Bucureşti, 2004; David C. Ford, *Bărbatul şi femeia in viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur,* traducere din limba engleză de Luminița Irina Niculescu, Editura Sofia, Bucureşti, 2004;**

[87] **Se pot aminti aici femei mai mult sau mai puţin „celebre" care ilustrează această realitate: femeia lui Lot (Facere 19), Dina (Facere 34), Tamara (Facere 38), Batşeba (II Regi 11), femeia Iui Samson (Judecători 14), Izabcla (III regi 21), femeia lui Iov (Iov 2), femeia slujnică (Luca 22, 56), Irodiada (Matei 14; Marcu 6), Safira (Fapte 5) şi multe altele;**

[88] **Ar fi de amintit aici „cazurile": Debora şi laela (Judecători 4), Rut, femeia văduvă din Sarepta Sidonului (III Regi 17), Estera şi multe altele. în Noul Testament pot fi amintite femeile mironosițe (Matei 28), femeia păcătoasă (Luca 7), femeia lui Pilat (Matei 27, 19) şi bineînțeles Maica Domnului;**

[89] **Paul Evdokimov, *op. cit.,* p. 39;**

[90] ***Ibidem,* p. 44.**

Femeia castă. În antichitatea greacă fecioria „avea sens de integritate şi integrare, putinţa însăşi de a uni"[91]. La prima vedere şi Sf. Ioan Hrisostomul pare preocupat să stabilească superioritatea fecioriei faţă de căsătorie, mai ales pe temeiul că a fost prima în timp[92],dar de fapt nu neglijează deloc familia şi însemnătatea creşterii copiilor în rânduiala creştinească. Cele două teme devin complementare în teologia lui, aşa cum se va vedea din învăţătura despre Fecioara Maria.

Biserica o declară pe Maria ca Pururea Fecioară, cu sufletul şi cu trupul[93], Fecioară în esenţa Ei, având putinţa de a curăţa lumea. Textul biblic: *„către o fecioară logodită..."* (Luca 1, 27) înseamnă nu doar o simplă relatare a evenimentelor, ci consemnarea clară a structurii Ei sufleteşti şi trupeşti, sublinierea chemării pe care o are şi oferirea unui exemplu pentru oricare altă femeie ce luptă spre întregirea fiinţei ei întru Dumnezeu. De aceea, cuvântului creator al Părintelui ceresc de la Facere (1, 3) îi corespunde *fiat*-ul Maicii Domnului, care poate fi şi *da*-ul omenirii (şi al femeii în primul rând!) pentru restaurarea comuniunii cu Dumnezeu. În Maria, adică în Femeie, se observă răspunsul liber, jertfa cea mai de preţ pe care o poate aduce omul în faţa lui Dumnezeu. Icoana purtării Pruncului Sfânt de către Sfânta Fecioară este adevărata icoană a întrupării şi nu purtarea Pruncului de către Simeon la templu. Acolo a fost altceva, o încuviinţare şi o binecuvântare a omului din partea lui Dumnezeu. Maica Domnului având Pruncul în braţe reprezintă „treapta ultimă a comuniunii dintre Dumnezeu şi om, locul de întâlnire a celor două *fiat*"[94].

Femeia căsătorită. Biserica îşi găseşte în răspunsul de iubire sensul spiritual al căsătoriei şi o justifică şi prin viziunea asupra Sfintei Fecioare. Participarea la nunta din Cana Galileii a Mamei şi a Fiului, sublinierea nu în mod inutil a faptului că: *„era şi mama iui Iisus acolo"* (Ioan 2, 1) înseamnă că mâna lui Dumnezeu uneşte pe cei ce se iubesc şi că totul se petrece şi prin participarea Maicii Domnului, adică a feminităţii rugătoare şi mijlocitoare.

---

[91] ***Ibidem*, p. 49;**

[92] **Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia XVIII la *Facere*, P.G. 53, 153 şi *Despre feciorie*, 14, P.G. 48, 543, după Pr. Prof. Const. Corniţescu, Chipul mamei Sfîntului Ioan Gură de Aur, în „Studii Teologice", anul XXIX (1977), nr. 9-10, p.617;**

[93] **Pentru evidenţiere oferim textul unui Părinte contemporan cu Sf. Ioan Hrisostom: *„Preasfântă Născătoare de Dumnezeu cea singură Preacurată şi cu sufletul şi cu trupul, cea singură mai presus de toată curăţia şi de toată înţelepciunea şi fecioria, cea care, singură, te-ai făcut lăcaşul a tot darul Preasfântului Duh şi, de aceea, înseşi puterile cele nematerialnice şi îngereşti le covârşeşti cu neasemănarea, cu curăţia şi cu sfinţenia trupului, caută spre mine cel pângărit şi întinat, şi cu sufletul şi cu trupul, cu întinăciunea împătimirii şi a vieţii mele trăite în dezmierdări* (Sf. Efrem Şirul, *Rugăciunea întâia către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu,* în „Cuvinte şi învăţături", cartea a treia, tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Eftimie, Episcopul Romanului, Editura Bunavestire, Bacău, 1996. p. 539);**

[94] **Paul Evdokimov, op. cit., p. 48. în alte reprezentări Maica Domnului apare ca Mijlocitoare (ca în icoana Deisis), Rugătoare şi Ocrotitoare a omenirii, adică locaş al sălăşluirii lui Dumnezeu pentru că tot ceea ce este Ea nu e autonom ci slăvirea lui Dumnezeu, atingerea scopului şi a dorinţei veşnice a Lui;**

Nu degeaba Sf. Ioan Gură de Aur „vede în orice căsătorie o imagine a nunții din Cana şi astfel prezența reală a Iui Hristos"[95].

Se poate aminti aici unicitatea şi paradoxul situației Maicii Domnului: logodită cu Iosif şi totuşi dorind să rămână Fecioară[96] în care se observă caracterul ontologic şi eshatologic al căsătoriei. De ce? Mai întâi pentru că Fecioara Maria poartă în pântece pe Fiul, arătând unul din scopurile familiei: procrearea, iar mai apoi pentru că Ea este Taina şi Chipul profetic al împărăției. Femeia este cunună pentru soț (Pilde 12, 4) şi îşi creşte şi îşi iubeşte copiii (Tit. 2, 4), Fecioara Maria fiind cea dintâi care a împlinit acestea în viața Ei.

De aceea toate celelalte femei îşi găsesc în Maica Domnului nu doar reconcilierea statutului lor cu cel al bărbatului în fața lui Dumnezeu, ci şi inaugurarea sfințeniei eshatologice. Liantul care le rânduieşte pe toate acestea este Iubirea lui Dumnezeu care află iubire-răspuns în Maica Domnului şi în oricare femeie ce trăieşte după modelul Ei. Sf. Ioan Gură de Aur ilustrează aceasta foarte bine: *„Aşadar, pe câtă iubire are cineva către sine tot pe atâta voieşte Dumnezeu să avem către femeie. Suntem părtaşii aceleiaşi naturi, dar cu toate acestea dreptul şi datoria noastră către femeie ne impune încă ceva mai mult. Deşi sunt două corpuri, totuşi unul e capul şi celălalt trupul”*[97].

Aşadar, se poate spune că Maica Domnului a adus natura umană la adevărata ei valoare în fața lui Dumnezeu şi de aceea căsătoria trăită în curăție îşi are în Ea reprezentarea cea mai de seamă. Căsătoria este, după expresia marelui Părinte antiohian, unirea intimă a două vieți şi *„taină a iubirii”*[98], adică ceea ce s-a petrecut în sânul Sfintei Fecioare este omul „hristofor" care se descoperă a fi „hristofanie": *„O dată căsătoriți, bărbatul şi femeia nu fac decât una... Voi nu sunteți decât o singură ființă, o singură viață şi vorbiți încă de «al tău» şi «al meu»! Cuvânt necugetat! Dumnezeu ne-a dat în comun lucruri şi îndatoriri mai mari decât bogăția. Nouă nu ne e permis să zicem: lumina este a mea, soarele este al meu, apa este a mea..."*[99].

---

[95] ***Ibidem*, p. 56;**

[96] **Paradox care s-a transpus mai târziu printre iudei care nu mai ştiau nimic despre Iisus, deşi văzuseră totul sau mai degrabă credeau că ştiu totul: *„Au nu este Acesta Iisus, fiul lui Iosif şi nu ştim noi pe tatăl Său şi pe mama Sa?"* (Ioan 6,42);**

[97] **Sf. Ioan Gură de Aur, Comentariu la Epistola către Efeseni, XX, traducere în româneşte în volumul: *„Comentariile sau explicarea Epistolei către Efeseni a celui între sânți părintelui nostru Ioan Chrisostom",* traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1852, de archim. Theodosie Athanasiu, Iaşi, 1902, p. 198, după Pr. Dr. Constantin Mihoc, op. cit., p. 121;**

[98] **Idem, Omilia la *Epistola I Corinteni*, PG 51, 230, după Paul Evdokimov, op. cit., p. 59;**

[99] **Idem, Omilia 3: *Despre Căsătorie*, IV, 198, după Pr. Prof. Gh. Busuioc, *Din învățăturile Sf Ioan Gură de Aur în legătură cu familia creştină*, în „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", anul XLVI (1970), nr. 1-2, p. 38.**

Aşa cum vom vedea în continuare, Sf. Ioan şi alţi Părinţi ai Bisericii, nu vor fi deloc depreciativi la adresa fecioriei, a căsătoriei sau la adresa femeii, deşi la prima vedere pare că predomină o astfel de opinie[100]. Mărturia acestora despre femeie şi toate aspectele relative la ea este impresionantă şi concordantă, motivaţia fiind în primul rând cea legată de referinţa la Eva cea Nouă în care şi-au regăsit semnificaţiile profunde ale convingerilor lor lăuntrice care pot fi explicate prin două coordonate. Mai întâi din partea lor nu a fost doar respectarea strictă a Scripturii şi a Tradiţiei, ci angajamentul cald, plin de iubire faţă de persoana Ei, pe care au arătat-o lumii întregi, restabilind astfel demnitatea femeii în societate.

Apoi nu s-ar putea explica locul fundamental în viaţa liturgică şi duhovnicească a Bisericii Ortodoxe pe care-1 deţine Fecioara Maria fără afirmarea trăirii duhovniceşti a legăturii cu ea, cu „icoana" ei. Viaţa duhovnicească a Maicii Domnului rămâne pilda şi arhetipul trăirii lăuntrice pentru fiecare credincios şi în primul rând pentru femei. Sfinţii Părinţi ai Bisericii: greci, latini, antiohieni, sirieni etc. au înţeles însemnătatea unică a Născătoarei de Dumnezeu, „rolul e unic, activ şi de prim rang în mântuirea omenirii"[101] sălăşluit înainte de toate în acel atât de smerit: *„Fie mie..."* (Luca 1, 38).

*

Sfinţii Părinţi ai veacurilor III-IV şi învăţătura lor despre Maica Domnului.

Aşa cum s-a putut observa în Scriptură se arată că Preasfânta Maică a Domnului a născut pe Mântuitorul lumii, pe Mesia, fără să cunoască bărbat, ca Fecioară. *„Avem drept mărturie la aceasta însăşi convorbirea dintre sfântul mesager, Arhanghelul Gavriil şi Preasfânta Fecioară Maria"* (Luca 1, 30-34)[102]. Sfintele Evanghelii de la Matei şi de la Luca, descriu pe Iisus din Nazaret şi pe „Fecioara" logodită cu Dreptul Iosif şi arată că Aceea care a născut pe Cuvântul lui Dumnezeu în lume este Mamă a Fiului lui Dumnezeu. În timpul vieţii publice a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, datele despre Fecioara Maria sunt dispersate, ea neocupând un loc prioritar în predicarea Evangheliei. Totuşi, în Evanghelia copilăriei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, accentul cade pe credinţa, pe alegerea dumnezeiască şi pe sfinţenia vieţii Sfintei Sale Maici. Trecerea gradată, de la Eva la *“femeia"* care va naşte pe Cel

[100] **A se vedea în acest sens: David C. Ford, *Bărbatul şi femeia în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur,* traducere din limba engleză de Luminiţa Irina Niculcscu, Editura Sofia, Bucureşti, 2004, cap. II: Teologia căsătoriei în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur, p. 78-134;**

[101] **Pr. Michel-Philippe Laroche, THEOTOKOS *Maica Domnului în trăirea duhovnicească a Bisericii Ortodoxe*, traducere din limba franceză de Dora Mezdrea, Editura Sofia, Bucureşti, 2004, p. 11;**

[102] **Père Justin Popovitch, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de l'Eglise Orthodoxe,* traduit du serbe par Jean-Louis Palierne, Tome deuxième, L'Âge d'Homme, Lausanne-Genève, 1993, p. 224;**

ce va zdrobi capul şarpelui, la „Fiica Sionului" sau „Noul Israel", apoi la Fecioara Maria (ale cărei trăsături sunt comune cu ale Bisericii), se regăseşte de-a lungul întregii Scripturi. Această trecere este prezentată concentrat în capitolul 12 din *Apocalipsa* Sfântului Ioan. Se poate afirma, aşadar, că Fecioara Maria este mereu prezentă în conştiința creştinilor din perioada apostolică şi post apostolică şi că a avut un rol deosebit în iconomia mântuirii. Ne putem întreba însă ce anume s-a petrecut în perioada imediat următoare până în timpul Sf. Ioan Gură de Aur în legătură cu învățătura Bisericii despre Maica Domnului? Cum anume s-a structurat această învățătură şi dacă ea a luat amploare sau dimpotrivă? Şi mai ales: ce are specific mărețul Părinte antiohian?

În ceea ce priveşte prezența Maicii Domnului în scrierile Sfinților Părinți, se poate afirma că referirile lor, deşi puține la începuturile creştinismului, s-au înmulțit odată cu libertatea de exprimare a credinței (313), mai ales datorită necesității contracarării diverselor erezii şi secte. Învățătura despre Maica Domnului a devenit chiar o „problemă", mai ales în secolul al V-lea, prin disputele dintre Nestorie şi Sfântul Chiril, când a fost necesară o întrunire sinodală pentru clarificarea acesteia (Efes, 431). Vom încerca să ilustrăm toate aceste aspecte prin abordarea câtorva autori emblematici pentru acea perioadă.

Astfel, dacă la Sfântul Irineu sau la Sfântul Justin Martirul paralela Eva-Fecioara Maria era centrată pe ideea de feciorie, constituind unul din termenii esențiali ai comparației, la Sfântul Ioan Gură de Aur antiteza dintre ele este văzută şi prin prisma lucrării la mântuire a Maicii Domnului. Sfântul Irineu a continuat învățătura Sfântului Apostol Pavel şi a Sfântului Policarp, al cărui ucenic a fost, îmbogățind-o şi arătând că în Persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos sunt cuprinşi toți oamenii datorită lucrării mântuirii Lui. Această învățătura s-a numit „recapitularea" tuturor în/întru Hristos, de fapt fiind o realitate cu un dublu aspect: unul negativ, adică stricarea morții şi a păcatului şi un aspect pozitiv, adică restaurarea chipului lui Dumnezeu în întreaga umanitate; în ceea ce priveşte învățătura lui despre „Noul Adam" şi „Noua Evă" aceasta vine astfel pe un făgaş al gândirii perfect echilibrat. Teologia Sfântului Irineu este una de profunzime, întemeiată pe studierea Scripturilor şi pe o logică indubitabilă, fapt uşor de înțeles dacă ne gândim la epoca respectivă şi la scrierile pe care le-a alcătuit[103]. în

[103] **Sf. Irineu de Lyon, *Demonstrația propovăduirii apostolice,* traducere, introducere şi note de Prof. dr. Remus Rus, E1BMBOR, Bucureşti, 2001 (a se vedea şi: Irénée de Lyon, *Démonstration de la prédication apostolique,* nouvelle traduction de l'arménien avec introduction et notes par L. M. Froidevaux, S.C., 62, Les Editions du Cerf, Paris, 1959); şi *împotriva ereziilor* („Sourccs chrétiennes" nr. 263-264 (cartea 1), 293-294 (cartea a Il-a), 210-211 (cartea a Ill-a), 100 (cartea a IV-a) şi 152-153 (cartea a V-a).**

termeni convergenți şi divergenți el oferă, prin aşezarea în paralel a două perechi de persoane, o întreagă Teologie, formulările lui cu privire la Fecioara Maria fiind deosebit de sugestive. Fecioara Maria *„a fost sieşi şi întregului neam omenesc pricina mântuirii"' (Împotriva ereziilor*, III, 22), a fost *„avocata"* sau *„apărătoarea"* Evei (*Împotriva ereziilor*, V, 19). Aceste cuvinte arată că atributele Sfintei Fecioare sunt legate de lucrarea mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu, iar rolul pe care-1 îndeplineşte ea însăşi este unul esențial.

În ceea ce-l priveşte pe Sfântul Justin Martirul şi Filosoful trebuie spus că el este primul autor care răspunde Ia întrebarea fundamentală: de ce Dumnezeu S-a făcut Om? În interiorul acestei întrebări el lămureşte şi pe cea a Naşterii Iui Dumnezeu dintr-o Fecioară. Datorită ei Mântuitorul Hristos poate fi numit, în sens propriu, Fiul Omului[104]. El abordează paralela Eva-Maria în mod antitetic, scoțând în evidență faptul că primele comunități creştine aveau o conştiință clară asupra realității biologice şi a maternității virginale al Maicii Domnului şi, totodată, asupra răspunsului ei liber, de acceptare în a deveni Mama lui Dumnezeu pe pământ[105]. Prin Eva, încă fecioară, a căzut Adam, dar cu ajutorul Mariei, care a fost tot Fecioară, se naşte Mântuitorul Hristos, Dumnezeu întrupat: *„Eva, încă nepervertită, a primit cuvântul şarpelui şi a născut nesupunerea şi moartea. Maria, însă, Fecioară fiind a primit cu credință şi cu bucurie vestea pe care îngerul Gavriil i-o aduse. De aceea ea a răspuns: «Mă încred în cuvântul tău». De la ea s-a născut Acesta despre care am arătat că vorbesc atâtea scrieri. Cu ajutorul Aceluia Dumnezeu nimiceşte şarpele viclean, pe îngerii şi oamenii asemănători lui şi eliberează din moarte pe cei care se căiesc şi cred în El”*[106].

Aceşti doi Sfinți Părinți menționați aici realizează un „progres" în înțelegerea rolului Fecioarei Maria în iconomia mântuirii şi prin abordarea principiului recapitulării care este îngemănat cu principiul „recirculării" în istoria mântuirii sau mai precis în şi prin persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Fecioara Maria intră în acest proces ca anti-tip al strămoaşei Eva, iar rolul ei nu este pur biologic şi în nici un caz negativ, ci are puternice motivații morale şi spirituale. Prin aceştia, învățătura despre Fecioara Maria a dobândit un

---

[104] **Sfântul Justin Martirul şi Filosoful, *Apologia 1,*23; 30-35, în "*Apologeți de limbă greacă"* (=ALG), Bucureşti, 1997, p. 55 şi 60-65; *Dialogul cu iudeul Tryfon,* 48, în ALG, p. 189;**

[105] **În Sfânta Scriptură, Eva este numită *„mama* tuturor celor *vii”* (Facere 3, 20), dar pentru Părinții şi scriitorii bisericeşti rolul ei fost în contradicție cu voința lui Dumnezeu în istoria mântuirii. Eva a transmis viața în sens trupesc, omeneşte, însă tot ea a fost şi pricinuitoarea căderii neamului omenesc în păcat. Cu o intuiție deosebită, autorii creştini au atribuit numai Fecioarei Maria atributul de *„Maică a Vieții"",* în sensul că ca a născut pe Fiul lui Dumnezeu, care este adevărata Viață a lumii;**

[106] **Sfântul Justin Martirul, Dialogul cu iudeul Tryfon, 100, P.G., 6, 709 712 (în ALG, p. 277-278).**

statut teologic în deplinul înțeles al cuvântului, pe care l-a respectat şi l-a promovat şi Sf. Ioan Gură de Aur.

În continuare vom aborda câteva aspecte ale teologiei mariale la alți doi autori, poate cei mai apropiați de Sf. Ioan Gură de Aur: Sf. Vasile cel Mare şi Sf. Grigorie de Nazianz. Pentru teologia şi pentru viața lor au fost cinstiți de Biserică împreună şi au fost considerați mari dascăli ai lumii şi ierarhi. Se ştie că autorii capadocieni au fost influențați de creştinismul alexandrin pe care ei l-au cunoscut îndeaproape şi cu care aveau legături strânse. În operele lor locurile legate strict de Fecioara Maria sunt puține, dar dobândesc o importanță teologică covârşitoare. Inspirându-se din învățătura Sfintelor Evanghelii referitoare la întruparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos ei au analizat ceea ce reprezintă aceasta în plan uman şi au arătat că Fecioara Maria este modelul desăvârşit de viețuire pentru toți cei care vor să o urmeze[107].

Astfel, Sf. Vasile cel Mare mărturiseşte că întruparea este *„o taină înfricoşătoare"* a lui Dumnezeu, mai presus de orice înțelegere omenească, taină pe care nu se cuvine să o cercetăm decât prin credință, păstrând adevărul Sfintei Scripturi. Fiul lui Dumnezeu, mărturiseşte el, S-a coborât în pântecele Sfintei Fecioare şi S-a smerit pe Sine, dând un semn deosebit al lui Dumnezeu, căci altfel El s-ar tăgădui pe Sine. Este demn de subliniat şi faptul că fecioria sau curăția Maicii Domnului nu este „autonomă", nu vine de la sine, ci este rezultatul lucrării lui Dumnezeu în timp, după naşterea ei pe pământ şi nu înainte sau în timpul naşterii ei din părinții trupeşti. Ca şi la Sf. Ioan Gură de Aur imaginea Maicii Domnului rămâne puternic ancorată în realitatea pământească, dar se subliniază totodată în mod clar că puterea lui Dumnezeu a „acoperit-o" şi a umplut-o de har, dăruindu-i o viață desăvârşită pe care ea a dus-o în smerenie şi ascultare: *„Toate acestea (pe care Hristos le-a împlinit) sunt nesocotite de cei ce cred că a venit în lume cu trup ceresc. Dacă Dumnezeu Cel Născut cu trup nu l-ar fi luat din plămada lui Adam, ce rost ar mai fi avut sălăşluirea în Fecioara Maria?"*[108]. Apoi: *„Care este lucrarea iconomiei lui Dumnezeu? Trupul unei Fecioare Sfinte! Şi care sunt temeiurile lucrătoare ale acestei Naşteri? Sfântul Duh şi acoperirea puterii Celui Preaînalt!”*[109].

107 **Georg Säll, *Die Mariologie der Kappadozier im Lichte der Dogmengeschichte,* in „Theologische Quartalschrift", 131, Berlin, 1951, p. 163-188; 288-319 si 426-457;**
108 ***Idem, Scrisoarea 261,* P.G., 32, 969 B-C;**
109 **Idem, *Despre Naşterea lui Hristos*, 3, P.G., 31, 1464 A**.

Anticipând învățătura despre Fecioara Maria stabilită la Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efes la care ea a fost numită oficial „Theotokos" şi asemănându-se prin aceasta cu Sf. Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie de Nazianz afirmă şi că prin acest titlu de onoare dat Sfintei Fecioare este arătată mai întâi unitatea Persoanei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, adică unirea ipostatică dintre firea divină şi cea umană în Persoana Cuvântului lui Dumnezeu întrupat din Fecioara Maria. Citatul celebru din *Scrisoarea către preotul Cledonius*, arată cât de mult ținea Sfântul Grigorie la Sfânta Tradiție a Bisericii referitoare la Fecioara Maria şi cât de mult se apropia de învățătura Patriarhului Constantinopolului: *"Dacă cineva nu socoteşte pe Sfânta Maria, Născătoare de Dumnezeu este în afara Dumnezeirii. Dacă cineva ar spune că Hristos a trecut prin Fecioara ca printr-un canal, şi nu S-a format în ea dumnezeieşte şi omeneşte (dumnezeieşte, pe de o parte, că a fost fără bărbat, iar omeneşte, pe de altă parte, că a fost după legea sarcinii), de asemenea este fără Dumnezeu...Dacă cineva introduce doi fii, pe unul care este din Dumnezeu şi Tatăl, iar pe cel de-al doilea care este din mamă, dar nu unul şi acelaşi, acela să cadă din înfierea făgăduită celor ce cred drept"*[110].

O idee centrală în Teologia acestui Sfanț Părinte este aceea că între Dumnezeu şi Fecioara Maria, pentru împlinirea întrupării Domnului, a fost o legătură reală, un „schimb" de daruri duhovniceşti nemaiîntâlnit până atunci: *„El S-a Născut, dar fusese mai înainte Născut. S-a Născut din femeie, dar şi din Fecioară. Aceasta omeneşte, aceea dumnezeieşte. Aici, jos, fără de tată, iar acolo, sus, fără mamă. Această lucrare întreagă aparține Dumnezeirii. El a fost purtat în pântece, dar a fost cunoscut de profetul care era în pântece, săltând de bucurie la venirea Cuvântului pentru care s-a născut"*[111].

Se observă, aşadar, că Sfântul Grigorie de Nazianz nu vorbeşte pe larg despre o doctrină asupra Maicii Domnului, ci în texte scurte, răsfirate de-a lungul scrierilor sale, dar are meritul că mai înainte de Sinodul de la Efes (431), el a arătat că numele de „Theotokos" este cel firesc şi consacrat pentru Fecioara Maria. Sfântul Grigorie a mers aici pe linia unui maximalism doctrinar: cine nu primeşte acest nume este în afara lui Dumnezeu[112].

*

[110] **Sfântul Grigorie de Nazianz, *Scrisoarea 101,* P.G., 37, 177 C 180 A;**
[111] ***Idem, Cuvântarea 29,* 19, P.G., 36, 100 A-B;**
[112] ***Ibidem, 29,*4, P.G., 36, 79 A;**

Maica Domnului în scrierile Sf. Ioan Gură de Aur.

Trebuie afirmat de la bun început că Sfântul Părinte a scris despre Maica Domnului în mai multe opere ale sale cu o dragoste şi căldură deosebită. Nu i-a consacrat ei nici o lucrare specială şi nu a abordat tema aceasta în mod constant, ci, ca majoritatea Părinților, a vorbit sau a scris despre Maica Domnului ocazional, atunci când diferite momente din istoria Bisericii i-au oferit prilejul. O posibilă explicație a acestei atitudini mai reținute a Sfântului Ioan ar fi aceea că el, fiind format la Şcoala din Antiohia, dobândise o cunoaştere teologică mai puțin speculativă, o teologie care punea mai puțin accentul pe firea dumnezeiască a Mântuitorului şi mai mult pe cea omenească. Numele de "Theotokos", dat de teologii alexandrini Maicii lui Dumnezeu, era aproape necunoscut printre teologii antiohieni[113]. Acest fapt este sugestiv pentru atitudinea avută de Sfântul Ioan şi de alți Părinți ai Bisericii.

Sfântul Ioan Hrisostom a fost mai puțin speculativ în scrierile sale, fiind aplecat mai mult spre latura morală a vieții. Se poate considera că Sfântul Ioan nu a avut niciodată intenția de a o aşeza pe Fecioara Maria, Maica Domnului, într-o lumină pe care nici Sfintele Evanghelii nu au prezentat-o[114]. Sfântul Ioan Gură de Aur a arătat-o pe Fecioara Maria aşa cum era: o femeie simplă, rugătoare, curată cu sufletul şi cu trupul şi, prin aceasta, vrednică de a naşte pe Fiul lui Dumnezeu. Iată câteva exemple în acest sens:

„Venit-au fecioarele ca să vadă pe Fiul Fecioarei, minunându-se că Făcătorul laptelui şi al sânurilor, primit hrană de copil de la Mama Fecioară [...] Astăzi Cel născut din Tatăl mai presus de minte şi de cuvânt, pentru mine se naşte din Fecioară, tot mai presus de minte şi de cuvânt. Atunci S-a născut din Tatăl după fire mai înainte de veci, după cum ştie Cel ce L-a născut. Astăzi se naşte iarăşi mai presus de fire, după cum ştie harul Duhului cel Sfânt. Naşterea Lui de sus adevărată este, iar naşterea de jos, fără de minciună. Cu adevărat din Dumnezeu, Dumnezeu S-a născut şi cu adevărat Acelaşi, din Fecioară, Om S-a născut [...]

[113] **Cf. *MFC*, p. 171-179;**

[114] **Aşa numitele îndoieli sau „defecte" ale Fecioarei Maria care s-ar regăsi, după cum afirmă unii, în gândirea Sfântului Ioan Gură de Aur, sunt de fapt considerații moralizatoare asupra persoanei şi a rolului ei, cu trimitere la starea creştinilor de atunci şi susținerea unei credințe drepte în Mântuitorul Hristos. Nu se poate accepta faptul că Sfântul Ioan a elaborat doar „o teologic personală, novatoare", lipsită de legătura cu Sfinții Părinți de dinaintea sa.**

Tatăl a născut fără curgere, iar Fecioara a născut fără stricăciune...nici Fecioara n-a suferit stricăciune născând, căci a născut prin Duhul"[115].

„El a ocrotit-o de neliniştea şi marea supărare care ar fi cuprins-o. Sarcina ar fi fost prilej de teamă şi cutremur mare pentru ea, neştiind de unde-i vine şi, crezând că ceva rău i s-ar fi întâmplat, ar fi putut să se arunce în apă sau să se înjunghie singură decât să sufere ocară"[116].

Se observă că Sfânta Fecioară Maria este înfăţişată prin „icoane" cât se poate de apropiate de uman, fără rezonanțe care să scandalizeze pe cineva, dar intențiile sunt cât se poate de clare: atragerea atenției asupra credinței adevărate. Fecioara Maria a fost credincioasă, smerită şi a primit în deplină ascultare mesajul dumnezeiesc. Ea stă sub puterea şi lucrarea lui Dumnezeu însuşi! Aşa cum am afirmat deja, Sf. Ioan a fost preocupat mereu de una din temele consacrate ale antichității creştine, aceea a fecioriei, temă ce i-a oferit posibilitatea raportării la viața creştinilor pe care îi voia pe calea virtuților, învățătura lui despre feciorie a devenit în literatura patristică una din învățăturile clasice, la care mulți Sfinți Părinți vor face apel"[117].

În mod aparent chipul Maicii Domnului în Teologia Sfântului Ioan Gură de Aur este realizat dintr-o perspectivă umană, obişnuită, dar este o mărturie foarte clară despre ea şi rolul pe care l-a avut la întrupare. Motivul acestei abordări este câştigarea atenției cititorilor şi scoaterea în evidentă a credinței adevărate, chiar cu riscul ca unele cuvinte ale sale să pară contradictorii[118]. Taina întrupării Domnului din Fecioara Maria. După cum s-a arătat deja, în operele Sfântului loan învățătura despre Maica Domnului nu este înfățişată pe larg. Sfântul loan vorbeşte, ca şi alți Sfinți Părinți, de dinaintea lui, evidențiind „taina", inefabilul produs în sânul Maicii Domnului, iar la învățăturile acestea el adăugă pe aceea a necesității cinstirii ei. Nici o minte omenească, ar fi putut spune autorul, nu poate lămuri ceea ce s-a petrecut cu

---

[115] **Sfântul loan Gură dc Aur, *Cuvânt la Naşterea Mântuitorului nostru lisus Hristos,* în *Predici la sărbători împărăteşti şi cuvântări de laudă la sfinți,* Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, traducere din limba greacă şi note de Preotul Profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, Bucureşti, 2002, p. 24-25;**

[116] ***Idem, Omilii la Matei,* 4, 3, P.G., 57,45;**

[117] ***Ibidem*, p. 25: *„Că a născut Fecioara astăzi o ştiu!... Dar chipul naşterii am învățat să-l cinstesc în tăcere şi am primit ca prin cuvinte să nu-l iscodesc [...] Pentru ce? Pentru ca fiind văzut să mă învețe şi învățându-mă să mă povățuiască spre ceea ce nu se vede".* în textul acesta ca şi în multe altele, de altfel, se observă adresarea personală a autorului şi asumarea în sens duhovnicesc a „evenimentului" Naşterii Fiului din Fecioara apoi transmiterea lui întregii zidiri. Autorul reia sintagmele Eva-Maria, Fecioară-Mamă, Născut din Tatăl-Născut din Maria etc, aşezându-le în formă interogativă şi dându-le prin aceasta mai multă strălucire şi vitalitate. Efectul scontat este atins: cititorul, ca şi ascultătorul de odinioară, sunt atraşi de frumusețea adevărurilor divine şi ajung la credința curată în Dumnezeu şi în Maica Domnului;**

[118] ***Idem, Omilii la Matei,* 4, 3, P.G., 57, 45.**

Fecioara Maria la Bunavestire: *„Nici Arhanghelul Gavriil, nici chiar Evanghelistul Matei nu pot spune nimic în afara faptului că Hristos S-a Născut prin puterea Duhului Sfânt, dar nici unul nu spune cum s-au petrecut aceasta, fiind o minune mai presus de minte. Să nu crezi că ai priceput taina doar că ai auzit cuvintele: «din Duhul Sfânt». Chiar după ce am auzit aceasta mai rămân multe altele pe care nu le-am cunoscut. Acestea sunt: cum a putut încăpea Cel Necuprins în pântecele ei? Cum a putut naşte o Fecioară şi să rămână Fecioară? Spune-mi: cum a zidit Duhul cel Sfânt, Templul Fiului lui Dumnezeu în pântecele ei? Cum a luat din trupul ei, nu trupul cu totul, ci partea aceea din care El S-a născut? Evanghelistul spune că Hristos S-a sălăşluit în trupul ei: «Iată va lua în pântece» (Matei I, 23), iar Pavel spune asemenea: «Născut din femeie» (Galateni 4, 4) ca să se închidă gurile celor ce spun că Hristos a trecut prin Maica Sa caprintr-un canal”*[119].

Se observă la Sfântul loan aceeaşi grijă deosebită pentru înțelegerea unirii ipostatice (adică a firilor divină şi umană în Persoana Mântuitorului Hristos) şi a rolului Sfintei Fecioare Maria care este garanta întrupării Fiului lui Dumnezeu. Pe de o parte, autorul subliniază absoluta transcendență a întrupării Mântuitorului nostru Iisus Hristos, iar pe de altă parte subliniază realitatea omenității Sale, adică a Trupului Domnului luat din trupul Maicii celei Sfinte. Precum odinioară Sfântul Ignatie sau Sfântul Irineu, Sfântul loan Gură de Aur afirmă credința noastră în Hristos, Cel Unul, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, care există din veci şi care a luat carnea sau trupul nostru. *„Cuvânt nepătimitor fiind, S-a făcut trup. S-a făcut trup pentru ca să se sălăşluiască întru noi. Dumnezeu nu S-a făcut, ci era! De asta S-a făcut trup, ca să-L primească ieslea pe Cel pe care nu-L încăpea cerul. De asta S-a aşezat în iesle, ca să primească hrană de copil de la Maica-Fecioară, Cel ce hrăneşte lumea. De asta Părintele «veacului ce va să fie» (Isaia 9, 5) este ținut ca Prunc la sân în brațe fecioreşti, tocmai pentru ca şi magii să se poată apropia de El”*[120].

Sfântul loan respinge doctrinele gnosticilor şi ale docheților ca fiind absurde, punând mai multe întrebări care, departe de a fi retorice sunt, de fapt, argumente pentru păstrarea credinței moştenite de la început în Biserică şi pe care nimeni nu se cuvine să o înțeleagă după voia proprie. Iconomia mântuirii în Domnul Hristos nu lasă loc de interpretări, iar atitudinea fiecărui creştin trebuie să fie una plină de credință şi smerenie: *„Ce ar avea El în comun cu noi dacă Trupul luat de El ar fi fost altfel decât al nostru sau din altă substanță decât a*

119 ***Ibidem*, P. G. 57,43;**
120 ***Idem, Cuvânt la Naşterea Mântuitorului...*, p. 31.**

noastră? Cum am mai spune că El este din rădăcina lui Iesei? Cum ar mai fi El mlădiță şi floare din rădăcina aceasta? Sau cum ar mai fi El "Fiul Omului"? Sau ce motiv am mai avea noi să chemăm pe Maria Maica Sa? Sau cum se mai trage El din seminția lui David? Cum a mai luat chip de rob? (Filipeni 2, 7) Cum am mai ține învățătura care spune: «Şi Cuvântul Trup S-a făcut...»? (Ioan 1, 14) Cum ar mai fi putut spune Pavel romanilor «...şi din care după Trup este Hristos, Cel ce este peste toate Dumnezeu...» (Romani 9, 5)"[121].

Printr-o exprimare uşor de înțeles, Sfântul Ioan vorbeşte de realitatea întrupării şi de rolul Fecioarei Maria. Strădania lui este spre o abordare practică, concretă a acestui subiect, şi denotă faptul că el se adresa creştinilor în mod direct. El voia să-i facă să înțeleagă cât mai uşor ceea ce a fost prezența Maicii Domnului la întruparea Cuvântului lui Dumnezeu.

Fecioară şi Maică. Sfântul Ioan Gură de Aur nu are nici o umbră de îndoială că Mântuitorul nostru Iisus Hristos a fost zămislit şi S-a născut din Fecioara Preacurată Maria, Maica Domnului. Pe baza învățăturii Sfintei Scripturi, el arată că Naşterea Domnului în lume a fost Taină a Lui, la care Fecioara Maria s-a făcut părtaşă cea dintâi iar apoi noi toți: *„Ce să spun? Ce să grăiesc? Iată Pruncul este înfăşat în scutece şi stă în iesle. De față-i şi Maria, Fecioară şi Mamă!"*[122].

„Atunci când te întreabă un iudeu: «Cum a putut naşte o fecioară?», spune-i şi tu: «Cum a putut cea în vârstă şi stearpă să nască?», căci pentru acela se vor ridica astfel două piedici: vârsta înaintată a femeilor şi lipsa rodirii lor. În Fecioara nu a fost decât o singură piedică: lipsa legăturii trupeşti. De aceea, cea stearpă a pregătit calea Fecioarei. Şi aşa înțelegem ce a închipuit aceea care era stearpă, adică să credem că Naşterea feciorelnică este vrednică de crezare, aşa cum spun şi cuvintele Arhanghelului Gavriil. Acela i s-a arătat şi i-a spus: «Iată vei lua în pântece şi vei naşte Fiu şi-I vei pune numele Iisus» (Luca 1, 31). Ea a rămas uimită şi fără de glas, dar apoi a spus: «Cum va fi mie aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?» (Luca 1, 34). Şi ce a răspuns îngerul? «Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri» (Luca 1, 35). Nu căuta răspuns pentru înțelegerea acestora în lumea aceasta, de vreme ce ceea ce s-a petrecut întrece orice pricepere"[123].

[121] ***Idem, Omilii la Matei, 4,*3, P.G., 57,45;**
[122] ***Idem, Cuvânt la Naşterea Mântuitorului...,* p. 31-32;**
[123] **Idem, Omilii la Facere, 49, 2, P.G., 54, 446**.

Minunile făcute de Dumnezeu în Vechiul Testament (minunea cu Sara, soţia patriarhului Avraam şi cea cu Elisabeta, soţia preotului Zaharia) sunt considerate argumente pentru susţinerea învăţăturii despre fecioria Maicii Domnului. Ceea ce spunea proorocul Isaia (7, 14) este şi aceea tot o prevestire a naşterii feciorelnice a Maicii Domnului: *„Dacă ea nu ar fi fost Fecioară nu ar mai fi vorbit ca despre un semn, căci ştim că semnul este ceva ce trece peste firea obişnuită a lucrurilor, este ceva nou şi neaşteptat, este ceva care aduce multă uimire celor ce-l văd sau aud de el Iată de ce a fost numit semn, căci a fost ceva nemaiîntâlnit. Nu ar mai fi spus că va fi semn dacă s-ar fi petrecut în chip obişnuit. Deci, dacă cele spuse de proorocul sunt despre o femeie care naşte în chip obişnuit, de ce mai numeşte aceasta semn, de vreme ce se petrece în fiecare zi? Prin urmare, la începutul cuvântului său nu a spus simplu: «Iată o fecioară», ci «Iată, Fecioara...». Prin adăugarea articolului, el arată pe singura Fecioară, deosebită de celelalte toate"*[124]. În aceste locuri se găseşte una din ideile principale ale învăţăturii Sfântului Ioan Gură de Aur: unicitatea Maicii Domnului. Ea a fost singura *Fecioară* în înţelesul cel mai deplin al cuvântului, Fecioară trupeşte şi sufleteşte, iar rolul ei a fost unic.

Printr-o dialectică subtilă, combinând evenimente şi idei din Sfânta Scriptură, Sfântul Ioan ajunge la afirmarea adevărului despre Maica Fiului lui Dumnezeu. Aici se află şi o abordare practică a problemei Naşterii din Fecioara Maria, cu o logică care urmează sensul invers decât cel al ereticilor. Un alt sprijin îşi află Sfântul Ioan în persoana Dreptului Iosif[125]. Deşi Sfântul Ioan Gură de Aur tratează problema aceasta în chip diferit de alţi Sfinţi Părinţi, el reuşeşte să aducă un plus de lumină în lămurirea învăţăturii despre fecioria Maicii Domnului: *„Josif nu ar fi fost aşa de puţin tulburat la auzul cuvintelor îngerului despre «Fecioara», dacă nu ar fi auzit deja cuvintele lui Isaia. Pentru un bărbat care meditase îndelung la cuvintele proorocului, minunea Maicii-Fecioare nu mai era ceva nou pentru el, ci era ceva cunoscut"*[126].

Iată că Sfântul Ioan vorbeşte despre *minunea* Fecioarei-Maice nu doar ca o noutate ci, pentru cei ce cunosc Sfintele Scripturi, ca despre un eveniment cunoscut şi aşteptat. Analiza sa este dusă mai departe prin sublinierea calităţii Maicii Domnului de Pururea-Fecioară. Prezenţa Dreptului Iosif, în analiza autorului, este şi ea o garanţie că Sfânta Fecioară nu a avut

---

[124] ***Idem, Comentariu la Isaia,* 7, 5, P.G., 56, 84;**

[125] ***Idem, Cuvânt la Naşterea Mântuitorului...*, p. 31: *„De faţă-i şi Iosif, aşa-numitul tată. E bărbat, se zice, şi Ea femeie se numeşte. Nume legiuite, dar goale de împreună vieţuire. Gândeşte-le până la cuvinte şi nu până la lucruri";***

[126] ***Idem, Omilii la Matei,* 5, *2, P.* G., 57, 56.**

legături trupeşti cu vreun bărbat. Pentru cei ce nu credeau în cuvintele Fecioarei din Sfintele Evanghelii (Luca 1, 34), zicând că ea a rămas Fecioară „până ce" a născut pe Mântuitorul iar apoi nu a mai fost fecioară, Sfântul Ioan le aduce înaintea ochilor prezența Dreptului Iosif lângă ea. Dreptul Iosif a fost un bărbat care a cunoscut Sfintele Scripturi, a meditat mult timp la ele şi putea cel mai bine să cunoască starea Sfintei Fecioare. Imaginea lui de bărbat credincios, smerit, înțelegător al cuvintelor lui Dumnezeu fac din el un apărător puternic al curăției Maicii Domnului şi, deci, al credinței adevărate.

Aşadar, Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă explicit „pururea-fecioria" Maicii Domnului, în primul rând, pe baza Sfintelor Scripturi: *„Cuvintele «până ce» (Matei 1, 25) nu trebuie să ne facă să înțelegem că el (Dreptul Iosif) a cunoscut-o după aceea. Mai curând acestea ne fac să înțelegem că Fecioara a rămas curată până la Naşterea lui Iisus. În Scriptură se obişnuieşte să se folosească cuvintele «până ce» fără să se arate o limitare a timpului. Evanghelistul foloseşte şi el expresia aceasta pentru a arăta ceea ce a fost înainte de Naşterea lui Iisus, fără a mai arăta, însă, ceea ce a fost după aceea"*[127].

Este deosebit de interesant faptul că, deşi adevărul despre „pururea-fecioria" Maicii Domnului nu este afirmat în mod explicit în Sfânta Scriptură, Sfântul Ioan Gură de Aur îl deduce tocmai pe baza acesteia! Adevărul este scos la iveală printr-o reflecție atentă a autorului şi, mai ales, datorită cinstirii deosebite pe care o avea față de ea. El nu ar fi putut scrie astfel de cuvinte la adresa Maicii Domnului dacă nu ar fi cinstit-o şi nu ar fi chemat-o în rugăciune. De exemplu, atunci când autorul răspunde la obiecțiile ereticilor privind aşa-numiții „frați" ai Domnului (Matei 12, 46-50; Marcu 3, 31-35; Luca 8, 19-21), Sfântul Ioan adaugă: *„Dacă Iosif ar fi cunoscut-o pe Maria şi ar fi avut-o de soție, atunci de ce Domnul, la Patima Sa pe Cruce, a încredințat-o ucenicului Său ca şi când nu ar mai fi fost nimeni altcineva care să-i poarte de grijă? De ce, întrebi tu, Iosif şi ceilalți sunt numiți «frații» Domnului Iisus? Aceia sunt numiți «frații» lui Iisus în acelaşi fel în care Iosif este numit «soțul» Mariei. Dumnezeu a vrut să acopere această mare taină cu multe văluri, aşa încât Naşterea cea dumnezeiască să rămână ascunsă o vreme"*[128].

[127] ***Ibidem*, 5,3, P. G., 57, 58;**
[128] ***Ibidem;***

Iată că printr-un silogism ingenios, fără vreo conotație negativă, Sfântul Ioan Gură de Aur apără pururea-fecioria Maicii Domnului: Dreptul Iosif şi „frații" Domnului sunt persoanele care sprijină lucrarea lui Dumnezeu şi o judecată dreaptă. Fecioara Maria, Maica Domnului, este purtătoarea unei mari Taine a Iui Dumnezeu, iar Dreptul Iosif, cel ce a ocrotit-o, este chezaşul curăției ei. Autorul găseşte şi o altă dovadă în sprijinirea acestui adevăr: încredințarea Maicii Domnului Sfântului Ioan Evanghelistul. La fel, „frații Domnului" nu sunt decât rude ale ei şi ale Fiului ei, fără să presupună vreo legătură trupească a Sfintei Fecioare cu Dreptul Iosif sau cu altcineva.

Este concludent faptul că Sfântul Ioan Gură de Aur face trimitere la învățătura Sfântului Irineu de Lyon despre „Taina cea ascunsă" sau Naşterea minunată a Fecioarei Maria, subliniind prin aceasta înălțimea ei duhovnicească, starea aleasă în care trăia, departe până şi de orice închipuire păcătoasă. In alte locuri Sfântul Ioan a făcut legătura dintre Fecioara Maria şi evenimente din Vechiul Testament[129]. Nume precum: „pământul nelucrat", „noua Evă", „noul Eden" sunt doar câteva dintre numirile Maicii Domnului în lucrările acestui Sfânt Părinte. Punerea în antiteză a Maicii Domnului cu Eva sau trimiterea la „pământul raiului", nelucrat de mână omenească, arată, în gândirea Sfântului Ioan, însemnătatea ei în iconomia mântuirii lumii. Ea este o mărturie a vieții noi dobândite: *„El o numeşte «Eden» sau «pământ gras» pentru că acest pământ al raiului a fost închipuire a celeilalte Fecioare. Căci primul pământ a adus pentru noi grădina raiului, fără sământă, aşa cum Fecioara a născut pe Hristos fără sământă bărbătească. Dacă vreun iudeu te întreabă cum poate o fecioară să nască, răspunde-i aşa: cum poate un pământ nelucrat să rodească minunate flori? Pentru că în limba evreiască «eden» înseamnă «pământ gras»"*[130]. Şi: *„O fecioară ne-a scos pe noi din rai, dar prin Fecioara am aflat iarăşi viața veşnică"*[131].

Concluzii.

Sfântul Ioan Gură de Aur a scris, ca şi contemporanii lui, cu o dragoste şi o fervoare deosebită referitor la Maica Domnului. Chiar dacă nu-i aminteşte niciodată cu titlul de „Theotokos", ceea ce nu este deloc o deficiență, el a folosit expresii echivalente prin care a

[129] ***Idem, Cuvânt la Crucea Domnului...*, p. 83: *„Ascultă acum! Semnele înfrângerii noastre au fost: fecioara, lemnul si moartea. Fecioară a fost Eva nu cunoscuse încă bărbat - lemn a fost pomul şi moarte a fost pedeapsa dată lui Adam. Şi iată iarăşi Fecioară, lemn şi moarte, aceste semne ale înfrângerii, au ajuns semne ale biruinței. în locul Evei, Maria, în locul pomului cunoştinței binelui şi răului, lemnul Crucii; în locul morții lui Adam, moartea lui Hristos".***

[130] ***Idem, Despre schimbarea numelor, 2,* 3, P.G., 51, 129;**

[131] ***Idem, Comentarii la psalmi,* 44, 7, P.G., 55, 193.**

scos în evidență maternitatea ei divină. De fapt, ceea ce l-a preocupat foarte mult a fost tema fecioriei care i-a dat totodată posibilitatea referirii la viața morală a creştinilor pe care-i ocârmuia sufleteşte. De aceea învățăturile lui despre feciorie, despre soții creştini care trăiesc împreună cu copiii lor în curăție şi credință, au devenit în literatura patristică nu doar învățături clasice, la care mulți Sfinți Părinți vor face apel, ci adevărate repere mereu atât de actuale.

În mod aparent chipul Maicii Domnului în Teologia Sfântului Ioan Gură de Aur este realizat dintr-o perspectivă umană, obişnuită, dar este o mărturie foarte clară despre ea şi rolul pe care l-a avut la Întrupare. Motivul acestei abordări este câştigarea atenției cititorilor şi scoaterea în evidență a credinței adevărate, chiar cu riscul ca unele cuvinte ale sale să pară contradictorii[132]. Se poate spune că autorul pe care l-am tratat aici este unul idealist care are însă un simț practic deosebit, iar datorită amplei sale experiențe pastorale ştia foarte bine cum să-şi tempereze cuvântul rostit ca şi cel scris.

El nu a stăruit asupra specificității caracterului feminin, dar a văzut în Sfânta Fecioară Maria smerenie, puritate şi spirit de jertfa pe care le-a propus Tradiției creştine drept pildă înălțătoare de zidire duhovnicească. Privite din perspectiva sa, „problemele" fecioriei, a femeii căsătorite sau nu, relațiile de familie sunt nu doar elucidate, ci înnobilate. Cinstirea pe care o acordă marele ierarh femeii şi, în mod special, Prea Sfintei Fecioare Maria este deosebită. Viziunea sa despre Maica Sfântă cuprinde o serie întreagă de idei care se convertesc într-o adevărată binecuvântare pentru toți cei ce se împărtăşesc de ele. De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur este şi va rămâne un Părinte iubit, un mentor spiritual şi un teolog mărturisitor prin viața sa.

[132] **A sc vedea: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* 4, 3, P.G., 57,45;**

II.2.2. Legătura Maicii Domnului cu Sfânta Euharistie

Vom aminti cuvintele rostite de Sfânta Fecioară către Arhanghelul Gavriil: *„Iată roaba Domnului!"* (Lc. 1, 38) prin care neprihănita Fecioară, plină de smerenie, se oferă să slujească Aceluia care, Dumnezeu fiind, El mai întâi s-a smerit pe Sine, chip de rob luând (Fii. 2, 6-7).

S-au întâlnit şi s-au reunit, aici, pe veci, cele două slujiri: a Lui Dumnezeu cu a omului într-o nouă şi unică slujire mântuitoare. Sfânta Fecioară devine *„Biserică sfinţită şi rai cuvântător"*.

Şi dacă trupul Lui Hristos se urzeşte din trupul Fecioarei, sângele Său din sângele Ei, atunci trupul şi sângele Lui Hristos devin una cu viaţa Ei, căci acel *„Fie"* al Sfintei Fecioare nu este altceva decât: *„Mă unesc cu Hristos"* al botezului nostru. Şi astfel Prea Sfânta Fecioară se învredniceşte de cea dintâi Euharistie din însuşi momentul zămislirii.

Din rugăciunea de mulţumire după Sfânta Împărtăşanie, putem înţelege clar legătura aceasta a Maicii Lui Dumnezeu cu Sfânta Euharistie: *„Ci tu, care ai născut Lumina cea adevărată, luminează-mi ochii cei înţelegători ai inimii. Ceea ce ai născut izvorul nemuririi, înviază-mă pe mine cel omorât de păcat. Maica Milostivului Dumnezeu, ceea ce eşti iubitoare de milostivire, miluieşte-mă şi dă-mi mie umilinţă şi plecăciune întru inima mea şi smerenie întru gândurile mele şi ridicare din robiile cugetelor mele"*.

Una dintre modalităţile prin care Sfânta Biserică a înţeles a pune în evidenţă supravenerarea Maicii Domnului şi a da mărturie de apropierea în care se găseşte Preasfânta Născătoare de Dumnezeu comparativ cu ceilalţi sfinţi faţă de Fiul Său ne-o oferă rânduiala Proscomidiei.

Prescura din care este scos Sfântul Agneţ este un simbol al Preasfintei Fecioare, din care s-a întrupat Mântuitorul. Cea dintâi dintre miride scoase după Sfântul Agneţ este adus „întru cinstirea şi pomenirea Preabinecuvântatei Slăvitei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare şi pururea Fecioarei Maria".

Ei îi este rezervat pe Sfântul Disc un loc aparte în dreapta Sfântului Agneţ şi singură pentru Ea este o rugăciune aparte: *„De faţă a stătut Împărăteasa, de-a dreapta Ta, în haine aurite, îmbrăcată şi prea înfrumuseţată"* (Ps. 44, 11). Prin aşezarea miridei Prea sfintei Născătoare de Dumnezeu de-a dreapta Sfântului Agneţ se simbolizează apropierea ei de Mântuitorul şi slava de care Prea Sfânta Fecioară este făcută părtaşă. Precum Fiul şade de-a

dreapta Tatălui pentru că slava Tatălui este şi slava Sa, tot aşa şi Fecioara Maică stă de-a dreapta Fiului pentru că slava Ei este strălucire din slava Fiului.

Starea Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu de-a dreapta Fiului este starea de mijlocire şi solire la Fiul în directă legătură cu Jertfa Acestuia. După consumarea ultimei părţi a anaforei are loc comemorarea Maicii Domnului care începe cu rostirea de către preot a cuvintelor: *„Mai ales pentru Preasfânta, Curata, Preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria"* la care credincioşii se asociază preotului liturghisitor cântând unele din imnele mariale cunoscute sub numele de Axion.

Părintele Alexis Kniazev în cartea sa „Maica Domnului în Biserica Ortodoxă", menţionează, referindu-se la prezenţa tainică a Sfintei Fecioare în Euharistie, că cea mai veche anafora cunoscută astăzi, cea a Sfântului Ipolit al Romei (sec. II-III) conţine o menţiune referitoare la Maica Domnului. Redăm în continuare textul anaforalei, aşa cum apare în cartea Părintelui Alexis Kniazev: *„Ţie Îţi aducem mulţumire, o, Doamne, prin Fiul Tău mult iubit... pe care L-ai trimis din cer în pântecele Fecioarei şi care acolo sălăşluind, S-a arătat ca Fiul Tău, născut din Duh şi din Fecioară"*[133].

În anaforaua Sfântului Vasile cel Mare apare neîntinata Fecioară şi sunt reluate cuvintele din Galateni 4, 4 ceea ce ne face să credem, conchide Părintele Alexis Kniazev, *„că Euharistia ca actualizare a întrupării trebuie considerată prezenţa adevăratei Născătoare de Dumnezeu chiar în această taină. Rezultă că Maica Domnului îşi are locul ei în Euharistie, loc care îi revine datorită maternităţii ei. Dar prezenţa ei este plină de taină căci se împlineşte prin taină. Acest Duh Sfânt care a făcut ca Fiul Lui Dumnezeu să devină om în pântecele Mariei preface în timpul acestei taine sfintele daruri în Trupul şi Sângele Aceluiaşi Fiu al Lui Dumnezeu „născut din femeie"* (Gal. 4, 4)[134].

Concluzionând se poate afirma că această prezenţă tainică a Maicii Lui Hristos în anaforaua euharistică evidenţiază un alt aspect al tainei şi anume cel al identităţii ontologice între Maica Domnului, Euharistie şi Biserică[135].

---

[133] **Alexis Kniazev, *Maica Domnului în Biserica Ortodoxă,* trad. din limba franceză de Lucreţia Maria Vasilescu, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998, p. 201-202;**
[134] **Ibidem, p. 203;**
[135] **Ibidem.**

II.3. MAICA DOMNULUI - PARADIGMĂ A SMERENIEI

Sfintele Evanghelii nu relatează pe larg faptele din viața Sfintei Fecioare dar nu din lipsă de interes sau de respect, ci din cauză că ele descriu viața şi activitatea Mântuitorului începând cu naşterea, apoi o parte a copilăriei Sale şi apoi de la ieşirea la propovăduire până la Înălțare. Sfintele Evanghelii lasă învăluită în taină viața ei, întrucât trăsătura dominantă a vieții sale a fost de a rămâne ascunsă în lumina Fiului ei şi de a depinde în toate faptele sale de Fiul ei.

Prin cuvintele sale: *„Iată roaba Domnului Fie mie după cuvântul tău!"* (Lc. 1, 38), rostite către Arhanghelul Gavriil care-i binevesteşte, Fecioara face dovada înțelegerii depline a misiunii sale şi a acceptării cu smerenie a uriaşei şi copleşitoarei sale misiuni de a deveni Maica Celui care este: *„Cel dintâi şi Cel din urmă"* (Ap. 1, 17), *„Cel ce este, Cel ce era şi Cel ce vine, Atotțiitorul, Alfa şi Omega"* (Ap. 1, 8).

Cuvintele: *„Iată roaba Domnului!"*, relevă puterea slujitoare a smereniei. Fecioara este gata să slujească Aceluia care la rândul său: *„N-a venit să I se slujească, ci ca El să slujească"* (Mt. 20, 28). Astfel s-au întâlnit şi s-au unit pe veci cele două slujiri: a Lui Dumnezeu cu a omului într-o unică şi nouă slujire mântuitoare.

Totodată smerenia Aceluia care, Dumnezeu fiind, *„S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând"* şi *„S-a smerit pe Sine ascultător făcându-se"* (Fii. 2, 7-8), a întâlnit smerenia omului iubitor şi dăruitor, smerenia Sfintei Fecioare Maria, care, urmând îndeaproape exemplul Fiului Său devine paradigmă a smereniei pentru neamul omenesc.

Câteva episoade din viața Maicii Domnului sunt relevante în acest sens:

1. În Evanghelia după Matei se spune: „Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt. Iosif, logodnicul ei, drept fiind şi nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns" (Mt. 1, 18-19). Când Iosif şi-a dat seama că logodnica sa este însărcinată s-a întristat şi s-a umplut de mâhnire pentru că fiind drept, el vede prin această stare legea răsturnată în casa sa. Iar legea mozaică prevedea, fără drept de apel, omorârea prin lapidare a celei prinse în adulter. Cu acest risc, de a fi vădită şi de a suporta o astfel de moarte ruşinoasă, Sfânta Fecioară răspunde cu smerenie Arhanghelului Gavriil: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!" Credința Maicii Domnului era

secondată de o profundă smerenie şi supunere. Ea primeşte ceea ce-i cere Tatăl ceresc cu o încredere totală, dar şi cu o smerenie care o face să se supună neclintit voii Lui Dumnezeu.

2. Sfânta Evanghelie după Luca ne relatează faptul că Preacurata Fecioară în acele zile de zbucium sufletesc pentru ea, de după Bunavestire, se hotărăşte să plece pentru o perioadă de timp într-o cetate a Iui Iuda, la ruda sa Elisabeta (Lc. 1, 39-59), care, primind salutarea Mariei, s-a umplut de Duhul Sfânt şi îi aduce cinstire tinerei Fecioare numind-o: „Maica Domnului meu" (Lc. 1, 43). Iar Preasfânta Fecioară Maria răspunde plină de o bucurie care-i inundă inima: „Măreşte sufletul meu pe Domnul... că a căutat spre smerenia roabei Sale" (Lc. 1, 46-48). Ea îşi mărturiseşte, prin aceasta, smerenia, virtute pentru care i s-a conferit demnitatea de a fi Mamă a Fiului Lui Dumnezeu.

3. La nunta din Cana Gali leii, relatată în Evanghelia după Ioan, aflăm că alături de Iisus şi ucenicii Săi era prezentă şi Maica Sa. Dar sfârşindu-se vinul a zis Mama Lui Iisus către El: *„Nu mai au vin"* (Lc. 2, 1-3). Acestei compătimiri profund umane şi dorinței ei de a sări în ajutorul acelora care au organizat nunta, Iisus îi răspunde că, mai târziu, femeii cananeence, cu o delicată punere la încercare: *„Ce ne priveşte pe Mine şi pe tine, femeie, încă n-a venit ceasul Meu"* (Lc. 2, 4). I se adresează solemn cu acest titlu de cinste „femeie", echivalent celui de „bărbat", prin aceasta subliniind demnitatea Maicii Sale, care fusese evocată inspirat şi de ruda sa Elisabeta când o proclamă: „Binecuvântată eşti tu între femei" (Lc. 1, 42). Şi Maica Domnului, martoră a iconomiei tainei Lui Hristos, chiar înainte de a vedea şi alte semne ale mesianității Domnului, aici, la această nuntă din Cana Galileii, prin ruga ei, s-a făcut „început al minunilor" (In. 2, 11) şi ştiind că această cerere a iubirii va fi ascultată, rosteşte către cei care slujeau: „Faceți orice vă va spune" (In. 2, 4). Iar Iisus, deşi încă nu venise ceasul Său, nu trece cu vederea rugăciunea scurtă dar densă în intensitate şi plină de smerenie a Maicii Sale, săvârşind în Cana Galileii „acest început al minunilor Sale... Şi s-a arătat slava Sa, şi ucenicii Săi au crezut în EI" (In. 2,11).

4. Tot despre smerenia deosebită a Maicii Domnului putem vorbi atunci când ne amintim de episodul din Evanghelia după Luca, în care se relatează faptul că Maica Preacurată fiind însărcinată, a trebuit să meargă cu Iosif, să se înscrie în cetatea lui David, „dar pe când erau acolo s-au împlinit zilele ca să nască" (Lc. 2, 6). Însă, cum nimeni nu a vrut să-i găzduiască, a trebuit să-L nască pe Pruncul Iisus într-o umilă iesle a dobitoacelor.

5. Maica Domnului a trebuit să facă față „probei de foc" a vieții sale, căci trebuia să se împlinească cele profețite de Dreptul Simeon: *„Şi prin sufletul tău va trece sabia"* (Lc. 2, 35). Acolo, pe Golgota, într-adevăr sabia sfâşietoare a durerii a străpuns adâncul sufletului Preacuratei şi neprihănitei Maici a Domnului nostru Iisus Hristos, văzându-şi Fiul cel iubit pironit pe cruce între doi tâlhari. Sfânta ei tăcere din acele clipe, relatate de Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan (19, 25-27), am putea zice că reprezintă o întreagă teologie a durerii, a unei dureri asumate prin jertfă, prin jertfa de sine aidoma jertfei de pe Cruce a Mântuitorului. Sufletul ei se răstigneşte, efectiv, odată cu Fiul ei, Cel ce „se răstigneşte pentru noi şi pentru a noastră mântuire", făcând dovada unei profunde şi ireproşabile dăruiri. Ca o slugă credincioasă, „Iată, roaba Domnului!", Preabinecuvântată Maică, cu adâncă smerenie se pleacă voii Tatălui Ceresc, arătându-ne nouă prin aceasta care este calea de urmat atunci când ne vom confrunta, în această vremelnică viață cu grelele încercări din lumea aceasta şi ne vom afla în „cuptorul ispitelor şi al nevoilor"[136]. Atunci, aidoma ei, la rândul nostru, cu smerenie trebuie să ne supunem şi noi voii Tatălui ceresc Cel care prin pronia şi iconomia Sa divină „toate le chiverniseşte", căci „voieşte ca toți oamenii să se mântuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (1Tim. 2, 4).

Şi exemplele pot continua, căci întreaga viață a Maicii Domnului nostru, atât cât ne este relatat de Sfintele Evanghelii, transpare smerenia desăvârşită cu care Sfânta Maică îşi primeşte dumnezeiasca misiune, înțelegând adâncul şi înălțimea acestei binecuvântări, făcând, totodată, dovada înțelegerii de a duce la bun sfârşit cu orice risc şi cu orice sacrificiu rolul copleşitor care i se încredințase în acest măreț plan dumnezeiesc de mântuire a neamului omenesc.

---

[136] **Acatistul Maicii Domnului, Condacul 5, op.cit., p. 327.**

IT.4. ***ÎNFIEREA NOASTRĂ: „IATĂ, MAMA TA!"***

„Deci, Iisus, văzând pe mama şi pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată Mama ta! Şi din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine" (In. 19, 26-27).

Făcând referiri la acest text, Sfântul Ioan Gură de Aur, zice: *„Sexul cel mai slab se arată atunci mai tare; astfel atunci totul era răsturnat"*[137]. Şi aceasta pentru că trebuia să se împlinească ceea ce Iisus spusese ucenicilor Săi: *„Scris este: Bate-voi păstorul şi se vor risipi oile turmei"* (Mt. 26, 31). Toți ucenicii Săi, în afără de Ioan, „ucenicul iubit", îl părăsiseră pe Hristos. Nici chiar Petru care se lăudase că nu-L va părăsi niciodată nu şi-a putut ține această făgăduință, ci ascuns pe undeva îşi plângea amarul faptei sale.

Sfântul Maxim Mărturisitorul, parcă trăind acele clipe cutremurătoare, ale răstignirii Mântuitorului, zice*: „În timp ce neprihănita şi nefericita Maică se tănguia, Domnul Cel milostiv şi bogat în milă o privea cu blândețe, şi văzând lângă El şi pe ucenicul cel iubit şi plin de iubire față de Domnul şi învățătorul său, El, înțelepciunea însăşi, Şi-a deschis gura şi El, milostivirea, a spus câteva cuvinte cum îi îngăduia clipa aceea: „Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată, Mama ta!"*[138]

Cuvintele Mântuitorului Iisus ne arată, pe de o parte, grija față de Maica Sa, pe care a voit să n-o lase fără sprijin, atât cât mai avea de petrecut în această lume, iar pe de altă parte şi grija față de ucenicul cel iubit, şi prin el față de toți care L-au urmat şi-L urmează, de pretutindeni şi din totdeauna.

Acest text la care ne referim (In. 19, 26-27), care redă ceea ce am putea numi *„Testamentul Lui Iisus",* a fost interpretat de teologi, ca un mesaj către lume, dar în acelaşi timp şi ca un dar divin făcut nouă de Mântuitorul Iisus, şi de asemenea, ca o răspundere conferită Maicii Domnului.

Astfel, toți care cred în el şi Îl urmează îndeaproape devin fii ai Maicii Domnului, pentru toți aceştia ea devine mamă, o Mamă duhovnicească, împlinindu-se astfel făgăduința Lui Iisus, făcută ucenicilor Săi în cuvântarea de despărțire: *„Nu vă voi lăsa orfani"* (In. 14, 18).

---

[137] **SC. Ioan Gură dc Aur, Comentariu la Evanghelia lui Ioan, Ed. Pelerinul român, Oradea, 1998, p. 450;**
[138] **Sf. Maxim Mărturisitorul, op.cit., p. 78.**

Prea Fericitul Părinte Daniel, a mers chiar mai departe, referindu-se la textul analizat, făcând următoarea precizare: *„Vedem că Iisus n-a zis Mamei Sale: iată ucenicul Meu, ci iată fiul tău! Nici ucenicului Ioan nu i-a spus: iată Mama Mea, ci iată Mama ta! Cu alte cuvinte, ucenicul iubit al Domnului devine fiu duhovnicesc al Maicii Domnului, iar Maica Domnului devine Maică duhovnicească a ucenicului iubit.*

Acolo, în taina Crucii ca iubire mai tare ca moartea, iubire care conține în ea puterea învierii, se arată şi taina legăturii dintre Hristos, Maica Domnului şi Biserică. Acolo se arată taina mutației sau a trecerii de la maternitatea şi filiația după trup la maternitatea şi filiația spirituală. Prin cuvintele rostite de Hristos pe Cruce, Maica Domnului devine Maica ucenicilor credincioşi ai Lui Hristos, iar cei care-L iubesc pe Hristos devin fii ai Maicii Domnului. Dar fiii Maicii Domnului sunt într-un mod deosebit, ca frați întru Hristos, şi fii duhovniceşti ai Părintelui ceresc. Această înfiere duhovnicească se dăruieşte oamenilor credincioşi prin harul Sfântului Botez (Rm. 6, 3-4 şi 8, 15-16), care se săvârşeşte în Biserică.

În acest sens, Evanghelia după Ioan spune: „Şi celor care L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat puterea să se facă fii ai Lui Dumnezeu, care nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut" (In. 1, 12-13).

Iar întrucât Biserica este a celor întâi născuți prin harul Duhului Sfânt (Ev. 12, 13), s-a spus că „cine nu are Biserica drept Mamă nu poate avea pe Dumnezeu ca Tată" (Sf. Ciprian al Cartaginei)"[139].

[139] **IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, Naşterea Lui Hristos Binecuvântarea Mamei - Pastorala de Crăciun, Ed. Trinitas, laşi, 2002, p. 3-4.**

II.5. CINCIZECIME PERMANENTĂ

După Tradiție, toată viața pe care Sfânta Fecioară a petrecut-o la templu, umbrită de Duhul Sfânt, a fost îndrumată spre dumnezeiescul act al întrupării Mântuitorului când Sfânta Treime avea să fie de față: *„Duhul Sfânt se a pogorî peste tine şi puterea Celui prea înalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul care se va naşte din tine Fiul Lui Dumnezeu se va chema"* (Lc. 1, 35).

Hristos nu putea să se întrupeze forțând natura omenească în mod mecanic. Trebuia ca această natură să se supună de la sine prin gura ființei omeneşti a celei Preacurate: *„Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!"* (Lc. 1, 38).

A fost Cincizecimea Fecioarei prin Bunavestire. Duhul Sfânt a sfințit-o cu desăvârşire şi a rămas asupra ei.

Într-o Omilie referitoare la Maica Domnului, Sfântul Grigorie Palama încheie cu următoarea alocuțiune adresându-se Sfintei şi Preacuratei Maici: *„Prin tine se iluminează duhul cu venirea Duhului dumnezeiesc căci te-ai făcut vistiernicul şi cuprinzătoarea darurilor nu ca să le ții la tine, ci ca pe toate să le umpli de har. Trimite aşadar har îmbelşugat întregului tău popor, aceste moşteniri ale tale, din mila ta şi din harurile tale împărțind şi sufletelor şi trupurilor harul îmbelşugat şi spre toate îndestulător. Şi dacă nu încape în noi, fă-ne mai încăpători şi aşa măsoară ca mântuiți şi împuterniciți de harul tău să slăvim pe Cuvântul dinainte de veci care pentru noi s-a întrupat din tine, împreună cu Tatăl Cel fără de început şi cu Duhul de viață dătător"*[140].

În concepția Sfântului Grigorie Palama, Maica Domnului este *„locul tuturor harurilor şi plenitudinea a tot binele şi a toată bunătatea şi tabloul şi icoana însuflețită a tot binele şi a toată bunătatea ca una ce s-a învrednicit singură de toate darurile Duhului"*[141].

Părintele Stăniloae este de părere că: *„Maica Domnului este cea mai apropiată de centrul de unde porneşte oceanul de lumină şi putere dumnezeiască, ce ajunge până în noi ca har sau mai bine zis e mai unită cu el decât oricine. Şi în acest sens fiind imediat lângă Hristos, centrul oceanului de lumină, e atinsă în mod neînțeles de toate fluviile ce se revarsă din El peste credincioşi aşa cum căldura iradiază din foc în toate, încălzeşte întreg pe cel ce*

140 **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Maica Domnului ca mijlocitoare,* în Ortodoxia, 1952, nr. I, p. 88;**
141 **Ibidem, p. 86.**

este imediat lângă foc, aşa cum lumina ce vine dintr-o sursă de lumină luminează întreagă pe cel ce e imediat lângă acea sursă"[142].

Tot dânsul atrage, însă, atenția asupra următorului aspect demn de reținut şi anume că nici un Părinte sau scriitor bisericesc n-a spus că harul Sfintelor Taine se dă prin Maica Domnului. Pe de altă parte s-ar putea spune că Sfinții Părinți au declarat că prin Maica Domnului vin toate harurile, dar Biserica a înțeles acest lucru nu în mod logic ci mai ales antinomic. În cazul Sfintelor Taine se afirmă exclusiv eficiența Lui Hristos pentru a sublinia că mântuirea credinciosului îşi are cauza în Hristos şi că El însuşi îl mântuieşte[143].

Demnă de menționat este şi această reflecție teologică a Părintelui Stăniloae, care accentuează realitatea faptului că Hristos, cu toată plenitudinea de har împărțit credincioşilor, nu e în afără de Maica Sa, de inima Bisericii, cum nu e în afără de Biserică.

În acest sens se poate spune pe de o parte, cu Sfinții scriitori ai Bisericii, că prin Maica Domnului ni se dau nu numai darurile, ci şi harurile, întrucât Hristos lucrează asupra noastră din ea şi pentru că intenția Lui se uneşte cu a Ei; pe de altă parte că prin Ea nu ni se dă propriu-zis harul mântuitor, ci numai daruri, deoarece nu intenția ei cu privire la noi ne mântuieşte de fapt, ci intenția Lui Hristos Cel nedespărțit de ea[144].

Strict vorbind, harul nu ni se împărtăşeşte de către Maica Domnului, căci atunci am nega puterea dumnezeiască a Mântuitorului şi a Sfintelor Taine, Sfânta Fecioară devenind un al patrulea ipostas. Harul dăruit nouă de la Mântuitorul ni se comunică însă prin Sfânta Fecioară; în sensul acesta ea este dăruitoare, ca imediat văzătoare a harului, ca cea dintâi care a primit plenitudinea harului dumnezeiesc. Ea ni-l împărțeşte nouă nu ca pe ceva ce-i aparține ontologic, ci ca pe o mireasmă cu care s-a înmiresmat pentru eternitate şi pe care o revarsă asupra noastră.

Sfântul Grigorie Palama, teolog de culme, este cel care s-a ocupat îndeaproape cu această problemă. Doctrina sa este sintetizată astfel de teologii ruşi V. Losky şi P. Florensky, conform căreia Maica Domnului se află la hotarul ce desparte creatura de Creator. Ea este înălțime neajunsă de gândurile omeneşti şi încetează de a fi *„una din mulți în Biserică. Ea este centrul vieții create, punctul de întâlnire al pământului cu cerul"*[145].

---

[142] **Pr. D. Stăniloae, art. cit., p. 116;**
[143] **Ibidem, p. 117;**
[144] **Ibidem, p. 118;**
[145] **Ibidem, p. 88.**

II.5.1. Mijlocitoare şi Izvor al tămăduirii

Din episodul nunţii din Cana Galileii am putut observa că Maica Domnului este cea dintâi care a îndrăznit chiar să schimbe planurile Mântuitorului. Deşi nu venise încă ceasul Său, Hristos ascultă rugăciunea Maicii Sale şi-i împlineşte cererea. Această istorisire evanghelică a fost îndemn pentru creştinii de totdeauna de a adresa rugăciunile lor Maicii Preacurate, ca ea, la rândul său să le supună Mântuitorului spre ascultare.

Ca şi la nunta din Cana, Maica Cuvântului, cu încredinţarea ei fermă, ne învaţă să împlinim întreg cuvântul dumnezeiesc al Fiului: *„Faceţi orice vă va spune"* (In. 2, 5). Predica sa este El, călăuzire, îndrumare spre El. Nici nu este propovăduire mai completă deşi atât de simplă, ca aceasta a Maicii Domnului. Iar Iisus, deşi nu-i sosise ceasul, ascultă, primeşte rugăciunea smerită a Maicii pentru lumea ce stă înainte, pentru Biserică.

Propovăduirea Sfintei Fecioare Maria, *„faceţi orice vă va spune!"*, ne-o înfăţişează ca pe o Mamă rugătoare, mijlocitoare şi povăţuitoare a Bisericii, atribute pe care Maica Domnului le păstrează şi chiar, am putea spune, le amplifică după Adormirea şi mutarea ei cu trupul la cer. Ea nu a părăsit Biserica văzută, continuând să mijlocească pentru cei credincioşi Fiului ei, lucru reieşit şi din Troparul sărbătorii Adormirii:

„Întru naştere fecioria ai păzit, întru Adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatu-te-ai la viaţă, fiind Maica vieţii, şi cu rugăciunile tale, izbăveşti din moarte sufletele noastre".

Nici moartea, nici mormântul nu au putut să-i răpească Maicii Domnului puterea de a se ruga pentru lumea de aici. Din punctul de vedere al Bisericii, ea este Mijlocitoarea prin excelenţă, cea care chiar şi după moarte, nu încetează să se roage fiind *„rugătoare neîncetată către Făcătorul".*

Maica Domnului are un loc aparte în lumea de dincolo înainte de a doua venire a Mântuitorului. În Biserică şi pentru Biserică, Maica Lui Hristos nu este numai cea care vesteşte viitorul, fiind considerată ca purtând în persoana sa profeţia cetăţii cereşti, Mireasa Mielului (Ap. 19, 7-9; 21, 9) şi locaşul celor aleşi, care vor fi numiţi feciorelnici (Ap. 14, 4). Ea participă la acest viitor pentru că acest viitor este prezent în Biserică. Ea nu este singură; alături de ea se află toti Sfinţii.

Pentru Biserica Ortodoxă mijlocirea Sfintei Fecioare şi a Sfinţilor nu se adaugă mijlocirii Lui Hristos, El fiind Unicul Apărător, Răscumpărător, Mijlocitor, ci se încadrează în interiorul acesteia[146]. Mijlocirea ei o putem compara cu cea a celor patru bărbaţi din Capernaum care aduc un paralitic la picioarele Lui Hristos şi obţin, pentru această mijlocire a lor şi a credinţei lor, atât iertarea păcatelor paraliticului cât şi vindecarea lui (Mc. 2, 5).

Deosebirea între mijlocirea celor patru în faţa Lui Hristos şi cea a Maicii Domnului şi a Sfinţilor, constă în faptul că această mijlocire are loc dincolo de moarte iar acest lucru a devenit posibil datorită victoriei Lui Hristos asupra morţii.

Ca rugătoare, Maica Domnului se arată a fî om, ca mijlocitoare ea se arată mai presus de omenire prin participarea la slava Lui Dumnezeu. După cum spune Sfântul Grigorie Palama, Maica Domnului este la graniţa dintre creaţie şi Creator, fapt care şi îndreptăţeşte supravenerarea ei[147].

Ca mijlocitoare pentru întreg neamul omenesc, Maica Domnului este colaboratoare la mântuirea noastră. Ea este puntea de legătură între cer şi pământ, fără a ne separa pe noi de Hristos, fără a se interpune între noi şi El. Când spunem că Sfânta Fecioară este colaboratoare, înţelegem că ea ne ajută pe noi în actul mântuirii. Ea duce rugăciunile noastre la Fiul Său şi se roagă împreună cu noi.

Maica Domnului şi-a arătat prezenţa ei vie şi apropierea faţă de credincioşi şi de Biserică, de-a lungul vremii, prin multele minuni săvârşite. Că este aşa ne-o dovedesc numeroasele şi diversele rugăciuni, imnuri, invocări, acatiste şi paraclise în care i ne adresăm invocând-o sub diferite apelative: *„comoară de tămăduiri neîmpuţinată şi necheltuită", „vindecare prin credinţă a celor bolnavi", „minune de îngeri mult lăudată", „Maica Făcătorului tuturor", „scăparea noastră din amărâtul păcat al lui Adam, cel întâi zidit", „întărirea cea tare a credinţei", „tămâia cea plăcută a rugăciunii", „mijlocitoarea tuturor către Dumnezeu", „împăcarea tuturor cu Dumnezeu", „scară cerească pe care S-a pogorât la noi Domnul", „bucuria tuturor celor necăjiţi", „apărătoare şi întărire a celor ce slăbesc în credinţă", „nădejdea şi apărarea noastră în ziua judecăţii şi îmblânzirea Dreptului Judecător", „apărătoarea neamului creştinesc de la Dumnezeu dăruită nouă", etc.*

---

[146] **Alexis Kniazev, op. cit., p. 144.**

[147] **IPS Antonie Plămădeală, *Maica Domnului în teologie şi viaţa ortodoxă,* în „îndrumări pastorale", nr. 9-10, I978, p.119**

Toate aceste apelative demonstrează darurile generoase şi intervențiile miraculoase ale *„celei pline de har"* (Lc. 1, 28), purtând pecetea dragostei materne, asupra tuturor fiilor ei duhovniceşti (In. 19, 26-27). O invocăm stăruitor în rugăciunile noastre cu convingerea fermă că prin pocăință şi rugăciuni fierbinți şi stăruitoare adresate Preacuratei Maici, vom primi *„dăruirea către cererea cea de folos"*, întrucât ea, Stăpâna noastră, *„ca o Maică a Unuia din Sfânta Treime"* a *„trimis darul facerii de minuni asupra sfintei sale icoane, fiindcă aceasta nu numai o dată într-un şi nu numai cei ce intră mai întâi dobândesc sănătate (asemenea scăldătoarei Siloamului din Vechiul Testament), ci de-a pururea vindecă toată rana sufletească şi trupească a celor ce cu bună credință şi cu dragoste vin către ea"* (Acatistul Maicii Domnului, Bucuria tuturor celor necăjiți, Icosul VII).

Tot către Maica cea milostivă ne îndreptăm nădejdea când părăsim viața aceasta trecătoare, căci ea este *„nădejdea şi apărătoarea noastră în Ziua Judecății", „îmblânzirea Dreptului Judecător", „ceea ce ne izbăveşte din ghena ce veşnică", ,,nădejdea de mântuire a tuturor", „cheia împărăției Lui Hristos", „uşa Raiului".*

Această deosebită mijlocire a Maicii Domnului la înfricoşătorul județ al Lui Hristos, ce va să vină, a fost minunat surprinsă de iconografia ortodoxă în icoana intitulată „Deisis", unde Maica cea milostivă apare stând în dreapta Dreptului Judecător (iar în stânga Sfântul Ioan Botezătorul), în postura de *„nădejde şi apărătoare a noastră în ziua Judecății"*, *„îmblânzire a dreptului Judecător"* şi *„nădejde de izbăvire din gheena cea veşnică".*

CAPITOLUL III. MAICA DOMNULUI - ARHETIP AL FEMEII CREŞTINE

III.1. ***FEMEIA ÎN VECHIUL TESTAMENT***

Trăind într-o societate eminamente patriarhală, rolul femeii israelite, era limitat la sfera casei şi a familiei, excepție făcând doar câteva femei, care s-au impus în viața publică (Debora, Atalia, Iudita, Estera). Cu toate că femeia era subordonată bărbatului aşa cum reiese din Decalog, în care poruncile sunt adresate bărbatului, în cadrul familiei, care constituia nucleul de bază a societății, rolul femeii creştea substanțial, când devenea mama unui fiu (Fac. 16, 4; 29, 32; 30, 23), deoarece fiul era considerat continuatorul familiei.

Poziția de subordonată a femeii față de bărbat, apare de asemenea, din practica poligamică a căsătoriei, generalizată în anumite momente ale societății israelite. Cu toate numeroasele excepții starea generală a societății vechiului Israel, era aceea că se baza pe căsătoriile monogame (Pilde 5, 15-19; Eclesiast 9, 9), iar când se referă la relația de iubire dintre Dumnezeu şi poporul Său, unii profeți o prezintă simbolic, ca pe o legătură matrimonială, monogamă, în care Israel apare ca logodnică unică, aleasă de Iahve însuşi (Is. 50, 1; 54, 6; Ier. 2, 2; Osea 2, 4; 21-22).

Poziția socială a femeii în societatea israelită antică era aceea de completare a bărbatului. Cuvintele: „nu este bine să fie omul singur, să-i facem ajutor potrivit pentru el" (Fac. 2, 18), n-au fost întotdeauna interpretate de evrei ca o subordonare necondiționată a femeii, ci mai curând ca o completare a bărbatului, care nu-şi poate îndeplini singur rostul în lume[148].

Divorțul, ca şi căsătoria, era un domeniu în care drepturile femeii erau cu totul subordonate drepturilor bărbatului. Era suficient ca bărbatul să facă o declarație împotriva ei, de maniera: *„ea nu mai este femeia mea, eu nu mai sunt bărbatul ei"* (Osea 2, 4), şi îi întocmea o aşa numită carte de despărțire, care conferea, posibilitatea refacerii căminului (Deut. 24, 27).

[148] **Pr. Prof. Conf. Dr. Petre Semen, *Arheologie biblică în actualitate,* Ed. Trinitas, Iaşi, 1997, p. 80.**

În cazul de deces al soțului, femeia nu devenea imediat văduvă, întrucât potrivit dispoziției legii leviratului, şi mai oferea o şansă, de refacere a familiei, dar numai în anumite condiții. Astfel femeia rămasă singură, se putea căsători numai cu fratele celui decedat dacă nu i se născuse nici un copil de parte bărbătească (Deut. 25, 5). Primul copil rezultat din căsătoria văduvei cu fratele fostului său bărbat, purta numele aceluia, şi se bucura de dreptul de întâi născut (Fac. 38).

Scopul acestui tip de căsătorie era acela de a asigura descendența familială, a nu înstrăina averea familiei, precum şi preocuparea ca văduva să rămână în familia celui răposat. Cât priveşte viața religioasă la evrei, femeia se găsea într-o netă inferioritate față de bărbat, în sensul că nu putea fi slujitoare la templu şi nici măcar depune votul de nazireat decât cu consimțământul tatălui, în cazul în care era necăsătorită sau al soțului, după încheierea căsătoriei. În schimb, unele femei, puteau fî profetese şi se bucurau de multe considerație, fiind consultate chiar de către miniştrii regelui (II Regi 24, 14).

Menirea esențială a femeii israelite era totuşi aceea de a deveni mamă şi de a avea cât mai mulți copii. Vocația femeii, era aceea de a naşte, a avea şi a creşte copii, chiar şi pe cei străini, când nu putea să aibă proprii ei copii. Lipsa de respect, a fiului față de mamă era considerată o mare crimă şi pedepsită ca atare (Ieş. 21, 15-17; Le'v. 18, 7).

Deşi de o extremă importanță pentru societatea israelită, căsătoria, apare ca oricare altă chestiune civilă, întrucât nu era însoțită de nici un act religios. Este adevărat că la baza căsătoriei se afla un contract, un legământ numit „berit", iar profetul Maleahi, o numeşte chiar pe logodnică „femeia legământului" (2, 14) şi tot aşa în Pilde, căsătoria e numită „legământul Lui Dumnezeu" (2, 17). Dar legământul în cauză nu este unul religios, ci numai civil. În cadrul acestui contract se făcea o declarație, de maniera: „De acum tu eşti fratele ei şi ea este sora ta" (Tobit 7, 11).

III.2. MAICA DOMNULUI — PARADIGMĂ A FEMEII CREŞTINE

„Înțelepciunea şi-a zidit sieşi casă...casa înțelepciunii Lui Dumnezeu" (Pilde 9, 1-2). Textul de mai sus descoperă înainte de vreme realitatea venirii Lui Dumnezeu în lume prin întruparea din Fecioara Maria. Înțelepciunea, „sofia", logosul sau rațiunea aşa cum a fost cunoscută încă înainte de naşterea Domnului, a fost înțeleasă de către filosofii antici într-un mod diferit. încercând să găsească idealul viețuirii pământeşti, filosofia precreştină imaginează un sistem axiologic în structura piramidală, în care, la loc de cinste se afla înțelepciunea ca virtute.

Dobândirea acestei virtuți-idei era scopul existenței umane. Tentativa de a dobândi fericirea astfel era urmată însă întotdeauna de tristețe şi deziluzie. Ideea de înțelepciune, chiar dacă era iubită nu putea să-i acorde omului reciprocitate şi nu rămânea decât cel mult la nivelul unei idolatrizări intelectuale. Omul nu era mulțumit şi nu putea să-şi ostoiască setea de Dumnezeu-Iubire cu care a fost înzestrat prin creație: *„căci ne-ai făcut pentru Tine, Doamne, şi neliniştit este sufletul meu până ce nu se va odihni în Tine!"* (Fer. Augustin). Filosofii eşuau adeseori şi cădeau în acel pesimism antic guvernat de legile destinului implacabil: moira, fatum-ul, etc.

Creştinismul vine să descopere realitatea existenței logosului nu ca idee, ci ca persoană a Sfintei Treimi, „vie" şi capabilă să intre în relație de iubire cu făptura creată „după chipul Său". Logosul sau rațiunea dumnezeiască prin care Dumnezeu-Tatăl aduce lumea la existență este însuşi Fiul Său, Iisus Hristos, cel care „s-a făcut trup şi s-a sălăşluit între noi" (In. 1, 14). El este *„rațiunea dumnezeiască ce viază creația prin acei logoi"*[149], este înțelepciunea ce îşi găseşte „Locaş" în Fecioara Preacurată.

„Biserică a Dumnezeului celui viu", Fecioara Maria se înveşniceşte şi traduce către nemurire acel etern feminin al filosofilor. Eternitatea umanității în general şi a femeii în special se adapă de la „izvorul cel viu şi nesecat al nestricăciunii"; nemurirea omului ține de veşnicia dumnezeirii fără de care nici nu ar putea exista.

Crearea Evei din coasta lui Adam, în timp ce acesta dormea (pentru a nu se mândri - Sfântul Chiril al Ierusalimului), naşte în bărbat bucurie: *„iată os din oasele mele şi carne din carnea mea"*; curgerea sângelui din coasta Mântuitorului în timpul „somnului de pe Cruce"

[149] **Pr. Dumitru Slăniloae, *Dogmatica Ortodoxă,* voi. II, Ed. IBMBOR, Bucureşti, p. 142.**

spre Fecioara Maria, aşa cum o arată şi iconografia, o vădeşte pe aceasta ca imagine vie a Bisericii, pe care *„porțile iadului nu o vor putea birui"* (Mt. 16, 18) şi care stârneşte mirarea îngerilor prin curăția sa.

„Dumnezeu se face om ca pe om să-L facă Dumnezeu" (Sf. Atanasie cel Mare). Fecioara Maria se îndumnezeieşte prin zămislirea Lui Hristos în ea, dăruieşte Lui Dumnezeu din trupul său, din „sângiuirile sale". Ea capătă de atunci legătura ființială cu *„eonul eshatologic"*, cu *„viața veacului ce va să fie"*.

Mireasa Apocalipsei înveşmântată cu soarele şi luna este imaginea fericirii depline descoperită în femininul Maicii Fecioare în care s-a sălăşluit Dumnezeu, grădină a viețuirii îngereşti, Athosul veşniciei.

Maică şi Fecioară, calități pe care şi le exercită în legătură cu Fiul său, Dumnezeu, Maria devine prototip pentru orice femeie creştină. Acceptarea Lui Hristos în suflet înseamnă „predarea cu totul în fața Lui Dumnezeu". Mirese ale Cerului prin logodirea cu Hristos sau mame prin descoperirea zămislirii unei noi vieți, femeile creştine păşesc pe acelaşi drum către unirea cu Hristos ca şi Maica Domnului.

„Hristos a venit să reunească sciziunile creației: cerul cu pământul, văzutul cu nevăzutul, bărbatul cu femeia, creatul cu necreatul"[150]. Femeia care-1 descoperă pe Hristos în ea devine loc în care se restabileşte şi se *„restaurează întreaga creație"*[151].

„Minunată este legătura între Adam şi Raiul în care a fost aşezat; dar mai minunată este între Hristos şi dumnezeiescul sân al Preacuratei Maici, în care s-a arătat, care s-a făcut rai. Şi dacă, aşa cum tâlcuieşte Sfântul Grigorie de Nyssa, „Adam cel căzut, izgonit din Rai a fost trimis fără casă în acest ținut plin de boli şi de osteneală", a rânduit Dumnezeu casă preasfântă, pe Maica Sa, Născătoarea de Dumnezeu"[152].

Biserica o numeşte pe Maica Domnului: *„Rai de taină eşti Născătoare de Dumnezeu care ai odrăslit nelucrat pe Hristos, de care lemnul Crucii cel de viață purtător pe pământ a fost sădit"* (Catavasia Sfintei Cruci).

Legătura Fecioarei cu Hristos Dumnezeu implică o participare totală a voinței în care se angajează cu întreaga ființă. În Omilia sa la sărbătoarea Buneivestiri, Nicolae Cabasila, expune în mod sintetizat învățătura Sfinților Părinți cu privire la Maica Domnului:

---

[150] **Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua,* în „Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă", Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 79;**

[151] **Pr. Dumitru Stăniloae, *lisus Hristos sau Restaurarea omului,* Ed. Omniscop, Craiova, 1993, p. 309;**

[152] **Pr. Constantin Galeriu, Casa înțelepciunii Lui Dumnezeu, în rcv. Transilvania, nr. 3-4, 1995, p. 75.**

„întruparea a fost nu numai lucrarea Tatălui, a virtuții. Sale şi a Duhului Său, ci şi lucrarea voinței şi a credinței Fecioarei".

„Fără consimțământul celei fără de prihană, fără credința ei, acest proiect ar fi fost tot atât de nerealizabil ca şi fără intervenția Celor Trei Persoane Divine. Dumnezeu a luat-o ca Maică numai după ce a învățat-o şi a convins-o şi a luat trup din trupul ei numai pentru că ea a voit să-i ofere trupul ei. Aşa cum a dorit să se întrupeze, tot aşa a voit ca Maica Sa să-L zămislească cu voia ei pe deplin liberă şi din tot sufletul"[153].

În Ortodoxie, monahiile sunt numite maici, deoarece, nu sunt doar logodite cu Mirele ceresc, ci au şi datoria de a-L naşte pr Hristos spiritual în adâncul ființei lor după modelul Fecioarei Maici. Calea monahală se alege liber: „Fie mie după cuvântul tău!", ca şi calea căsătoriei. Ambele au ca esență şi finalitate întâlnirea şi legătura neîntreruptă cu Dumnezeu Cuvântul care ar trebui să se nască la fel în orice femeie creştină.

„O mamă poate să nască pe Dumnezeu dacă la rândul ei s-a născut din misterul ioachimic de lângă Vitezda - din rugăciune şi nu din plăcere, fiindcă rugăciunea este cea care pogoară îngerii şi restaurează omul spre adevărata fericire"[154].

În general, paradigma feminității îşi găseşte sensul. *„Femeile au rămas mironosițe, mereu prezente în apropierea Lui Hristos, ungându-L şi împlinind totodată străvechile rânduieli pentru noi toți. Ele spală morții, ele sunt cele ce aduc pomelnicele, ele sunt văzute în zilele îndătinate în cimitire îngrijind mormintele, ele sunt cele care luptă cu o răbdare îngerească pentru înscrierea în viața liturgică a multora dintre bărbați"*[155]. Nădejdea de mântuire este la ele de nestins.

---

[153] **Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit,* Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 75;**
[154] **loan Chirilâ, *Homo Deus,* Ed. Dacia, 1996, p. 101;**
[155] **Costion Nicolcscu, Femeia frumusețea iubitoare revărsată de Dumnezeu peste lume, în rev. Transilvania, nr. 3-4, 1995.**

III.3. MODEL DE AUTORITATE, DISCIPLINĂ ŞI EDUCAŢIE CREŞTINĂ

Venită pe lume dinspre marginea nădejdilor sfinţilor săi părinţi, Fecioara Maria este dintru început pusă sub semnul milostivirii dumnezeieşti, care înlătură orice pretenţie umană de recunoaştere a vreunui drept. Dacă în întreg poporul evreu zvâcnea dorinţa naşterii Lui Mesia, fiecare familie aşteptându-L nu atât ca Mântuitor cât mai ales ca pe unul care vine să contureze aureola clanului, la Sfinţii Părinţi Ioachim şi Ana, nu întâlnim decât smerenie, aşteptare, rugăciune, nimic din infatuarea aleşilor.

Dimpotrivă, acolo unde nu se mai aştepta nimeni, Dumnezeu hotărăşte să se zămislească „vasul ales”, comoara de nepreţuit a omenirii, darul cel mai scump pe care l-a putut face pământul Lui Dumnezeu. Fiind de departe minune a Lui Dumnezeu, Fecioara Maria, se aşează încă de la naştere sub autoritate dumnezeiască. Afierosită Templului, copil fiind, învaţă să asculte şi să împlinească poruncile Legii Vechi, să *„păstreze în inimă"* cuvintele Dumnezeirii.

Închinarea profetică a Fecioarei în Sfânta Sfintelor, acolo unde arhiereul intra doar o dată pe an, descoperă cutremurătoarea recunoaştere a sfinţeniei sale încă de la vârsta de trei ani. Locaşul Lui Dumnezeu, primeşte *„sălăşluirea Fiului".*

Maria se aşează sub taina Cuvântului, sub ascultarea şoaptelor dumnezeieşti. *„În cei 12 ani petrecuţi în Sfânta Sfintelor, de altceva nu s-a preocupat şi spre altceva nu s-a dăruit decât numai contemplaţiei Lui Dumnezeu, sau mai bine zis, vederii Lui Dumnezeu. Căci a fost mai presus decât toate contemplările obişnuite ale Lui Dumnezeu, mai presus de lucrurile cele pământeşti şi deasupra tuturor simţurilor şi cunoştinţelor şi, mai mult de atât, mai presus decât toate puterile sufleteşti şi ale simţirii, închipuirii şi slavei, şi decât feluritele creaţii ale gândului "*[156].

Rămânerea ei în Templu este învăluită în taină deoarece *„trebuie să urcăm scara cerului căci după noua şi minunata ei trimitere şi înfăţişare la Templu, prezenţa sa va rămâne mai nevăzută şi creşterea sa mai minunată şi sporirea cu cugetul mai adâncă, căci hrana sa venea din cer şi o primea din mâna arhanghelului. Şi odată cu creşterea trupului sporea şi*

[156] **Sf. Nicodim Aghioritul, op. cit., p. 9.**

rânduiala şi cunoaşterea minţii şi ea primea învăţătura desăvârşirii de la îngerul, hrănitorul ei"[157].

Surprinsă întru smerenie la închinarea îngerului Gavriil, Maria rosteşte vorbele de mântuire ale neamului omenesc: *„Fie mie după cuvântul tău!"* Acceptă, se predă autorităţii divine, voii Lui Dumnezeu, nu mai păstrează nimic pentru sine şi de aceea primeşte totul - pe însuşi Fiul Lui Dumnezeu - care *„Fiul Fecioarei se face"* (Troparul Buneivestiri).

Se face aici întâlnirea libertăţii umane cu Dumnezeirea şi împlinirea celei dintâi. Fecioara parcurge în sens invers drumul căderii strămoşilor Adam şi Eva, şi dobândeşte, prin ascultare, harul Lui Dumnezeu, care o face vrednică de închinare: *„mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât serafimii".* Fecioara Maria nu cere şi nici măcar nu gândeşte la o poziţie umană privilegiată.

Ea, deşi este din Israel, este străină oricărei ambiţii şi infatuări pământeşti. Dreptul de a fi „fericită de toate neamurile" (Lc. 1, 48), Născătoarea de Dumnezeu îl dobândeşte. Ea nu este Maica Lui Dumnezeu întâmplător, ci devine prin jertfă, smerenie şi rugăciune; de aceea când creştinii se închină ei, nu o văd doar pe cea care trimite la Dumnezeu, ci având valoare intrinsecă, prin pozitivizarea libertăţii umane, ea este model demn de urmat de către orice fiinţă umană. *„Ea are meritul de a fi primit de bună voie cinstea de a fi mama Fiului Lui Dumnezeu, împreună cu toate riscurile şi suferinţele pe care le implică o asemenea cinste"*[158].

Sfinţenia este desigur rodul conlucrării divino-umane şi de aceea, în Fecioara Maria o vedem atât pe Maica Lui Dumnezeu, cât şi pe cea care, femeie fiind şi supusă tuturor slăbiciunilor şi ispitelor pământeşti, a ştiut să le depăşească disciplinându-şi viaţa şi trăind într-o educaţie arcană ale cărei principii de bază rămân iubirea, rugăciunea şi smerenia. Mai mult, în chipul Maicii Domnului vedem realitatea depăşirii neputinţei omeneşti prin pogorârea Lui Hristos în noi, care ne îndrumă viaţa pe cele două coordonate ale Crucii Sale, parcurse anterior de Fecioara Maria.

Autoritatea, la Maica Domnului înseamnă smerenie şi ascultare iar disciplina înseamnă asumarea suferinţei şi a jertfei, crucificare a inimii, prin care se face model mai întâi apostolilor, apoi întregii creştinătăţi. Desigur, ţinând cont de realităţile obiective în cadrul cărora s-a propovăduit Evanghelia Lui Hristos, despre slăvirea Maicii Lui Dumnezeu nu se vorbeşte mult.

---

[157] **Maxim Mărturisitorul, op.cit., p. 11;**
[158] **Pr. Prof. Foan G. Coman, op.cit., p. 409.**

Apostolii, adresându-se mai întâi evreilor, nu puteau să treacă peste limitele înțelegerii lor şi să le ofere argumente în favoarea maternității dumnezeieşti a Mariei, atâta vreme cât însăşi dumnezeirea Fiului era prilej de sminteală şi chiar de crimă (martiriul Sfântului Arhidiacon Ştefan). Era cu neputință evreilor să priceapă importanța şi rolul Fecioarei Maria în istoria mântuirii neamului omenesc.

Cu toate acestea în Sfânta Scriptură avem numeroase locuri în care se vorbeşte despre cinstirea Maicii Domnului:

- îngerul Buneivestiri: *„Binecuvântată eşti tu între femei"* (Lc. 1, 28),

- închinarea Elisabetei: *„Binecuvântată eşti tu între femei...Şi de unde cinstea aceasta pentru mine ca să vină la mine Maica Domnului meu?"* (Lc. 1,43-44),

- femeia din mulțime: *„Fericit este pântecele care te-a purtat şi sânii la care ai supt"* (Lc. 11, 27),

- însăşi cântarea profetică a Mariei: *„Măreşte suflete al meu pe Domnul... ca iată de acum mă vor ferici toate neamurile!"* (Lc. 1, 46-49).

Toate acestea sunt mărturii ale autorității de care se bucură Maica Preacurată aici pe pământ, ca solitoare a mântuirii. Fecioara Maria a fost între Apostoli la principalele evenimente din viața Bisericii de după Înviere având o cinste deosebită: la înălțarea Domnului, în foişorul Pogorârii Duhului de la Cincizecime, ceea ce arata tuturor apropierea de dumnezeirea Fiului Său.

Acelaşi lucru se observă şi din sfârşitul minunat al vieții sale la care participă ucenicii Mântuitorului Hristos, culminând cu ridicarea prin puterea Lui Dumnezeu a trupului său preacinstit la cer. *„Mormântul s-a găsit gol. Dar fâşiile şi giulgiul în care au aşezat-o le-au aflat, însă trupul fecioarei nu mai era, ci fusese înălțat la Fiul şi Dumnezeul ei ca să viețuiască împreună cu El şi să împărătească împreună cu El şi aşa a făcut să urce firea noastră în împărăția cea veşnică, nu numai prin Fiul Său, ci şi prin, Maica Sa"*[159].

Paradoxal, ea niciodată nu aspiră la loc înalt, dar Dumnezeu o aşează acolo unde trebuie să fie prin vrednicie şi sfințenie: *“Stătut-a Împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită şi prea înfrumusețată"* (Ps. 44, 11).

[159] **Sf. Maxim Mărturisitorul, op.cit., p. 97.**

*III.4. **MAICA TUTUROR OAMENILOR***

Fecioara Maria îl naşte pe Dumnezeu. Este înştiinţată de înger şi conştientizează această realitate. Cu toate acestea, nu-L ține pe Hristos doar pentru ea, ci-L dăruieşte lumii. *„După Bunavestire, prima sa reacție a fost să plece în grabă spre munți pentru a împărți bucuria cu verişoara ei, Elisabeta (Le. 1, 39-40). Să remarcăm graba, simțul urgenței; simțea că nu poate păstra numai pentru sine această veste"*[160].

Nimic din egoismul matern îndreptățit de a-şi ocroti fiul şi de a-L proteja cu orice chip de răutățile lumii acesteia. Pentru lume a venit Hristos şi ea cunoaşte sau intuieşte acest lucru. Dacă Adam înainte de cădere cunoştea sensurile lucrurilor fiind primul profet poet din istoria omenirii, Eva cea nouă descoperă sensul naşterii sale şi a vieții Fiului său.

Este Mama Lui Hristos şi nu-şi denaturează menirea. Importanța evenimentului nu-i stârneşte mândria: *„Iată roaba Domnului!"* Ea nu devine o profetesă şi nici o înainte mergătoare; nu se face punct de atracție sau de pelerinaje, ci păstrează *„taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută".* Nu atrage atenția asupra ei şi nici asupra Fiului ei pentru care încă „nu venise vremea". Păstrează în inimă vorbele ce i se spun despre Hristos. *„Acesta este pus spre căderea şi spre ridicarea multora din Israel şi ca semn care va stârni împotriviri"* (Lc. 2, 34), pe care chiar dacă nu la timpul hotărât dumnezeieşte îl roagă să-i ajute pe oameni (nunta din Cana), iar oamenilor le spune: *„faceți ce vă va spune El!"* Se face astfel începutul dăruirii Lui Dumnezeu prin Dumnezeu către oameni la mijlocirea Maicii.

„Născătoare de Dumnezeu cu totul lăudată, ceea ce prin cuvânt ai născut mai presus de cuvânt pe Cuvântul, pe Acela roagă-L să mântuiască sufletele noastre" (rugăciune la Sfeştanie).

Darul atinge valențe maxime pe Cruce, căci *„aşa de mult a iubit Dumnezeu lumea încât pe Fiul Său Cel Unul născut l-a dat ca tot cel ce crede în El să nu piară ci să aibă viață veşnică"* (In. 3, 17). Aşa de mult a iubit Fecioara Maria lumea încât nu imploră, nu blestemă şi nu țipă; se coboară în inima străpunsă de sabia morții Fiului Său căci poate numai ea ştie de ce.

---

[160] **Kallistos Ware, *împărăția lăuntrică.* Ed. Christiana, Bucureşti, 1996, p. 41.**

Mai mult îmbățişează omenirea ce i-a răstignit Fiul şi i-a sfâşiat inima; ne înfiază printr-un exponent, Sfântul Ioan, la rugămintea-poruncă a Mântuitorului Hristos: *„Femeie iată fiul tău!"*. Întreaga dragoste maternă se revarsă asupra întregii omeniri şi oricare dintre oameni, începând de atunci, poate auzi: *„Fiule, iată Mama ta!"*. Dacă vrem să fim frați cu Hristos şi să curgă în venele noastre sânge dumnezeiesc, trebuie să trecem prin brațele împărătesei Cerului, *„strugurele cel de taină care a odrăslit rodul vieții"* (Paraclisul Maicii Domnului). Maica Domnului se face *„păzitoarea noastră, scară cerească, chivot cu totul sfânt, rai cuvântător"*, şi totul numai pentru noi.

Oranta - Rugătoarea reprezintă orice suflet în rugăciune, după cum reprezintă şi slujirea de rugăciune a Bisericii, harisma ei de mijlocire. Această harismă maternă a femininului va intra în deplinătatea puterii sale la ceasul judecății pe care Tatăl o încredințează Fiului (In. 5, 27)[161].

Astfel se justifică rolul de mijlocitoare a Maicii Domnului către Fiul său pentru binele credincioşilor.

„Voi sunteți Biserica Dumnezeului celui viu, precum Domnul a zis: Voi locui în ei şi voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor şi ei vor fi poporul Meu" (II Cor. 6, 16). Omul, chip al Lui Dumnezeu este creat să tindă către Creatorul său. Scopul vieții omeneşti este întâlnirea cu Dumnezeu. Aceasta este fericirea. Cu Dumnezeu însă, ne întâlnim în noi înşine căci El acolo locuieşte indiferent de noi.

„Chipul slavei Tale celei negrăite sunt deşi port rănile păcatului". Rostul nostru este de a-L căuta şi de a-L găsi pe Dumnezeu în noi, acolo de unde ne cheamă căci *„aceasta este viața veşnică să Te cunoască pe Tine, Singurul şi Adevăratul Dumnezeu şi pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis"* (In. 17, 3), iar David grăieşte: *„adâncul cheamă adânc".*

Sfinții Părinți asemănau omul cu o lampă a cărei lumină este Hristos. Dacă lampa este curată lumina luminează tuturor, dar dacă este murdară degeaba se mai aprinde.

Dumnezeu trebuie să se nască în om chiar de sub faldurile păcatelor, să iasă „de sub acoperămintele firii", dar el nu se naşte singur ci în urma travaliului spiritual al fiecăruia dintre noi. Prin ceea ce facem devenim sau nu „născători de Dumnezeu", de lumină: *„Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri"* (Mt. 5, 16).

[161] **Paul Evdochimov, *Femeia şi mântuirea lumii,* Ed. Christiana, Bucureşti, 1995, p. 225.**

Omul devine astfel „rug aprins" pe Sinaiul faptelor dumnezeieşti, Marea Roşie ce închide drumul păcatului, *„stâlp de foc"* ce le arată celorlalți „Țara făgăduinței", „Biserică sfințită" de însuşi Mântuitorul Hristos, chip al Maicii Preacurate ce L-a născut pe Hristos. *„Fie mie după cuvântul tău"* ar trebui să fie răspunsul fiecărei inimi care doreşte să-L zămislească pe Hristos. *„Întreaga viață a omului este sacerdotală în Duhul Sfânt căci este prinosul vieții noastre adusă jertfa bineplăcută Lui Dumnezeu (Rm. 12, 1)"*[162].

III.5. REGĂSIREA MAMEI DE AZI ÎN ICOANA MAICII DOMNULUI

Pogorârea Lui Hristos pe pământ şi întruparea Lui ne dau posibilitatea ridicării la cer a minții şi a întregii noastre ființe pământeşti prin contemplarea icoanei Cuvântului. Îndumnezeirea omului începe cu Fecioara Maria: *„Şi Cuvântul s-a făcut trup şi s-a sălăşluit între noi"* (In. 1, 3), prima cuprinsă de taina înveşnicirii întru fericire.

Prin Maica Domnului cerul se pogoară pe pământ căci în ea *„locuieşte trupeşte toată plinătatea dumnezeirii"* (In. 1, 16). *„Cum să nu fie de Dumnezeu Născătoare aceea care a născut pe Dumnezeu Cel de la dânsa întrupat?"*[163]. Maică a împăratului tuturor, Preacurata se face împărăteasa cerului şi a pământului, dar în acelaşi timp ea este cale către dumnezeirea Sfintei Treimi pe care Fiul însuşi o revarsă peste dânsa: *„Duhul Sfânt se va coborî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri, pentru aceasta Cel ce se va naşte din tine, Fiul Lui Dumnezeu se va chema" (Lc. 1, 35).*

„Că din porfiră s-a țesut trupul Lui Emanuel înlăuntrul pântecelui tău Preacurată, ceea ce eşti porfiră înțelegătoare, pentru aceasta, Născătoare de Dumnezeu, cu adevărat pe tine te cinstim" (Canonul Sf. Andrei Criteanul). *„Biserica Ortodoxă acordă Sfintei Fecioare Maria în cadrul cultului o cinstire deosebită care izvorăşte din prerogativele ei de Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioară, această cinstire fiind sporită de curăția trupească şi sufletească a Sfintei Fecioare şi de rolul ei de mijlocitoare pe lângă Iisus Hristos, Fiul ei după trup"*[164].

---

[162] **Pr. Boris Bobrinskoy, Taina Bisericii, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2002, p. 267.**
[163] **Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor.* Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1998, p. 44;**
[164] ***Îndrumări misionare,* Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1986, p. 786.**

Aceasta se realizează prin cuvânt şi icoană. Aşa cum am mai menţionat fiecare slujbă conţine cel puţin o cântare în cinstea Maicii Domnului şi orice biserică, chiar de la începuturile construirii ei este vegheată de cel puţin o icoană cu Fecioara Maria.

„Tandreţea maternă venind din cultul Maicii Domnului aduce în umanismul creştin o notă cu totul aparte de dulceaţă şi explică originea sensibilităţii feminine a marilor mistici. Este de ajuns să privim icoana Maicii Domnului de la Vladimir (sec. al XII-lea) pentru a înţelege ce aduce simţului religios feminitatea arhetipală. Nici o notă senzuală sau dulceagă, nici un fel de sentimentalism: poate că avem aici chipul religios cel mai desăvârşit a cărui privire se înrudeşte cu privirea Tatălui din icoana Sfintei Treimi pictată de Rubliov. Icoana şi Liturghia, prin limbajul lor propriu ne învaţă că paternităţii divine îi răspunde maternitatea umană "[165].

Maternitatea şi fecioria Mariei ne deschid tainele împărăţiei Cerurilor. Icoana îşi împlineşte menirea de „fereastră spre absolut" (Michelle Quenot). De aceea Sfântul Grigorie Palama spune: *„Dumnezeu a făcut-o pe Maria cu adevărat preafrumoasă. A strâns în ea toate frumuseţile pe care le împărţise celorlalte creaturi. A făcut din ea frumuseţea ultimă care se ridică de la pământ la cer”*[166].

Iconografia bizantină o descoperă pe Maica Domnului în diferite ipostaze ale întâlnirii cu dumnezeirea:

- *Odighitria* - Maica Domnului călăuzeşte întreg neamul omenesc către Dumnezeu. Tot aşa şi femeia creştină, prin rugăciune devine o mărturisitoare a Lui Dumnezeu şi astfel este şi ea o îndrumătoare către Împărăţia Cerurilor;

- *Eleusa* - Mângâietoarea: descoperă mila şi compasiunea Fecioarei Maria nu numai pentru Fiul său care se răstigneşte pe Cruce, ci şi pentru fiecare persoană aflată în suferinţă. Femeia creştină rugându-se Maicii Preacurate descoperă iubirea faţă de toţi aceia care suferă, cu care ar trebui să fie una simţind în inimă rănile nefericirii pământeşti;

- *Oranta* - Rugătoarea: descoperă vocaţia primordială a omului, aceea de făptură împreună vorbitoare cu Dumnezeu. Rugăciunea se extinde de la propria persoană la întreaga omenire: de la „cu pace Domnului să ne rugăm", până la „Pe Preasfânta, Curata", în care se cuprinde întreaga omenire, pe care contemplând-o orice femeie creştină este cuprinsă de dorinţa jertfirii în numele Lui Hristos: „pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră Lui

[165] **Paul Evdochimov, op.cit., p. 160;**
[166] **Pr. Dumitru Slăniloae, *Viaţa şi învăţăturile Sf. Grigorie Palama,* Ed. Anastasia, Bucureşti, 1996, p. 71.**

Hristos Dumnezeu să o dăm". Fecioara Maria ne ridică prin rugăciune la cer, ne arată secretul mântuirii: vorbirea cu Dumnezeu şi ascultarea şoaptelor dumnezeieşti.

„Imaginea Mariei cu pruncul este pentru iconografia ortodoxă ca şi soarele în jurul căruia se învârt celelalte planete; căci ea înfăţişează cel mai bine restabilirea armoniei pierdute dintre om şi Dumnezeu - esenţa mântuirii noastre. Nu în zadar icoanele Maicii Domnului sunt cele mai numeroase în iconografia ortodoxă"[167].

Regăsirea mamei creştine de azi în icoana Maicii Domnului comportă două semnificaţii: pe de o parte Fecioara Maria este luată ca model pentru o viaţă creştină autentică în care esenţa reprezintă starea de jertfa, smerenie şi rugăciune, iar pe de altă parte privind chipul Împărătesei Cerului, fiecărei femei creştine i se risipesc temerile, liniştea se coboară în suflet şi aduce regăsirea făpturii Lui Dumnezeu pe drumul cel drept al mântuirii. Contemplarea Fecioarei Maria de către mama creştină înseamnă coborârea binecuvântării Lui Dumnezeu la orice suspin pământesc ce trece prin Fecioara Maria spre Hristos.

Roadele acestei întâlniri aduc celor din apropierea mamei rugătoare - chip al Bisericii în care se coboară Hristos - după modelul Fecioarei, *„dragoste, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credinţă, blândeţe, înfrânare, curăţie"* (Gal. 5, 22).

[167] **Monah Savatie Baştovoi: *Idol sau icoană,* Ed. Marineasa, Timişoara, 2000, p. 94.**

IV. CONCLUZII

Maica Domnului nu şi-a aşternut în scris gândurile, nici iubirea pentru Fiul ei, nici durerile sufletului în vremea răstignirii Preaiubitului ei Fiu, pentru că nu le-am fi putut nicicum înțelege întrucât iubirea ei pentru Dumnezeu e mai puternică şi mai arzătoare decât iubirea Heruvimilor şi a Serafimilor.

Chiar dacă viața Maicii Domnului e învăluită într-o tăcere sfântă, Bisericii noastre i-a dat Domnul să cunoască iubirea ei, care îmbrățişează întreaga lume şi că în Duhul Sfânt, ea vede toate noroadele de pe pământ şi asemenea Fiului ei, îi este milă de toți şi-i miluieşte pe toți.

Ea viază în ceruri şi vede neîncetat slava Lui Dumnezeu, dar nu ne uită nici pe noi cei care avem trebuință de al ei ajutor şi acoperă cu milostivirea ei tot pământul şi toată suflarea omenească.

Pe această Preacurată Maică a Sa, Domnul nostru Iisus Hristos a dăruit-o nouă. Ea este bucuria şi nădejdea noastră. Ea este Maica noastră după duh şi ca om este aproape de noi după fire, şi tot sufletul creştinesc este atras spre ea, cu iubire.

Pilda vieții ei constituie pentru credincioşii creştini totdeauna o „candelă aprinsă". Ne adresăm ei în rugăciunile noastre, o lăudăm şi o cinstim pe Maica Domnului, însă suntem datori să ne străduim a-i urma dragostea şi devotamentul față de Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Cinstirea pe care o acordăm Maicii Domnului este după voia Lui Dumnezeu şi de această cinstire dată Maicii se bucură Fiul, iar mărirea ce se dă Fiului trebuie să se reverse asupra Maicii Sale. De aceea cu adevărat o fericesc toate neamurile şi toată făptura o preaînalță: *„De tine se bucură, ceea ce eşti plină de dar, toată făptura: soborul îngeresc şi neamul omenesc"; „Pe tine te măresc îngerii, ție se închină Heruvimii, pe tine te fericesc popoarele, lăudând într-un glas pe Maica Lui Dumnezeu: Bucură-te Mireasă, pururea Fecioară ".*

„Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (In. 14, 6), ne spune Mântuitorul. Asemenea nimeni nu poate ajunge la milostivirile cele iubitoare de oameni ale Lui Hristos atâta timp cât nu o ia în seamă pe Maica Domnului, o ignoră sau, ce-i mai rău, o blamează şi o consideră o simplă născătoare de om. În vreme ce pentru Domnul nostru Iisus Hristos avem un dublu sentiment, de iubire pentru Mântuitor dar şi de teamă pentru Judecător, pentru Maica

Domnului nu avem decât unul, cel de iubire, pentru aceea care niciodată nu ne va judeca ci pururi se roagă pentru noi. În numele nostru, Fecioara Maria a rostit în faţa Lui Dumnezeu: Fie! În numele ei la rândul nostru, vom aştepta prin rugăciune, o supremă rostire a Lui Dumnezeu: Fie![168]

Sfânta Treime a dăruit umanităţii pe Hristos, iar umanitatea a dăruit Dumnezeirii pe Maria Fecioara. Prin Născătoarea de Dumnezeu s-a unit divinitatea cu umanitatea, s-a realizat şi se realizează trecerea uneia în alta, în Biserică, unde se actualizează tradiţia acestei minuni. Ca Biserică a Lui Hristos, Maica Domnului uneşte pe toţi credincioşii, fraţi ai Lui Hristos şi fii ai Lui Dumnezeu, ca una care are puterea de a uni toate contrariile şi toate contradicţiile care sunt generate de raţionamente omeneşti[169].

Cu prilejul nunţii din Cana Galileii, cuvântul Maicii Domnului către slujitori sintetizează ceea ce am putea numi *„Mesajul său teologic": „Faceţi orice vă va spune"* (In. 2, 5). Astfel, Maica Domnului, este primul Apostol, —prima voce care Îl propovăduieşte pe Hristos. Ea nu are o învăţătură a sa, o revelaţie a sa, căci Ea este om ca şi noi. Cu discreţia care a caracterizat-o, ea trimite la Hristos, nu se opreşte la sine, nu face din sine un centru ci îndrumă spre unicul centru, Hristos[170].

În Maica Domnului, Trupul Lui Hristos, Biserica, are în cer o inimă de Mamă care a bătut şi bate ea însăşi la inima Lui Hristos, Capul Bisericii, pentru mântuirea noastră.

Cele două mari scaune împărăteşti, al Lui Hristos şi al Maicii Sale, al Pantocratorului şi al Panaghiei, care se văd pe bolta bisericii, ne arată unirea Maicii Domnului cu Fiul ei, Iisus Hristos, şi implicit rolul ei în viaţa Bisericii creştine. Căci precum unde e Fiul e şi Tatăl, aşa undo Maica, e şi Fiul. Acesta *„e aşa de unit cu Maica Sa, încât există o singură lucrare a Fiului şi a Maicii, adică cea dumnezeiască şi necreată a Fiului care îi leagă pe amândoi neasemănat mai mult decât leagă lucrarea sufletului mădularele trupului"*[171]. Lucrarea Maicii Domnului în viaţa Bisericii este lucrarea dumnezeiască a Lui Hristos. Activităţile ei sunt activităţile Lui. El e mai unit cu Maica Lui decât inima ei cu ea însăşi.

---

168 **IPS Bartolomeu Anania, Fie, în Ortodoxia, 1980, nr. 3, p. 442;**
169 **Pr. Nicolae Buzescu, op.cit., p. 557-558;**
170 **FPS Antonie Plămădeală, *Maica Domnului in teologia şi viaţa ortodoxă,* în Ortodoxia, 1978, nr. 9-10, p. 1117;**
171 **Teofan al Niccci, Serma in Sanctissimam Deiparam, Ed. Martinus, Romae, 1953, p. 140.**

Creştinul ortodox are conştiința prezenței evidente a Maicii Domnului cu toate momentele de răscruce ale vieții, în care el se roagă cu încredere şi duioşie Mamei dăruite nouă de Fiul Lui Dumnezeu: *„Falanga mine pururi milostivă, milostivă şi iubitoare de bine, întru această viață de acum, caldă folositoare şi ajutătoare, în vremea vieții mele ticălosul meu suflet păzindu-l... şi în ziua înfricoşatei judecăți de munca cea veşnică izbăvindu-mă şi slavei celei negrăite a Fiului tău Dumnezeului nostru moştean pe mine arătându-mă"* (Rugăciune la Pavecernița Mare). Creştinul o simte foarte aproape şi o venerează cu conştiința că cinstind-o pe ea, îl preamăreşte pe Hristos, pentru că viața ei însăși este Hristos.

Prin cuvântul ei atât de sobru în Sfânta Scriptură, prin viața ei atât de Sfântă şi mai ales faptele dumnezeieşti săvârşite prin ea, este adânc călăuzitoare, ocrotitoare, rugătoare, solitoare, luminătoare pe căile dreptei credințe. Maica Domnului este Mama Bisericii care se roagă şi care îndeamnă la rugăciune şi la ascultare: *„Faceți orice vă va spune"* (In. 2, 5), adică păziți poruncile Lui *„şi toate câte veți cere, rugându-vă cu credință, veți primi"* (Mt. 21, 22). Se roagă nu pentru sine, ci pentru fiii ei. Ea ne însoțeşte, ne ajută, ne atrage spre intimitatea dumnezeiască, unde este ea prin rugăciune.

Precum toate darurile ce ni le trimite Hristos ni le trimite din ea, fară ca să observăm aceasta întotdeauna, la fel toate rugăciunile şi străduințele bune spre Hristos, sunt luate de ea şi duse la El, sau ajutate să ajungă la El, fără ca să simțim aceasta, pentru că Hristos nu e dincolo de ea ci în ea, sau mai bine zis ea e în Hristos.

Maica Domnului în smerenia ei, în voința ei de a se slăvi Fiul ei de tot omul, îşi ascunde chiar poziția aceasta de mijlocitoare. Ea mijloceşte în aşa fel că îl simțim pe Hristos însuşi atât când primim harurile Lui, cât şi când îi adresăm rugăciunile. Tocmai că mijloceşte prin rugăciune, în mijlocirea ei rămâne scufundată în Hristos[172].

Ea este întruparea evlaviei, exemplul vieții ei trăite în rugăciune fiind urmat de credincioşi. Maica Domnului este luată drept model pentru curajul deciziilor şi sinceritatea mărturiilor, pentru cumpătarea în păstrarea tăcerii. Aşa cum obişnuim să ne bucurăm la Naşterea Mântuitorului, tot aşa trebuie să ne bucurăm şi la naşterea Maicii Lui Hristos, deoarece când o slăvim pe Maică noi pe Fiu Îl slăvim iar când îl preamărim pe Fiu pe Maică o preamărim.

[172] **Pr. Dumitru Stăniloae, *Învățătura despre Maica Domnului la ortodocşi şi catolici,* în Ortodoxia, 1950, nr. 4, p. 608-609.**

Cântarea de laudă înălțată Fecioarei Maria este bineplăcută Lui Hristos, iar orice ofensă adusă Preabinecuvântatei Sale Maici este, în fond, o ofensă adusă Lui Hristos şi invers. Credinciosul aduce la sfântul Altar darul său de pâine şi vin, iar Dumnezeu printr-un gest împărătesc îl transformă în Trupul şi Sângele Său. Omenirea aduce darul cel mai curat, pe Fecioara, iar Dumnezeu face din ea sălaşul naşterii Sale şi Maica tuturor celor vii.

În Ajunul Crăciunului, Biserica înalță cântarea: *„Ce-ți vom aduce noi Ție Hristoase? Toată făptura Îți aduce jertfa de laudă: îngerii cântarea, cerurile steaua, magii darurile, păstorii minunea, pământul peştera, pustiul ieslea, dar noi oamenii Îți dăruim Maică şi Fecioară"* (Slava de la Vecernia din 24 decembrie). Dacă masculinul participă la întrupare, prin tăcere în persoana Sfântului Iosif, dimpotrivă femeia rosteşte „fiat" al roabei Lui Dumnezeu. Acest „fiat" este indispensabilul temei omenesc al întrupării, răspunsul afirmativ, DA-ul liber al omenirii rostit prin gura Mariei: DA îmi doresc mântuirea, vreau să mă mântuiesc. De aceea, în evlavia ortodoxă, Maica Domnului ținându-L în brațe pe Pruncul Iisus, este neîndoielnică icoana întrupării, treapta ultimă a comuniunii dintre Dumnezeu şi om, locul de întâlnire al celor două „fiat"-uri.

Preacurata Fecioară Maria, prin maternitatea ei divină, stă mărturie pentru natura profundă a Bisericii cât şi pentru viața celor care au moştenit mântuirea. Ea este Maica Domnului, cea prin care Fiul Lui Dumnezeu s-a făcut Om. Biserica este trupul Lui Hristos şi Templul Duhului Sfânt, aşa cum este şi Sfânta Fecioară Maria. În calitatea ei de Maică a celor vii, prin rugăciunile adresate Fiului ei, ea îi ajută pe creştini să devină acel locaş al Lui Hristos: *„nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine"* (Gal. 2, 20).

Pe Născătoarea de Dumnezeu şi pururi Fecioara Maria, o cinstim şi ca pe o „Maică a Vieții", căci ea L-a născut pe Cel care este Viața cea adevărată şi izvorul vieții (In. 1, 4). Ca Maică a Vieții, Sfânta Fecioară este şi modelul desăvârşit pentru toate mamele de pretutindeni şi dintotdeauna. Cu atât mai mult, femeile creştine sunt chemate, de a se strădui să devină fiice ale Maicii Domnului, atât prin împărtăşirea de darurile Fiului ei, lisus Hristos, cât şi prin imitarea virtuților ei.

Porunca divină ne spune s-o cinstim pe mama noastră după trup, cu atât mai mult se cuvine a o cinsti pe Maica Mântuitorului nostru lisus Hristos. Şi nici nu putem vorbi de lisus şi s-o uităm pe Maica Lui sau să vorbim de copilăria Lui lisus şi să nu aducem prinos de laudă şi preamărire Născătoarei de Dumnezeu. A uita şi neglija pe Maica Domnului este ca şi cum am şterge primii treizeci de ani din viața Mântuitorului lisus Hristos.

Credinciosul ortodox, ştie că în ordinea vieţii morale sacramentale, Maica Domnului este modelul suprem al vieţuirii noastre în Hristos. Cinstirea pe care o aducem ei trebuie să aibă un ecou în viaţa morala a familiei creştine, şi a fiecărui creştin în parte. Preacurata Fecioară a zămislit în sânul ei pe Dumnezeu-Cuvântul şi orice creştin primeşte, prin credinţă, cuvântul vieţii veşnice în inima lui, de aceea e chemat să-1 întrupeze duhovniceşte. După cum Fecioara a primit în pântece pe Emanuel, creştinul vrednic primeşte Trupul preacurat al Lui Hristos avându-L întreg în fiinţa sa[173].

Mărturisind-o pe Sfânta Fecioară Maria ca fiind Maica Lui Dumnezeu, mărturisim, de fapt, tot un crez cu nimic diferit de cel niceoconstantinopolitan şi aceasta pentru următoarele considerente:

a. În cel dintâi este mărturisită Sfânta Treime: Tatăl, fiul şi Sfântul duh; ori Preasfânta Fecioară Maria s-a făcut locaş al Preasfîntei Treimi, aşa după cum ştim, căci Arhanghelul Gavriil i-a binevestit zicându-i: *„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea celui Preaînalt te va umbri, pentru aceasta şi Sfântul care se va naşte din tine Fiul Lui Dumnezeu se va chema"* (Lc. 1, 35). Şi cu adevărat Sfânta Treime s-a sălăşluit în Preabinecuvântata Fecioară Maria atunci când ea şi-a dat consimţământul: *„Fie mie după cuvântul tău!"* (Lc. 1, 38);

b. Apoi în Crez este mărturisită Biserica cea sobornicească şi apostolească, cea una, câştigată cu scump sângele Domnului şi Mântuitorului nostru lisus Hristos. Ori n-a purtat Preacurata Fecioară Maria în pântecele ei cel pururi fecioresc pe Cel care Cap s-a făcut Bisericii? N-a fost ea prezentă la jertfa Lui Hristos pe cruce, când se consideră întemeierea în chip nevăzut a Bisericii, şi apoi împreună cu Sfinţii Apostoli, participând la evenimentul Cincizecimii (Fp. 2, 1), când considerăm că s-a întemeiat în chip văzut Biserica? Nu o numim noi pe Maica Domnului ca fiind „Biserică nefăcută de mână omenească a însuşi Mântuitorului Iisus Hristos şi palat al Preasfântului Duh"?;

c. Nu s-a învrednicit ea, oare, Preasfânta Fecioară, de cel dintâi botez când prin pogorârea asupra ei a Duhului Sfânt a fost curăţită de păcatul originar şi s-a unit cu Hristos într-un mod atât de intim încât nimeni dintre făpturile raţionale n-a ajuns vreodată într-o astfel de apropiere şi intimitate cu Dumnezeu? Iar acest botez, cu totul deosebit, de care s-a învrednicit Maica Domnului cu siguranţă s-a făcut în numele Sfintei Treimi;

[173] **Drd. Irineu Pop, stud. Cit., p. 410.**

d. Referindu-ne apoi la „iertarea păcatelor" am arătat că prin pogorârea asupra ei a Duhului Sfânt, Preasfânta Fecioară Maria, a fost curățită de păcatul originar. Mai mult, în pururea Fecioara Maria, se vede în mod desăvârşit, cum harul Lui Dumnezeu, lucrează în mod cu totul deosebit, căci fecioria, atât cea biologică cât şi cea spirituală, străjuieşte viața Mariei începând de la naştere şi pe tot parcursul vieții ei pământeşti, iar acum Preabinecuvântata, Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria străluceşte în dumnezeiasca ei mantie de lumină, şezând de-a dreapta Fiului ei şi Dumnezeului nostru (Ps. 44, 11), ca o împărătească fiind: *„rugătoare neîncetată către Făcătorul"* (Paraclisul Maicii Domnului) întru iertarea păcatelor noastre;

e. Mărturisind-o pe aceea care s-a învrednicit a fi Maică Lui Dumnezeu, o mărturisim totodată, pe aceea care „întru adormire lumea nu a părăsit" şi care s-a mutat la viață „fiind Maica Vieții" căci ea a devenit după Mântuitorul Iisus Hristos Cel *„înviat a treia zi după Scripturi",* mărturia de netăgăduit a învierii celor adormiți.

Toate acestea la un loc ne dau imaginea sau mai bine zis icoana Aceleia căreia Sfânta Biserică i se adresează la Sfânta Liturghie astfel: *„Mai ales pe Preasfânta, Curata, Preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim".* Să mulțumim aşadar din inimă Lui Dumnezeu, pentru bucuria naşterii pe lume a Maicii Sale, bucurie pe care la vremea ei, Dumnezeu a pregătit-o fară ca lumea să ştie ceva.

Să-I mulțumim că ne-a făcut parte să şi trăim din darurile acestei neînchipuite bucurii.

Să-I mulțumim, mai ales, din adâncul sufletului, că bucuria aceasta o cunosc astăzi şi din ea trăiesc şi vor trăi până la sfârşitul veacurilor, milioane şi milioane de oameni de pe suprafața pământului şi plini de această bucurie să zicem şi noi cu recunoştință Născătoarei de Dumnezeu: *„Bucură-te, stea care întotdeauna ne arăți Soarele!"*

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

I. Tratate, monografii, cursuri universitare şi lucrări de specialitate

1. Acatistul Bunei Vestiri, Icosul IV, în Ceaslov, Ed. IBMBOR, ediţia a Il-a, Bucureşti;

2. Arhim. Bartolomeu Anania, *Fie*, în „Ortodoxia" nr. 3, 1980;

3. Hristu Andrutsos, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe Răsăritene*, trad. autorizată de Pr. Dr. Stăniloae, Sibiu, 1930;

4. Monah Savatie Baştovoi, *"Idol sau icoană"*, Ed. Marineasa, Timişoara, 2000;

5. Diacon Gh. Băbuţ, *Maica Domnului, Ocrotitoarea României,* Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1994;

6. Pr. Boris Bobrinskoy, *Taina Bisericii,* Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2002;

7. Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, *Cinstirea Maicii Domnului în cultul ortodox şi formele ei de exprimare,* în Ortodoxia, 1980, nr. 3;

8. Preot Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei,* carte tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, EIBMBOR, Bucureşti, 1989;

9. Pr. Serghie Bulgakov, *Rugul care nu se mistuie,* în rom. De Boris Buzila, Ed. Anastasia, 2001;

10. Pr. Prof. Dr. N. C. Buzescu, *Panaghia Theotokos*, în imnografia Mineielor în „Ortodoxia", nr. 3. 1980;

11. Ioan Chirilă, *Homo Deus,* Ed. Dacia, 1996;

12. Pr. Prof. I. G. Coman, *Şi Cuvântul Trup S-a făcut,* Ed. Mitropolia Banatului, Timişoara, 1993;

13. IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, *Naşterea Lui Hristos Binecuvântarea Mamei - Pastorala de Crăciun,* Ed. Trinitas, Iaşi, 2002;

14. Sf. Efrem Sinii, *Rugăciunea întâia către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, în „Cuvinte şi învăţături",* cartea a III - a, tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Eftimie, Episcopul Romanului, Editura Bunavestire, Bacău, 1996;

15. Paul Evdochimov, *Femeia şi mântuirea lumii,* Ed. Christiana, Bucureşti, 1995;

16. Paul Evdokimov, *Taina Iubirii. Sfinţenia iubirii conjugale în lumina tradiţiei ortodoxe,* Traducerea Gabriela Moldoveanu, verificarea şi îmbunătăţirea traducerii Pr. Lect.

Univ. Dr. Vasile Răducă, Asociația medicală creştină CHRISTIANA, Bucureşti, 1994;

17. David C. Ford, *Bărbatul şi femeia în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur,* traducere din limba engleză de Luminița Irina Niculescu, Editura Sofia, Bucureşti, 2004;

18. Pr. Constantin Galeriu, *Casa înțelepciunii Lui Dumnezeu,* în rev. Transilvania, nr. 3-4, 1995;

19. Prof. Vasile Gheorghiu, *Evanghelia după Matei cu comentar,* voi. I, 1925, după Pr. Prof. p. Rezuş, Mariologia ortodoxă, în „Ortodoxia" II (1950), nr. 4;

20. Prof. Vasile Gheorghiu, *Comentar la evanghelia după Matei,* în Candela, vol. II;

21. Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor,* Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1998;

22. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica,* trad. Pr. D. Fecioru, Bucureşti, 1943;

23. Sf. Ioan Damaschin, Expunerea exactă a dreptei credințe, în *„Trei vieți bizantine";*

24. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XVIII la Facere,* P.G. 53, 153 şi *Despre feciorie,* 14, P.G. 48, 543, după Pr. Prof. Const. Cornițescu, *Chipul mamei Sfintului Ioan Gură de Aur,* în „Studii Teologice", anul XXIX (1977), nr. 9-10;

25. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Epistola către Efeseni,* XX, traducere în româneşte în volumul: *„Comentariile sau explicarea Epistolei către Efeseni a celui întru sânți părintelui nostru Ioan Chrisostom",* traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1852, de archim. Theodosie Athanasiu, Iaşi, 1902;

26. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Evanghelia lui Ioan,* Ed. Pelerinul român, Oradea, 1998;

27. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în Predici la sărbători împărăteşti şi cuvântări de laudă la sfinți,* carte tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, traducere din limba greacă şi note de Preotul Profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, Bucureşti, 2002;

28. Sf. Irineu de Lyon, *Demonstrația propovăduirii apostolice,* traducere, introducere şi note de Prof. dr. Remus Rus, EIBMBOR, Bucureşti, 2001;

29. *Îndrumări misionare,* Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1986;

30. Alexis Kniazev, *Maica Domnului în Biserica Ortodoxă,* trad. din limba franceză de Lucreția Maria Vasilescu, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998.

31. Pr. Michel-Philippe Laroche, *THEOTOKOS Maica Domnului în trăirea duhovnicească a Bisericii Ortodoxe,* traducere din limba franceză de Dora Mezdrea, Editura Sofia, Bucureşti, 2004;

32. Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit,* Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996;

33. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua,* în „Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă", Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991;

34. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului,* Ed. Deisis, Sibiu, 1998

35. Protos. Nicodim Măndiță, op. cit. după Sfanțul Epifanie, *„Despre erezii",* cap.3;

36. Protos Nicodim Măndiță*, Viața Maicii Domnului,* Editura „Agapis", București;

37. Pr. Dr. Constantin Mihoc, *Taina Căsătoriei şi familia creştină în învățăturile marilor Părinți ai Bisericii din secolul IV,* Teofania, Sibiu, 2002;

38. Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Şapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului,* Ed. Teofania, Sibiu, 2001;

39. Ilie Miniat, *Didahii şi predici,* trad. de Pr. D. Fecioru, Bucureşti, 1945;

40. Pr. Conf. Ilie Moldovan, *Învățătura Sfintei Scripturi despre Preacurata Fecioară Maria şi implicațiile ei religios morale,* în „Ortodoxia", nr. 3, 1980;

41. Pr. Conf. Ilie Moldovan, *Învățătura despre Duhul Sfânt în Ortodoxie şi preocupările ecumeniste contemporane,* teză de doctorat în „Mitropolia Ardealului", XIX(1974), nr. 7-8;

42. Jurgen Moltmann, *Dumnezeu în creație. O perspectivă ecologică asupra creației,* editori Pr. Emil Jurcan şi Pr. Jan Nicolae, tipărită cu binecuvântarea Înalt Preasfințitului Andrei, Arhiepiscop al Albei-Iulia, Centrul de Cercetare în Pedagogie pastorală şi psihoterapie ortodoxă, Reîntregirea, Alba Iulia, 2007;

43. Pr. Ilie D. Negoită, *Numirile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu,* studiu patristic şi liturgic, art. în rev. G.B., an XXXI (1972), nr. 7-8;

44. Sfântul Nicodim Aghioritul, *Grădina Darurilor la Cântarea Maicii Domnului,* traduc, de Pr. David Popescu, Ed. Sophia, Bucureşti, 1998;

45. Costion Nicolescu, *Femeia - frumusețea iubitoare revărsată de Dumnezeu peste lume,* în rev. Transilvania, nr. 3-4, 1995;

46. IPS Antonie Plămădeală, *Maica Domnului în teologie şi viața ortodoxă,* în Ortodoxia, 1978, nr. 9-10;

47. IPS Antonie Plămădeală, *Maica Domnului în teologie şi viața ortodoxă*, în „îndrumări pastorale", nr. 9-10, 1978;

48. Ierom. Dr. Irineu Pop, *Maica Domnului în viața Bisericii şi în evlavia credincioşilor ortodocşi, în „Ortodoxia"*, nr. 3, 1984;

49. Père Justin Popovitch, *Philosophie orthodoxe de la vérité, Dogmatique de l'Eglise Orthodoxe,* traduit du serbe par Jean-Louis Palierne, Tome deuxième, L'Age d'Homme, Lausanne-Genève, 1993;

50. Georg Säll, *Die Mariologie der Kappadozier im Lichte der Dogmengeschichte,* în „Theologische Quartalschrift", 131, Berlin, 1951;

51. Prof. Ioan Gh. Savin *„Precizări şi reconsiderări în jurul problemei : Fraţii Domnului",* în „Studii Teologice", Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Seria II, Anul XIII, Nr. 5-6 Mai-Iunie, 1961;

52. Pr. Prof. Conf. Dr. Petre Semen, *Arheologie biblică în actualitate,* Ed. Trinitas, Iaşi, 1997;

53. Pr. Dumitru Stăniloae, *Dogmatica Ortodoxă,* vol. II, Ed. IBMBOR, Bucureşti;

54. Pr. Dumitru Stăniloae*, Iisus Hristos sau Restaurarea omului,* Ed. Omniscop, Craiova, 1993;

55. Pr. Dumitru Stăniloae, *Învăţătura despre Maica Domnului la ortodocşi şi catolici,* în Ortodoxia, 1950, nr. 4;

56. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Maica Domnului ca mijlocitoare,* în Ortodoxia, 1952, nr. 1;

57. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate şi comuniune în Liturghia Ortodoxă,* Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986;

58. Pr. Dumitru Stăniloae, *Viaţa şi învăţăturile Sf Grigorie Palama,* Ed. Anastasia, Bucureşti, 1996;

59. Monahia Teodosia, *Viaţa Maicii Domnului,* Editura „Credinţa strămoşească", Iaşi, 2002;

60. Teofan al Niceei, *Serma in Sanctissimam Deiparam,* Ed. Martinus, Romae 1953;

61. Kallistos Ware, *Împărăţia lăuntrică,* Ed. Christiana, Bucureşti, 1996;

62. Christos Yannaras**,** *Abecedar al credinţei,* Ed. Bizantină, Bucureşti, 1996.